

T.C.

UFUK ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK ANABİLİM DALI

REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK PROGRAMI

**UFUK ÜNİVERSİTESİ LİSANS ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL
İLGİLERİNİN BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ESİN ÖNOL

TEZ DANIŞMANI

PROF. DR. NİLÜFER VOLTAN ACAR

ANKARA

2019

T.C.
UFUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK PROGRAMI

**UFUK ÜNİVERSİTESİ LİSANS ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL
İLGİLERİNİN BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ESİN ÖNOL

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. NİLÜFER VOLTAN ACAR

ANKARA
2019

KABUL VE ONAY

Esin Önel tarafından hazırlanan "Ufuk Üniversitesi Lisans Öğrencilerinin Sosyal İlgilerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi" başlıklı bu çalışma, 27.08.2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Dr. Öğr. Üyesi Zeliha Gülden BİLAL - Başkan

Prof. Dr. Nilüfer Havva VOLTAN-ACAR - Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Olcay YILMAZ - Üye

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Mehmet TOMANBAY
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Ufuk Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin...yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

23.09.2019

Esin ÖNOL

Anneme...

ve

Babama...

ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR

İnsan, yüzbinlerce yıldır geliştiregeldiği bilişsel, duygusal ve toplumsal kazanımlarıyla bugünlere ulaşmış ve toplu yaşam sayesinde uygarlığının ve türünün devamını sağlayabilmiştir. Adler'in (2011a, s.9), bir aileye, topluluğa, insanlığa ve üzerindeki tüm canlılar ve cansızlarla dünya gezegenine ve evrene aidiyet duygusuyla bağlanmayı tanımlayan "sosyal ilgi" kavramının, yüzbinlerce yıllık toplu yaşam deneyiminden süzülerek gelen, insana özel bir nitelik olduğu anlaşılır. Bu nitelik, aile, okul ve toplumsal hayattaki ilişkilere ve yaşantılara göre, gelişebilir veya körelebilir. Çağımızın yaşam koşulları çerçevesinde, insanın yalnızlaşmasına, kendine ve doğaya yabancılaşmasına karşı çareyi sosyal ilgide gören Adler (2009, s.195), insanlığın ilerlemesinin sosyal ilginin "daha üst düzeyde" gelişmesine bağlı olduğunu vurgulamıştır. Sosyal ilgi düzeyi yüksek, özgür ve özerk bireylerden oluşan bir toplumda, insanların birbirleriyle ve dünya üzerindeki diğer tüm varlıklarla ilişkilerinde sevgi, empati, adalet duygusu, başkasının hakkına saygı ve çevreye, doğaya ve dünyaya karşı sorumluluk bilincinin artacağı; buna karşılık benmerkezcilik, bencillik, ötekileştirme, öfke, şiddet, çevre, kültür ve doğa vandalizminin azalacağı beklenebilir.

Sosyal ilgi kavramının sınırsız anlam genişliği nedeniyle; öncelikle dünyanın içinde bulunduğu çevre ve iklim krizi nedeniyle, Adler'in sosyal ilgi için arzuladığı "daha üst düzey" in, insanlararası ilişkilerin ötesinde artık tüm doğayı ve üzerindeki canlı cansız varlıklarıyla bütün dünyayı kapsamaya gerektiği şeklinde bir yorum mümkündür. Bu anlayışla, Ufuk Üniversitesi lisans öğrencilerinin sosyal ilgilerinin incelendiği bu çalışmada, bazı değişkenler bu anlayışla tanımlanmış ve sosyal ilgi ile ilişkisi araştırılmıştır. Bulguların alana katkı sağlaması ve başka çalışmalara önyak olması umulmuştur.

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık programına kabul edilmek, benim için bir şanstı. Bana bu programda kendimi geliştirebilme fırsatı veren Ufuk Üniversitesi'ne minnettarım. Eğitimim boyunca, bilgi ve deneyimlerini bonkörce paylaşan bütün hocalarımdan öğrendiğim herşey için şükran duyuyorum.

Tez danışmanlığımı kabul eden, tezimin uzamasına sabırla katlanarak zamanını ve emeğini esirgmeden desteğini sürdüren, sevgi ve anlayışla beni yönlendiren hocam Prof. Dr. Nilüfer Voltan-Acar'a en derin ve içten duygularla teşekkürlerimi sunarım.

Veri toplama sürecinde ayrı ayrı desteklerini gördüğüm, başta Eğitim Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Mustafa Kılıç olmak üzere, tüm fakülte dekan ve sekreterliklerini ve burada adlarını tek tek sayamayacağım, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı başta olmak üzere, bütün bölümlerin öğretim görevlilerini katkıları için en içten teşekkürlerimle anmak isterim. Her zaman gösterdikleri yardımseverlik ve güleryüzlülük için Sosyal Bilimler Enstitüsü sekreterliğinin bütün görevlilerine de kalpten teşekkürler.

Değerli önerileriyle tezime katkıları için Dr. Öğr. Üyesi Z. Gülden Bilal ve Dr. Öğr. Üyesi Olcay Yılmaz'a; ayrıca Dr. Öğr. Üyesi Makbule Kalı Soyer başta olmak üzere, tezimde yararlandığım bütün kaynakların sahiplerine; bu araştırmaya katılarak tezime destek veren tüm öğrencilere; verilerin analizi sürecinde yardım ve anlayışı için Dr. Salih Ergöçen'e ve İngilizce çevirilerde desteklerinden dolayı arkadaşlarım Halide Aral ve Işıl Akşahin'e teşekkür ederim.

Hayatımın her döneminde olduğu gibi bu tez sürecinde de sevgiyle ve maddi manevi destekleriyle hep yanımda olan, bana güç veren ve beni ben yapan annem Durukan Önel'a ve babam D. Nedim Önel'a; beni Ufuk Üniversitesi'nin yüksek lisans programlarına yönlendirerek, bu programa katılmama da vesile olan kardeşim Merih Önel'a ve kardeşim Çiğdem Önel ile yeğenlerim Volkan ve Can'a, ayrıca bütün dostlarıma bu süreçteki destekleri ve anlayışları için tüm kalbimle sonsuz teşekkürler. Son olarak, zorlukları aşip sebatla çalışmamı tamamlayabildiğim için, kendime de teşekkür ederim.

ÖZET

ÖNOL, Esin. Ufuk Üniversitesi Lisans Öğrencilerinin Sosyal İlgilerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2019.

Bu araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinin sosyal ilgilerini bazı değişkenler açısından incelemektir. Adler'e göre, insanın toplumla ve canlı cansız tüm doğayla kurduğu ilişkilerin niteliğini belirleyen sosyal ilgi düzeyi, onun ruh sağlığının da göstergesidir. Bu bağlamda, katılımcıların sosyal ilgi düzeyi, bazı sosyo-demografik değişkenlerin yanısıra, sosyal ilgiyle ilişkili olduğu düşünülerek araştırmacı tarafından tanımlanan başka değişkenlere göre de incelenmiştir. Bunlardan bazıları, kendini tanıma, toplum içindeki yeri ve maneviyat düzeyine ilişkin algılar; yeni bilgi-iletişim teknolojileri ve sosyal ağları kullanım sıklığı, medya ve iletişim tercihleridir. Araştırma grubunu, Ufuk Üniversitesi'nin farklı bölümlerinde öğrenim gören her sınıf düzeyinden, 581'i kadın, 245'i erkek ve 1'i diğer olmak üzere, toplam 827 öğrenci oluşturmuştur. Sosyal ilgi düzeyinin saptanması için Toplumsal İlgi Ölçeği kullanılmış, bağımsız değişkenlere ilişkin veriler, araştırmacının hazırladığı Kişisel Bilgi Formu ile toplanmıştır. Verilerin analizinde non-parametrik testler kullanılmıştır. Bu araştırma kapsamında, testin tekrarı yöntemiyle, Toplumsal İlgi Ölçeği'nin güvenilirlik çalışması yapılmıştır; Cronbach Alpha katsayısı 0.89, test-tekrar test güvenilirlik katsayısı 0.90'dır. Analizlerde, cinsiyet, bölüm, ebeveynle ilişki, kişinin kendini nasıl bir çocuk olarak algıladığı, başkalarının yanında kendini güvenli, özgür ve özerk hissedip hissetmediği ve kendini toplumun eşit, özgür ve özerk bir üyesi olarak kabulü ile sosyal ilgi arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur. Çevreye ayrılan zaman, kendini tanıma, kendini tanıma etkinliklerine katılım ve algılanan maneviyat düzeyi ile sosyal ilgi arasındaki farklılaşma da anlamlıdır. Bütün insanların ve diğer canlıların varlığını, hak ve özgürlüklerini eşit kabul eden, ayrıca hayvanların ve doğanın ihtiyaçlarını fark eden, "Yüzyüze" iletişimi ve medya türlerinden "Yazılı Medya"yı tercih edenlerin puanları diğerlerine göre anlamlı düzeyde yüksektir. Diğer değişkenlerle sosyal ilgi arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Sonuçlar önceki araştırmalarla birlikte tartışılarak, bulgular doğrultusunda önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Sosyal İlgi, Toplumsal İlgi, Toplumsallık Duygusu, Sosyal Aidiyet Duygusu/Toplumsal Aidiyet Duygusu, Alfred Adler

ABSTRACT

ÖNOL, Esin. Analysis of Social Interest of the Undergraduate Students of Ufuk University in Terms of Some Variables, Masters Thesis, Ankara 2019

The purpose of this research is to investigate the social interests of undergraduate students in terms of some variables. According to Adler, the level of social interest that determines the quality of human relationships with community and with all living and inanimate nature, is an indicator of his mental health. In this context, the social interest level of the participants was examined according to some socio-demographic variables as well as other variables defined by the researcher considering that they were related to social interest. Some of which are; self-knowledge, perceptions of their own place in community and perceived degree of spirituality, the frequency of using information and communication technologies and social networks, media type and communication preferences. The study group consisted of 827 students, 581 female, 245 male and 1 other, from each grade level studying at different departments of Ufuk University. Social Interest Index was used to determine the level of social interest. Data on the independent variables were collected by means of the Personal Information Form prepared by the researcher. Non-parametric tests were used for data analysis. In the scope of this research, the reliability study of the Social Interest Index was also performed by the test-retest method. The Cronbach's Alpha coefficient was found to be 0.89 and the test-retest reliability coefficient was 0.90.

In the analyses, statistically significant differences were found between social interest and gender, attended department, relationship with parents, one's perception about himself/herself as a child, feeling safe, free and autonomous among others and one's self-image as a free, equal and autonomous member of community. Also significant were the differences between the social interest and the time devoted to the environment, knowing one's self, participating in the activities that foster self-knowledge, and perceived degree of spirituality. Social interest points of participants who accept the existence of all people and other living beings, the equality of their rights and freedoms; recognize the needs of animals and nature; who prefer "face-to-face" communication and "written media" among media types were significantly higher. No significant difference was found between other variables and social interest. The results were discussed in the light of previous researches and recommendations were made in line with the evidences.

Key Words: Social Interest, Community Feeling, Sense of Social/Community Belonging, Sense of Universal Belonging, Alfred Adler

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR.....	i
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
TABLO LİSTESİ.....	x
BÖLÜM 1.....	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Problem.....	4
1.1.1. Alt Problemler.....	4
1.2. Araştırmanın Amacı.....	6
1.3. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi.....	6
1.4. Sayılılar.....	7
1.5. Sınırlılıklar.....	7
1.6. Tanımlar.....	8
BÖLÜM 2.....	10
KURAMSAL ÇERÇEVE.....	10
2.1. Bireysel Psikoloji.....	10
2.1.1. Bireysel Psikoloji'nin Temel Kavramları.....	11
2.2. Sosyal İlgisi.....	20
2.2.1. Sosyal İlgisi Üzerine Araştırmalar.....	27
BÖLÜM 3.....	38
YÖNTEM.....	38
3.1. Çalışma Grubu.....	38
3.2. Araştırmanın Deseni.....	38
3.3. Veri Toplama Araçları.....	38
3.3.1. Toplumsal İlgisi Ölçeği (TİÖ).....	39

3.3.2. Kişisel Bilgi Formu	40
3.4. Verilerin Toplanması	40
3.5. Verilerin Analizi	41
BÖLÜM 4.....	42
BULGULAR	42
4.1. Sosyal İlginin Demografik Özelliklere Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular	42
4.1.1. Sosyal İlginin Cinsiyete, Yaşa ve Medenî Duruma Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular	42
4.2. Sosyal İlginin Akademik Özelliklere Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular	44
4.2.1. Sosyal İlginin Devam Edilen Bölüme Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular	44
4.2.2. Sosyal İlginin Sınıf Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular	46
4.2.3. Sosyal İlginin Mezun Olunan Okul Türüne Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular	46
4.3. Sosyal İlginin Ailesel Özelliklere Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular	47
4.3.1. Sosyal İlginin Ebeveynin Eğitim Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular	47
4.3.2. Sosyal İlginin Doğum Sırası ve Kardeş Sayısına Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular	49
4.3.3. Sosyal İlginin Ebeveynle İlişkinin Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular	50
4.4. Sosyal İlginin Bedensel Özelliklere Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular	51
4.4.1. Sosyal İlginin Bedensel Engele ve Düzenli Spor Yapılıp Yapılmadığına Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular	51
4.5. Sosyal İlginin, Toplum Ve Yaşam İçindeki Yer Algısına Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular	52
4.5.1. Sosyal İlginin, Bireyin Kendini Nasıl Bir Çocuk Olarak Algıladığına Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular	52
4.5.2. Sosyal İlginin, Kendini Başkalarının Yanında Güvenli, Özgür ve Özerk Hissedip Hissetmemeye Göre ve Kendini Toplumun Eşit, Özgür, Özerk Bir Üyesi Olarak Görüp Görmemeye Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular	53
4.6. Sosyal İlginin Kendini Tanıma Algısına ve Çevreye İlişkin Farkındalığa Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular	54
4.6.1. Sosyal İlginin, Kendini Tanıma Algısına ve Kişinin Kendini Tanıma Etkinliklere Katılıp Katılmamasına Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular	55

4.6.2. Sosyal İlginin Çevreye Ayrılan Zamana Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular	56
4.6.3. Sosyal İlginin, Bireyin Çevresinin (İnsan, Hayvan, Bitki, Cansız Nesne) İhtiyaçlarına İlişkin Farkındalığına Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular.....	56
4.7. Sosyal İlginin Bireyin İnsan-Doğa-Evren ile İlişkilerindeki Kabullerine ve Algılanan Maneviyat Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular.....	58
4.7.1. Sosyal İlginin, Diğerlerinin (İnsanlar, Canlılar ve Cansız Nesnelere) Varlığına, Yaşam Hakkına, Hak ve Özgürlüklerine İlişkin Kabullere Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular	58
4.7.2. Sosyal İlginin Algılanan Maneviyat Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular.....	60
4.8. Sosyal İlginin Bilgi-İletişim Teknolojileri ile Sosyal Ağları Kullanım Sıklığına ve Medya Türleri, Bilgiye Ulaşım Kaynağı ve Öncelikli İletişim Tercihlerine İlişkin Bulgular	60
4.8.1. Sosyal İlginin Medyayı İzlemeye Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular.....	61
4.8.2. Sosyal İlginin, Bilgi-İletişim Teknolojileri ve Sosyal Ağları Kullanım Sıklığına Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular	62
4.8.3. Sosyal İlginin Öncelikli İletişim Tercihine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular	63
4.8.4. Sosyal İlginin Bilgiye Ulaşım Kaynağı Tercihine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular.....	64
BÖLÜM 5.....	66
TARTIŞMA VE YORUM	66
5.1. Sosyal İlginin Demografik Özelliklere Göre İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma ve Yorum	66
5.1.1. Sosyal İlginin Cinsiyete Göre İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma ve Yorum	66
5.1.2. Sosyal İlginin Yaşa Göre İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma Ve Yorum.....	68
5.1.3. Sosyal İlginin Medenî Duruma Göre İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma Ve Yorum.....	69
5.2. Sosyal İlginin Akademik Özelliklere Göre İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma ve Yorum	70
5.2.1. Sosyal İlginin Devam Edilen Bölüme Göre İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma Ve Yorum.....	70
5.2.2. Sosyal İlginin Sınıf Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma ve Yorum	71

5.2.3. Sosyal İlginin Mezun Olunan Okul Türüne Göre İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma Ve Yorum	72
5.3. Sosyal İlginin Ailesel Özelliklere Göre İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma ve Yorum	73
5.3.1. Sosyal İlginin Ebeveynin Eğitim Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma Ve Yorum	74
5.3.2. Sosyal İlginin Doğum Sırası ve Kardeş Sayısına Göre İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma Ve Yorum	76
5.3.3. Sosyal İlginin Ebeveyn İle İlişki Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma Ve Yorum	78
5.4. Sosyal İlginin Bedensel Özelliklere Göre İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma ve Yorum	79
5.4.1. Sosyal İlginin Bedensel Engele Göre İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma ve Yorum	79
5.4.2. Sosyal İlginin Düzenli Spor Yapılıp/Yapılmadığına Göre İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma ve Yorum.....	79
5.5. Sosyal İlginin Toplum ve Yaşam İçindeki Yer Algısına Göre İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma ve Yorum.....	80
5.5.1. Sosyal İlginin Bireyin Kendini Nasıl Bir Çocuk Olarak Algıladığına Göre İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma ve Yorum	81
5.5.2. Sosyal İlginin Kendini Başkalarının Yanında Güvenli, Özgür ve Özerk Hissedip Hissetmemeye Göre İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma ve Yorum	82
5.5.3. Sosyal İlginin Kendini Toplumun Özgür, Eşit ve Özerk Bir Üyesi Olarak Görüp Görmemeye Göre İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma ve Yorum	83
5.6. Sosyal İlginin Kendini Tanıma Algısına ve Çevreye İlişkin Farkındalığa Göre İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma ve Yorum.....	84
5.6.1. Sosyal İlginin Kendini Tanıma Algısı ve Kendini Tanıma Etkinliklerine Katılım Değişkenlerine Göre İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma ve Yorum	84
5.6.2. Sosyal İlginin Çevreye Ayrılan Zamana Göre İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma ve Yorum	85
5.6.3. Sosyal İlginin Çevrenin (İnsan, Hayvan, Bitki, Cansız Nesne) İhtiyaçlarına İlişkin Farkındalık Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma ve Yorum	86
5.7. Sosyal İlginin Bireyin İnsan-Doğa-Evren İle İlişkisine ve Algılanan Maneviyat Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma ve Yorum	88

5.7.1. Sosyal İlginin Diğerlerinin (İnsanlar, Canlılar ve Cansız Nesneler) Varlığına, Yaşam Hakkına, Hak ve Özgürlüklerine İlişkin Kabullere Göre İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma ve Yorum	89
5.7.2. Sosyal İlginin Algılanan Maneviyat Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma ve Yorum.....	90
5.8. Sosyal İlginin Bilgi-İletişim Teknolojileri ile Sosyal Ağları Kullanım Sıklığına ve Medya Türleri, Bilgiye Ulaşım Kaynağı ve Öncelikli İletişim Tercihlerine Göre İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma ve Yorum	91
5.8.1. Sosyal İlginin, Medyayı Düzenli İzlemeye Göre İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma ve Yorum	93
5.8.2. Sosyal İlginin, Bilgi-İletişim Teknolojileri ve Sosyal Ağları Kullanım Sıklığına Göre İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma ve Yorum	93
5.8.3. Sosyal İlginin Öncelikli İletişim Tercihine Göre İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma ve Yorum	94
5.8.4. Sosyal İlginin Bilgiye Ulaşım Kaynağı Tercihine Göre İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma ve Yorum	95
BÖLÜM 6.....	96
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	96
6.1. Sonuç	96
6.2. Öneriler	98
6.2.1. Psikolojik Danışmanlara Öneriler	99
6.3. Değerlendirme	100
KAYNAKLAR	102
EKLER.....	108
EK-1. Toplumsal İlgı Ölçeği.....	108
EK-2. Kişisel Bilgi Formu	110
EK-3. Fakülte-Bölüm-Sınıf Dağılım	112
EK-4. Bölümlerin Karşılaştırılması	113
EK-5. Betimsel İstatistikler	114
EK-6. K-S Normallik Testleri	125
EK-7. İzinler	132
ÖZGEÇMİŞ	133

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. Sosyal İlgı Puanlarının Cinsiyete ve Yaşa Göre Karşılaştırılması	43
Tablo 2. Sosyal İlgı Puanlarının Devam Edilen Bölüme Göre Karşılaştırılması	45
Tablo 3. Sosyal İlgı Puanlarının Sınıf Düzeyine Göre Karşılaştırılması	46
Tablo 4. Sosyal İlgı Puanlarının Mezun Olunan Okul Türüne Göre Karşılaştırılması	47
Tablo 5. Sosyal İlgı Puanlarının Ebeveynin Eğitim Düzeyine Göre Karşılaştırılması	48
Tablo 6. Sosyal İlgı Puanlarının Doğum Sırasına Göre Karşılaştırılması.....	49
Tablo 7. Sosyal İlgı Puanlarının Ebeveynle İlişkinin Düzeyine Göre Karşılaştırılması	50
Tablo 8. Sosyal İlgı Puanlarının Bedensel Engele ve Düzenli Spor Yapılıp Yapılmadığına Göre Karşılaştırılması.....	51
Tablo 9. Sosyal İlgı Puanlarının, Bireyin Kendini Nasıl Bir Çocuk Olarak Algıladığına Göre Karşılaştırılması.....	53
Tablo 10. Sosyal İlgı Puanlarının, Kendini Başkalarının Yanında Güvenli, Özgür, Özerk Hissedip Hissetmemeye Göre Karşılaştırılması	54
Tablo 11. Sosyal İlgı Puanlarının Kendini Tanıma Algısına ve Kendini Tanıma Amaçlı Etkinliklere Katılıma Göre Karşılaştırılması.....	55
Tablo 12. Sosyal İlgı Puanlarının Bireyin Çevresine Ayırdığı Zamana Göre Karşılaştırılması	56
Tablo 13. Sosyal İlgı Puanlarının, Bireyin Çevresinin İhtiyaçlarına İlişkin Farkındalığına Göre Karşılaştırılması	57
Tablo 14. Sosyal İlgı Puanlarının, Diğerlerinin Varlığını, Yaşam Hakkını, Hak ve Özgürlüklerini Kabule Göre Karşılaştırılması.....	59
Tablo 15. Sosyal İlgı Puanlarının Algılanan Maneviyata Göre Karşılaştırılması.....	60
Tablo 16. Sosyal İlgı Puanlarının Medyayı Düzenli İzleme ve Medya Tercihlerine Göre Karşılaştırılması	62
Tablo 17. Sosyal İlgı Puanlarının İnternet, Sosyal Ağlar ve Cep Telefonunu Kullanma Sıklığına Göre Karşılaştırılması	63
Tablo 18. Sosyal İlgı Puanlarının Öncelikli İletişim Tercihine Göre Karşılaştırılması	64
Tablo 19. Sosyal İlgı Puanlarının Bilgiye Ulaşım Kaynağı Tercihine Göre Karşılaştırılması	65

BÖLÜM 1

GİRİŞ

İnsanı biyo-psiko-sosyo-kültürel yapısıyla bütüncül ele alan, onun gelişimi için ailenin önemini, toplumsal amaç ve çabaları öne çıkaran, bütün insanları biricik ve eşit gören, demokratik ilkelere inanan Alfred Adler (1870-1937), aynı zamanda çağdaşları arasında kadın erkek eşitliğini savunan ilk kuramcıdır. Adler, bu inançları doğrultusunda çok yönlü, iyimser ve insancıl, değişim için ümit veren bir akıl ve ruh sağlığı kuramı olan Bireysel Psikoloji yaklaşımını ortaya koymuştur (Corey, 2008). İnsanı doğası gereği davranışlarının bir amacı olan ve geleceğe odaklanmış bir kişiliğe sahip “toplumsal varlık” olarak gören Adler, onu öncelikle aile, meslek ve toplum içindeki konumu ve ilişki kalıplarıyla ele almıştır (Adler 2018b, s.15-17). Bireysel Psikoloji'nin özünü, ilk kez Adler tarafından ortaya atılan “sosyal ilgi” kavramı oluşturur. Adler, sosyal ilgiyi ruh sağlığının en önemli göstergesi olarak tanımlamış ve hala güncelliğini koruyan, pek çok yaklaşıma kaynak olan kuramını bu kavram üzerine oturtmuştur (Corey, 2008; Gladding, 2013). Büyük bir anlam zenginliğine sahip ve yaşam içinde kapsama alanı neredeyse sınırsız olan sosyal ilgi kavramının öne çıkan bileşenleri, aidiyet, empati ve işbirliğidir (Fraentzel, 2019). Hepsinin temelinde ise sevgi vardır (Adler, 2011a, s. 252).

Adler, insanın doğuştan getirdiği potansiyel bilinçle geliştirilebildiğine inandığı, özgün kavramı “sosyal ilgi”yi ilk kez 1918’de ortaya atmıştır. Bu kavramın öncüsü, onun o zamana kadar kullandığı “şefkat ihtiyacı” ifadesidir (Rüedi, 2000). Sonraki yıllarda Adler, yoğun bir şekilde üzerinde çalışarak, bu kavramı devamlı geliştirmiş ve sonunda “sosyal ilgi” kuramının merkezi haline gelmiştir. Adler’e göre, sosyal ilgi ruh sağlığının en önemli kriteri, bir normallik ölçütüdür (Nikelly, 1962). Adler’e (2011a) göre, insanın diğerleriyle paylaşımlarındaki başarı derecesi ve başkalarının iyiliği için çaba gösterme düzeyi, onun ruh sağlığı için önemlidir, çünkü kendini başkalarıyla etkileşim içinde var eder. Sosyal ilgisi gelişmiş bir birey, kişisel çıkarları yerine, “başkaları için ne yapabilirim” güdüsüyle, içinden gelerek toplumun ve insanlığın ortak refah ve mutluluğu için çalışır ve bu çabası, başta empati, işbirliği ve sosyal ilişkilere yönelme, sorumluluk alma gibi özelliklerle olmak üzere, tüm eylemlerinde kendini dışa vurur.

Adler’in tanımladığı sosyal ilgi, toplumsal aidiyet duygusuna sahip olmayı, diğer insanlara yardım etmeyi ve onlarla bütünleşmeyi, tüm insanların eşitliğini onaylamayı ve kişisel sorunların çözümünün diğerleriyle ortak mutluluğa bağlı olduğunu bilmeyi ve hissetmeyi gerektirir (Amerikan Ruh Sağlığı Komisyonu 1991, akt.

Soyer). Nikelly'e (1962) göre, sosyal ilgi kavramı toplumsallık duygusundan öte, içinde topluma aidiyeti, onunla işbirliğini ve toplum için sorumluluk almayı, insan topluluğunun her bireyine empati duymayı ve onunla özdeşleşmeyi barındıran bir süreçtir. Bu nedenle bu kavramın "social feeling" (sosyal duygu) veya "social interest" (sosyal ilgi) olarak çevirisi yetersizdir. Kavram aynı zamanda, bireyin çevresiyle arasındaki dayanışma ve dengeyi geliştiren, gerçekliğe uyum sağlama konusunda toplumla bütünleşik çabasını temsil eder. Sosyal uyumun sosyal ilgiye bağlı olduğuna ve sosyal ilgi düzeyine göre değiştiğine dair birçok kanıt vardır (Nikelly, 1962). Sosyal uyumdan kastedilen, toplumun hazır, yerleşik kalıplarına itirazsız uyum değildir. Bireyin toplumun geliştirilmesinde üstlendiği sorumluluk çerçevesinde, toplumu ileriye taşıma görevi vardır. Bu anlamda birey toplumdaki mevcut durumu eleştirel gözle, sorgulayarak izlemeyi sürdürüp, olumlu değişimi sağlayacak şekilde bütün taraflar için uygun çözümler üretebilmelidir (Adler, 1933; akt. Fraentzel, 2019).

Başkalarının eşit olarak kabulünü, insan türüyle özdeşleşmeyi, insan sevgisini, empatik yaklaşımı ve sağduyuyu sosyal ilginin merkezinde gören Adler, bu duyguyu hayvanlara, bitkilere ve son aşamada cansız nesnelere dahil olmak üzere tüm evrene geneller (Adler 2010a, s.65). Adler'in yaşamını da belirleyen başlıca değerler her zaman sağduyu ve cesaret, kendine karşı sarsılmaz bir güven ve bunların yanısıra diğer insanlarla empati kurmak olmuştur. Adler bu durumu, "Başkasının gözleriyle görmek, başkasının kulaklarıyla duymak, başkasının kalbiyle hissetmek", şeklinde, bir İngiliz yazardan alıntıyla tanımlamıştır (Rüedi, 2019). Bu tanım Adler'in sosyal ilgi kavramını en iyi açıkladığını düşündüğü tanımdır (Fraentzel, 2019).

Adler'e (2011a, s. 252) göre, sosyal ilgiye giden yollar çeşitli olabilir; bunların niteliğini belirleyen şey, insanların diğerleriyle paylaşma duygusunu geliştirmeye elverişli olup olmadıklarıdır. Bu süreçte sosyal ilgi düzeyi farklılıklar gösterir, sabit bir değer değildir, yaşantılardan ve yaşam durumlarından etkilenebilir. Bireyin sosyal ilgi düzeyi, onun sosyal sorumluluk alma, empati, işbirliği, yardım, paylaşım, dayanışma davranışlarını, ilişkilerini, iletişimini ve değişimler karşısındaki tepkilerini belirler. Sosyal ilginin temelindeki aidiyet duygusunun sınırı yoktur ama düzeyleri vardır (Adler, 2011a). Bruder-Bezzel'e (1991; akt. Wölfle, 2015) göre, toplum kavramı farklı boyutlardan oluştuğundan, bazen "büyük", bazen de "küçük" sosyal ilgiden söz edilebilir. Bu ifadelerden, Adler'in sosyal ilgi veya sosyal aidiyet duygusunu çeşitli yönleriyle açıklamaya çalışırken, bir sınır getirmediği, önemi topluluğun yararının gözetilmesinde gördüğü anlaşılabilir.

Bu ifadelerden, insanın tüm ilişkilerinde kendini karşısındakinin yerine koyup, onun duygu ve düşüncelerini anlayarak davranışlarını belirlemesinin, empatinin, sosyal ilginin kilit taşı olduğunu söylemek mümkündür. Tüm ilişkiler ile kastedilenin, Adler'in her insanın üstesinden gelmesi gereken üç yaşam ödevi çerçevesinde tanımladığı "iş, sosyal yaşam ve aşk/sevgi" boyutlarındaki ilişkilerin tümü olduğu anlaşılabilir. Böylece, sosyal ilginin hayatın neredeyse her alanıyla bağlantılı olduğu görülebilir. Dolayısıyla sosyal ilgi düzeyinin, bireyin yaşamın bütün alanlarıyla kurduğu ilişkilerin ve aidiyet bağlarının niteliğiyle belirlendiği söylenebilir. Bu aidiyetin aynı zamanda topluluğa karşı sorumluluk bilincini de içeren çok geniş anlamda bir sosyal aidiyet duygusunu, bilincini ve toplumsallık anlayışını kastettiği açıktır (AAIM, 2019). Özetle, bu kavram ideal durumda, içine doğulan aileden başlamak üzere bir gruba, topluluğa, topluma ve daha geniş anlamda insanlığa, doğaya, dünyaya ve en ileri aşamada evrene aidiyet duygusunu tanımlar. Bu aidiyet duygusu bireyi, birlik hissi, dayanışma ve yardımlaşma içinde her bir boyut için sorumluluk taşıdığı bilincine götürebilir. Yaşam, doğa, diğer canlılar ve evren ile kurulan bağın şekli ve gücünün sosyal ilgi düzeyiyle yakından ilgili olduğu anlaşılır. Sosyal ilginin günümüzde henüz sınırları dar bir anlam ifade eden "birlikte yaşama kültürü" ifadesinin, doğaya, dünyaya ve evrene açılan tüm boyutları da içine alabilecek bir düzeyi ortaya koyduğu söylenebilir.

Adler'in Almanca "Gemeinschaftsgefühl" olarak tanımladığı bu kavram, ona yüklediği geniş, zengin anlamlar nedeniyle diğer dillere tam olarak çevrilememiştir. İngilizce'den ("social interest") Türkçe'ye "sosyal ilgi" veya toplumsal ilgi olarak geçmiş ise de, "sosyal duygu", "toplumsallık duygusu", "topluluk duygusu", "toplum bilinci", "toplum içgüdü" gibi tanımlar da sosyal ilgi kavramını açıklamak için kullanılmıştır. Adler'in sosyal ilgiyi farklı bağlam ve anlamlarda açıklamasının, çeviriyi zorlaştırmış olabileceği düşünülebilir. Kavramın hala tartışılmasının, onun kapsama alanının genişliğini ve farklı alanlara ve anlamlara evrilmeye uygun yapısını ortaya koyduğu görülebilir. Zamanın şartlarına göre kapsamı genişleyebilir ve kavrama daha pek çok farklı tanım getirilebilir. Ancak, özü itibarıyla insana, ailesinin ve yaşamın her alanında içinde bulunduğu toplulukların eşit, özgür ve özerk bir parçası olduğunu hissettiren, tüm doğaya ve evrene yayılabilen sınırsız bir sosyal aidiyet duygusu olarak anlaşılabilir. Bu çalışmada, "sosyal ilgi"nin yanısıra, cümle bağlamında daha iyi anlaşılabilmesinin düşünüldüğü yerlerde, yukarıda belirtilen diğer çeviriler ve araştırmacı tarafından önerilen "sosyal/toplumsal aidiyet duygusu" varyasyonları da kullanılmıştır.

Bu araştırmanın konusu sosyal ilgidir. Bu bağlamda, Ufuk Üniversitesi lisans öğrencilerinin sosyal ilgileri bazı değişkenlere göre incelenmiştir. Demografik, akademik, ailesel ve bedensel değişkenlerin yanısıra, sosyal ilginin farklı boyutları ile

ilişkili görülen başka değişkenlerin de öğrencilerin sosyal ilgileri üzerinde değişim yaratıp yaratmadığı araştırılmıştır. Bunlar, kişinin toplum ve yaşam içindeki yeri, kendini tanıma düzeyi, çevreye ilişkin farkındalığı, insan-doğa-evren ile ilişkilerindeki kabulleri ve algılanan maneviyat düzeyi ile ilgilidir. Ayrıca, artık sosyal yaşamın vazgeçilmezleri olan bilgi-iletişim teknolojileri ile sosyal ağları kullanım sıklığının, medya türü, bilgi kaynağı ve iletişim tercihlerinin de sosyal ilgi düzeyi üzerindeki etkisi incelenmiştir.

1.1. Problem

Ufuk Üniversitesi lisans öğrencilerinin sosyal ilgileri; demografik, akademik, ailesel ve bedensel özelliklere; toplum ve yaşam içindeki yer algısına, kendini tanıma algısına ve çevreye ilişkin farkındalığına, insan-doğa-evren ile ilişkilerindeki kabullere ve algılanan maneviyat düzeyine; ayrıca bilgi-iletişim teknolojileri ile sosyal ağları kullanım sıklığına, medya türü, bilgiye ulaşım kaynağı ve iletişim tercihlerine göre farklı mıdır? Bu probleme aşağıdaki alt problemler çerçevesinde yanıt aranmıştır.

1.1.1. Alt Problemler

Yukarıda ifade edilen problem cümlesine bağlı olarak tanımlanan alt problemler, 1) demografik, 2) akademik, 3) ailesel ve 4) bedensel özellikler; 5) toplum ve yaşam içindeki yer algıları, 6) kendini tanıma algısı ve çevreye ilişkin farkındalık, 7) insan-doğa-evren ilişkisine dair kabuller ve algılanan maneviyat düzeyi, 8) bilgi-iletişim teknolojileri ile sosyal ağları kullanım sıklığı; medya türleri, bilgiye ulaşım kaynağı ve iletişim tercihleri olmak üzere, sekiz ana başlık altında incelenmiştir.

- **Sosyal İlginin Demografik Özelliklere Göre İncelenmesine İlişkin Alt Problemler**
  - Öğrencilerin sosyal ilgisi, cinsiyete göre farklı mıdır?
  - Öğrencilerin sosyal ilgisi, yaşa göre farklı mıdır?
  - Öğrencilerin sosyal ilgisi, medenî duruma göre farklı mıdır?
- **Sosyal İlginin Akademik Özelliklere Göre İncelenmesine İlişkin Alt Problemler**
  - Öğrencilerin sosyal ilgisi, devam edilen bölüme göre farklı mıdır?
  - Öğrencilerin sosyal ilgisi, sınıf düzeyine göre farklı mıdır?
  - Öğrencilerin sosyal ilgisi, mezun oldukları okul türüne göre farklı mıdır?
- **Sosyal İlginin Ailesel Özelliklere Göre İncelenmesine İlişkin Alt Problemler**
  - Öğrencilerin sosyal ilgisi, ebeveynin eğitim düzeyine göre farklı mıdır?

- Öğrencilerin sosyal ilgisi, doğum sırası ve kardeş sayısına göre farklı mıdır?
- Öğrencilerin sosyal ilgisi, ebeveyni ile ilişkisinin düzeyine göre farklı mıdır?
- **Sosyal İlginin Bedensel Özelliklere Göre İncelenmesine İlişkin Alt Problemler**
  - Öğrencilerin sosyal ilgisi, bedensel engel olup olmamasına göre farklı mıdır?
  - Öğrencilerin sosyal ilgisi, düzenli spor yapıp yapmamasına göre farklı mıdır?
- **Sosyal İlginin Toplum ve Yaşam İçindeki Yer Algısına Göre İncelenmesine İlişkin Alt Problemler**
  - Öğrencilerin sosyal ilgisi, kendini nasıl bir çocuk olarak algıladığına göre farklı mıdır?
  - Öğrencilerin sosyal ilgisi, kendini başkalarının yanında güvenli, özgür ve özerk hissedip hissetmemeye göre farklı mıdır?
  - Öğrencilerin sosyal ilgisi, kendini toplumun özgür, eşit ve özerk bir üyesi olarak görüp görmemeye göre farklı mıdır?
- **Sosyal İlginin Kendini Tanıma Algısına ve Çevreye İlişkin Farkındalığa Göre İncelenmesine İlişkin Alt Problemler**
  - Öğrencilerin sosyal ilgisi, kendini tanıma algısına ve kendini tanıma etkinliklerine katılıma göre farklı mıdır?
  - Öğrencilerin sosyal ilgisi, çevreye ayrılan zamana göre farklı mıdır?
  - Öğrencilerin sosyal ilgisi, çevrenin (insanlar, hayvanlar, bitkiler, cansız nesnelere) ihtiyaçlarının farkında olunmasına göre farklı mıdır?
- **Sosyal İlginin Bireyin İnsan-Doğa-Evren ile İlişkilerindeki Kabullerine Ve Algılanan Maneviyat Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Alt Problemler**
  - Öğrencilerin sosyal ilgisi, bütün insanların, diğer canlıların ve cansız nesnelere varlığının, yaşam haklarının, hak ve özgürlüklerinin kabulüne göre farklı mıdır?
  - Öğrencilerin sosyal ilgisi, algılanan maneviyyatın gücüne göre farklı mıdır?
- **Sosyal İlginin Medya, Bilgi-İletişim Teknolojileri ile Sosyal Ağları Kullanım Sıklığına ve Medya Türleri, Bilgiye Ulaşım Kaynağı ve İletişim Tercihlerine Göre İncelenmesine İlişkin Alt Problemler**
  - Öğrencilerin sosyal ilgisi, medyayı düzenli izleme ve medya türü tercihine göre farklı mıdır?
  - Öğrencilerin sosyal ilgisi, bilgi-iletişim teknolojileri ile yeni/modern iletişim araçlarını ve sosyal ağları kullanım sıklığına göre farklı mıdır?
  - Öğrencilerin sosyal ilgisi, iletişim tercihine göre farklı mıdır?
  - Öğrencilerin sosyal ilgisi, bilgiye ulaşım kaynağına göre farklı mıdır?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinin sosyal ilgilerinin bazı değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığının ortaya konulmasıdır. Cinsiyet, yaş, medenî durum, bölüm, sınıf, mezun olunan okul türü, bedensel özellikler, anne-baba eğitim durumu ve doğum sırası gibi sosyo-demografik değişkenlerin yanısıra, araştırmacı tarafından, sosyal ilgi ile ilişkili olduğu düşünülen başka değişkenlere de bu çalışmada yer verilmiştir. Sosyal ilgi üzerinde etkisi olup olmadığı merak edilerek, bu çalışmaya dahil edilen değişkenlerin bir kısmı, araştırmaya katılan öğrencilerin yaşam, doğa ve sosyal çevre ile ilişkilerindeki algı ve kabulleriyle ilgilidir. Bu bağlamda, kişinin kendine, çevresine ve yaşam içindeki yerine ilişkin algıları ve farkındalıkları, diğer canlılara ve doğaya ilişkin görüşleri, algılanan maneviyat düzeyi, gitgide yaşamda daha fazla yer kaplayan bilgi-iletişim teknolojileri ve sosyal medya kullanım sıklığının, ayrıca medya, bilgi kaynakları ve iletişim tercihlerinin sosyal ilgi üzerindeki etkisi araştırılmıştır.

Bu araştırmanın bir diğer amacı, sosyal ilgiye katkı sağlamasıdır. Gelişmiş bir sosyal ilgi, başta yabancılaşma, yalnızlaşma, farklılaşan ilişkiler, çevre ve iklim krizi olmak üzere, ağırlaşan sorunlarla başetmeyi kolaylaştırabilir. Başta üniversiteler olmak üzere, ilgili kurumların sosyal ilginin geliştirilmesinde alabilecekleri sorumluluk bakımından, bu çalışma önemli bulgular sunabilir. Ufuk Üniversitesi öğrencilerinden oluşan çalışma grubuna uygulanan Toplumsal İlgi Ölçeği'nden elde edilen sonuçlar, tüm üniversite öğrencilerine genellenemese de, bir fikir verebilir.

1.3. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi

Alanyazın incelemesi, sosyal ilginin genel olarak, cinsiyet, yaş, anne-baba eğitim durumu, doğum sırası vb. demografik, akademik, ailesel değişkenler üzerinden veya bazı kişilik özellikleri ile ilişkisinin incelendiğini göstermiştir. Bu çalışmada da, önceki çalışmalarla karşılaştırma olanağı açısından benzer değişkenlere yer verilmiştir. Ancak, bunların yanısıra, kişiliğin önemli bir boyutunu oluşturan sosyal ilginin üniversite gençliği içindeki yansıması, sosyal ilgi ile ilişkili olduğu düşünülerek araştırmacı tarafından tanımlanan başka değişkenlere göre de araştırılmıştır. Bunlar, Bireysel Psikoloji'nin temel kavramlarına ve Adler'in sosyal ilginin gelişimine ve bireyin insan-doğa-evren ile ilişkilerine dair saptamalarına dayanılarak tanımlanmıştır. Kent yaşamının insanları kendilerine, birbirlerine ve doğaya yabancılaştırdığı, doğayı benimseyememenin doğa tahribatını arttırdığı, internet ve sosyal medyanın özellikle gençler üzerinde yalnızlaştırıcı, doğal iletişim ve etkileşim üzerinde olumsuz etkisinin olduğunu ileri süren pek çok araştırma vardır. Bunlar ve benzeri birçok yönden gençlerin karşı karşıya bulunduğu zorlayıcı etkilerin, onların yaşama bakışını belirleyen

sosyal ilgilerine nasıl yansıdığı merak edilmiştir. Adler'in kuramının hayatın neredeyse her alanına uygulanabilir olduğu kabul edilir. Buradan, sosyal ilginin de bütün bu alanlardan etkilenebileceği sonucu çıkarılabilir. Bu araştırmanın gerekçesi ve önemi, öğrencilerin sosyal ilgilerinin incelenmesini bu bakış açısıyla ele almasıdır.

Sosyal ilgi düzeyi ile yaşama bakış yakından ilgilidir. Dolayısıyla, üniversite öğrencilerinin hayata ve yaşam içindeki yerlerine ilişkin görüşlerinin, içinde yaşadıkları çevre ve doğaya ilişkin farkındalık ve kabullerinin, kendini tanıma ve maneviyat düzeylerine ilişkin algılarının da sosyal ilgi üzerindeki değişimleri ortaya koyabileceği düşünülmüştür. Bunların yanısıra, Adler'in sosyal içerikli insanın doğasının "ilişkiler" olduğu saptamasından yola çıkılarak, ilişkilerin en önemli unsuru olan iletişim konusu da ele alınmıştır. Türkiye'de de son yıllarda artarak günlük yaşama giren yeni iletişim kanalları ile sosyal ağları kullanım sıklığının, ayrıca öğrencilerin bilgi edinme kaynakları ve iletişim tercihlerinin sosyal ilgi üzerindeki farklılaştırıcı etkisi araştırılmak istenmiştir. Alanyazından görülebildiği kadarıyla, sosyal ilgi boyutunda bu alanlardan bazıları ilk kez bu çalışmada ele alınmıştır. Bu çalışmanın sonuçlarının sosyal ilgi konusundaki çalışmalara başka bir bakış açısıyla katkı sağlayabileceği, sosyal ilgi konusunda diğer çalışmaları özendirebileceği umulmuştur.

Çalışmanın bir diğer önemi, sosyal ilginin ilk kez ölçüldüğü 2001 yılından bu yana, benzer bir tanımla sosyal ilgiyi araştıran bu çalışmanın, bazı değişkenler yönünden bir karşılaştırmaya imkan vermesi ve aradan geçen 18 yılda alanyazındaki gelişmelere ışık tutmasıdır.

1.4. Sayıtlar

- Toplumsal İlgil Ölçeği'nin (TİÖ) sosyal ilgiyi ölçtüğü kabul edilmiştir.
- Araştırmaya katılan öğrencilerin Toplumsal İlgil Ölçeği ile Kişisel Bilgi Formu'nu objektif olarak, gerçek görüş ve durumlarını yansıtır şekilde ve içtenlikle yanıtladıkları kabul edilmiştir.

1.5. Sınırlılıklar

- Çalışma grubu, Ufuk Üniversitesi'nde okuyan ve araştırmaya gönüllü katılan, Eğitim, Hukuk, Fen-Edebiyat ve İktisadi ve İdari Bilimler fakülteleri 1./2./3./4. sınıf öğrencileriyle sınırlıdır. Başka gruplara genellenebilmesi ancak bu çalışmanın grubu ile benzerliği oranında mümkün olabilir.
- Sosyal ilgi, Toplumsal İlgil Ölçeği'nin ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.

- Araştırmaya konu olan bazı değişkenlerle ilgili alanyazında uygun ölçüm aracı bulunmadığından, bu değişkenlere ilişkin analizler katılımcıların özdeğerlendirmelerine dayanılarak gerçekleştirilmiştir.

1.6. Tanımlar

Sosyal İlgisi: Toplumsallık duygusunun ötesinde, insan toplumunu oluşturan her bireye empati duymayı, onunla özdeşleşmeyi, topluma ait olmayı, uyumu, toplumla işbirliğini, topluma karşı sorumlu olmayı, gerçeğe doğru yönelmeyi ve tüm evrenle bütünleşmeyi ifade eden süreç (Nikelly, 1962).

Empati: Başkasının gözleriyle görmek, başkasının kulaklarıyla duymak, başkasının kalbiyle hissetmek (Fraentzel, 2019).

Yaşam Amacı: Bireyin çocukluğun ilk yıllarında eksiklik/yetersizlik/aşağılık duygularının etkisiyle belirlediği; bilinçdışında kalan amaç/amaçlar (2010c).

Yaşam Tarzı: Çocuğun yaratma gücünden, dünyayı nasıl gördüğü ve neyi başarı olarak değerlendirdiği noktasından doğar (Adler, 2011b, s.41).

Aşağılık Duygusu (Eksiklik/Yetersizlik Duygusu): Çocuğun/bireyin çevresindekilere göre ve eksik, yetersiz, “onlara göre değerinin düşük” olduğu algısıyla, kendini onlardan aşağıda ve yetersiz hissetmesi (Adler, 1907).

Telafi/Üstünlük Çabası: Eksiklik/yetersizlik duygusunu telafi için bireyin bulunduğu konumdan bir üst konuma geçme uğraşı (Adler, 1907).

Eksiklik/Yetersizlik/Aşağılık Duygusu Olan Çocuk: Bireyin doğuştan getirdiği veya sonradan oluşan yetersiz işlevli veya eksik organlar ya da fiziksel kusurlar; ruhsal durumlar için de geçerli olabilir (Adler, 1907).

Şımartılmış Çocuk: Sürekli şımartılan, her ihtiyacı çevresindekilerce karşılandığından, hedefleri için çaba göstermeyi öğrenemeyen çocuk (Adler, 2011b).

İhmal Edilmiş (Güvensiz) Çocuk: İhtiyaçları karşılanmayan, mantıksız kurallar ile sınırlanan, engellenen ve duygusuz davranış biçimi ile muhatap olan ve kendini değersiz hissederek güven duyguları zedelenen çocuk (Adler, 2011a).

Gerçek ve Psikolojik Doğum Sırası: Çocuğun doğum tarihiyle belirlenen, aileye doğuş sırası. Psikolojik doğum sırası, çocuğun, anne babası ve diğerlerinin gözündeki yeri olduğuna inandığı, algılanan doğum sırası (Adler, 1907).

Maneviyat: Bireyin tinsel (spiritüel) bir üst boyut, aşkın bir güç, yüce bir varlık ile ilişkisi; ruhsal boyutun geliştirilmesi, değerler, ahlâk, vicdan, yaşam amaçları ve evrende her boyuttaki tüm ilişkiler bu kapsamda görülebilir (Dreikurs ve Mosak, 1999; akt. Fraentzel, 2019).

Algı: Duyular yoluyla kazanılan dolaysız bilgi (Ashcraft, 2014).

Topluluk (Gemeinschaft): Ortak değerlerin paylaşıldığı, “biz” duygusunun hakim olduğu sosyal gruplar (soziologie-kompakt.de); insanların birlikte yaşama ideali, bir “sosyal ideal” (Seidenfuss 1981, s. 67, akt. Kasüschke 1997).

Toplum (Gesellschaft): Tarihi olarak insanlararası birlikte yaşamın oluşturduğu, sınırları belirli sosyal, kültürel, etnik vb. şekiller/formlar (Seidenfuss 1981, s. 67, akt. Kasüschke 1997). Aynı toprak parçası üzerinde bir arada yaşayan ve temel çıkarlarını sağlamak için iş birliği yapan insanların tümü (Türk Dil Kurumu, 2019).

BÖLÜM 2

KURAMSAL ÇERÇEVE

Sigmund Freud ve Carl Gustav Jung ile birlikte derinlik psikolojisinin üç büyük temsilcisinden biri olan Avusturyalı psikiyatrist Alfred Adler (1870 - 1937), 1911'de, kişiliğin biricikliğini ve bölünmezliğini vurguladığı Bireysel Psikoloji kuramını geliştirmiştir (Corey, 2008; Gladding, 2013). Kuramın, insanın geçmiş yerine geleceğe yönelmesi gerektiğine ve isterse değişebileceğine dair temel görüşü, Adler'in şu sözlerinde yansır:

“İnsan doğası gereği kötü değildir. Bir insan, yaşama dair yanlış fikirlere kapılıp ne kadar kusur işlemiş olursa olsun, üzülmemelidir, çünkü değişebilir. Mutlu olmakta ve başkalarını da memnun etmekte özgürdür.” (HEI, 2019)

Bu bölümde, Adler'in Bireysel Psikoloji yaklaşımının temel kavramlarına ve kuramın ağırlık merkezi olan “sosyal ilgi”ye ilişkin kuramsal çerçeveye yer verilmiştir.

2.1. Bireysel Psikoloji

Adler'in Bireysel Psikoloji kuramı, bir kişilik psikolojisi kuramı olup, bireyin biricikliğı, bölünmezliğı ve benzersizliğini öne çıkarır. Ayrıca benliğin yapıcı işlevine, tutum ve davranışların belirlenmesinde bilincin rolüne, kişinin potansiyelini gerçekleştirme güdüsüne odaklanır. Bireysel Psikoloji insanı, eylemlerini amaçlayan, benzersiz, bütünsel bir kişilik (HEI, 2018) ve aynı zamanda evrensel bütünün bir parçası olarak görür (Adler, 2015, s.198). Kuram, bireyi doğduğu andan itibaren içiçe olduğu çevresiyle ve toplumla ilişkileri ve uyumu çerçevesinde ele alır. Onu bir yandan sosyal sistem içindeki davranışları doğrultusunda, grubun diğer üyeleri ile karşılıklı ilişki, etkileşim ve işbirliğı halinde bir sosyal varlık olarak incelemeye çalışırken, diğer yandan onun birey olarak bu ilişkilerinde kendini nerede konumlandığını önemser. Bu yönelimleri kurama aynı zamanda sosyal psikoloji niteliğı de kazandırır. Adler, toplumu geliştirmeyi önemsemiştir. Kuramın günümüzde de yaygın uygulama alanı bulmasının nedenlerinin başında, neredeyse toplumsal yaşamın her alanına uygulanabilmesi ve psikoloji ve psikoterapiye kazandırdığı kavramların geniş kitlelerce kabul görüp kullanılması gelir (Jelle'den akt. Soyer, 2001; Kenarlı, 2010; Mosak ve Maniacci'den akt. Gladding, 2013). Adler, ilgi odağını bilinçdışından bilince kaydırırken, daha çok bilincin sosyolojik yönlerine odaklanmış, bireyin tercih ve sorumluluklarına, yaşamın anlamına ve başarıya, mükemmellik ya da tam olmak için verilen çabaya ağırlık vermiştir (Gladding, 2013).

Adler, yaşamın ilk altı yılının kişilik gelişiminde çok önemli olduğuna inanır, ancak ona göre gerçek yaşanmışlıklardan daha önemli olan, kişinin geçmişte bu yaşantıları nasıl algıladığı ve hayatında ilk karşılaştığı olaylara ne tür yorumlar getirdiğidir (Corey, 2008). Bireysel Psikoloji'nin diğer önemli özellikleri arasında, insanın seçimler yapabilme, kararlar alabilme ve bunları değiştirebilme gücü ve yeteneğinin olduğunu vurgulayan insancıl boyutu, geçmiş yerine geleceğe yönelimli olması, kişiliği biyolojik kökenden çok, bireyin kendisine ve sosyal çevreye karşı tutumu ve kurduğu ilişkilerle ele alması gelir. Adler kuramında, yaşamın, sevginin ve empatinin anlamına geniş yer vermiştir (Corey, 2008; Gladding, 2013; Soyer 2001).

2.1.1. Bireysel Psikoloji'nin Temel Kavramları

Aşağıda Bireysel Psikoloji kuramının temel kavramlarına yer verilmiştir. Sosyal ilgi ilerde ayrıntılı olarak ele alındığından, bu bölümde ayrıca yer verilmemiştir.

Aşağılık Duygusu ve Telifisi (Ödünleme/Üstünlük Çabası) / Aşağılık ve Üstünlük Kompleksi: Adler'e (1937, akt. Berger, 2017) göre, aşağılık duygusu, bireyin kendini veya durumunu diğerleriyle karşılaştırdığında, kendinin yetersiz, değerinin onların "aşağısında", dezavantajlı konumda olduğuna inanmasından kaynaklanır. Aşağılık duygusu, birey tarafından organ eksikliği/yetersizliği veya duygusal sakatlanmaya bağlı değersizlik duygusunun baskılanması sonucu yaşanan, bilinçdışı karmaşadır. Adler, eksiklik, yetersizlik, güvensizlik, değersizlik sözcüklerini aynı anlamda kullanır. "Aşağılık" (Minderwertigkeit) sözcüğü, "kendi değerini diğerlerinden eksik, aşağıda" ("düşük değerde") görmeyi ifade eder. Kendini böyle algılamamanın kişide yarattığı psikolojik gerilimin karşılığı, aşağılık duygusudur (Adler, 1907; 1927).

Adler'de aşağılık duygularının nedenleri şöyle sıralanabilir: belirgin organ eksikliği/yetersizliği, hastalıklı ve zayıf bünye, bazı hastalıklara eğilim, bedensel kusurlar, kardeşler arasında dezavantajlı konum, sosyal, mali, dini veya etnik başarısızlıklardan kaynaklanan problemler, bariz ve dikkat çeken başarısızlıklar, kazalar veya hatalar, yanılgılar, yetersiz eğitim görme, kısıtlanma, engellenme, baskılanma vb. (lerntippsammlung.de, 2019). Bir başka ifadeyle, aşağılık duygularının, kişiyi tam değerlilik/bütünlük ve aşırı değerlenme arayışına iten biyolojik, pedagojik, sosyal ve kültürel nedenleri olduğu görülür. Duygusal sakatlıklar, travmalar da eksiklik/aşağılık duygusunun nedenlerinden olabilir. Aşağılık duygusu evrenseldir. Bunun nedeni, her insanın, yaşama yoğun eksiklik duygularıyla başlaması, yaşamak için annesine ve çevrenin desteğine muhtaç olmasıdır. Aşağılık duygusu insanın kendini geliştirme ve yetkinlik kazanma çabalarının kaynağı da olabilir. Kişi aşağılık

duygusunun sebep olduğu karmaşa duygusuyla başa çıkabilmek için, kendine bir amaç edinerek, toplumun değer verdiği başka alanlarda gelişimini daha yüksek düzeylere çıkarıp kendini kanıtlayarak kurtulmaya çalışır (Schultz'tan akt. Corey, 2008). Adler'e (1907) göre önemli olan, bedensel kusurun fizyolojik niteliğinden çok, kişinin bu durumu nasıl karşıladığı ve onun yaşamını nasıl etkilediğidir.

Adler (2011a s. 14), aşağılık duygusunun telafisinin topluluğa yönelmekle, sosyal ilgiyle mümkün olduğunu söyler ve yetersiz organlarla, sağlık durumu bozuk olarak hayata gelmiş pek çok ünlü kişinin, insanlığa büyük hizmetlerde bulunduğu dikkat çeker. Aşağılık duygusunun telafisi için gösterilen üstünlük çabası arasındaki dengenin sosyal ilgiyle kurulması gerekir. Sosyal ilgi yükseldikçe, aşağılık duygusu daha "normal", düştükçe ise sağlıksız hal alır (Adler, 2015). Aşırıya kaçan aşağılık duygusunun sonucu olan sosyal ilgi eksikliği, grupları veya ulusları felâketin eşiğine sürükler (Berger, 2017). Bu nedenle Adler (2009), iktidar hırsının karşısına, ruhun temel güçlerinden olan sosyal ilgiyi koymuştur. Adler'e (AAIM, 2019) göre, insanın iyi veya kötü olmasını belirleyen şey, sosyal ilgi düzeyidir.

Adler, normal ve normal olmayan aşağılık duygusu arasında ayrım yapar. Genel anlamda toplumsal aidiyet duygusuna götüren bir telafi/üstünlük çabasına yönlendiren aşağılık duygusu normaldir. Bu bireyin sosyal entegrasyonu bağlamında değerlendirilebilir. Normal olmayan aşağılık duygusu ise bireyi verimsiz ve yararsız telafi çabasına iter. Aşağılık duygularının çok güçlü olduğu durumlarda aşağılık kompleksi gelişebilir. Bu şekilde bir aşağılık kompleksi oluşmasının nedeni, çocuğun içinde bulunduğu durumdan sosyal ilgiyi geliştirecek yönde bir çıkış yolu bulamamasındandır. Bu durumda çocuk çevresinin üstünde olmaya, çeşitli şekillerde çevresini boyunduruğu altına almaya çalışır. Bu yararsız telafi çabası üstünlük kompleksine ve bunun sonucunda ruhsal hastalıklara zemin oluşturabilir (Adler, 1937'dan akt. Berger, 2017). Kısaca üstünlük kompleksinin gelişimi, aşağılık/eksiklik duygusuyla sağlıklı şekilde başa çıkılamaması ve bu duygunun aşırı telafisi (ödünlemesi) ile ilgilidir. Üstünlük kompleksi, kendini dev aynasında görme, bütün özelliklerini abartma eğilimi olarak ifade edilebilir. (Adler, 2015, s.68/69). Aşağılık ve Üstünlük Kompleksi Adler'e göre birbiriyle ilişkili iki kavramdır, birlikte bulunur. Kişide biri varsa, diğerinden de bir miktar olduğu düşünülebilir.

Aşağılık kompleksine neden olabilen üç çocukluk durumu vardır: organ eksiklikleri/yetersizlikleri veya kusurları, şımartılma ve ihmal/yetersiz ilgi. Bu üç neden çocuğun yaşamı yanlış anlamlandırması riskini taşır; çocuğun ilgisi "ortak yaşam"dan saparak, kendine ve kendi ihtiyaçlarına odaklanır, kendi iyi oluşuyla ilgilenir (Adler,

2015, s.34). Bu yanlış algılar onları sağlıklı olmayan üstünlük kompleksine götürebilir. Bu çocukların, yaşama eskisinden daha olumlu, yeni bir anlam vermeyi öğrenmeleri ve yeni amaçlar belirlemeleri gerekir. Ancak bu koşullarda büyüyen çocukların, kendilerini bekleyen yaşam ödevlerine yaklaşımlarını değiştirebilmeleri, neredeyse hiçbir zaman dışarıdan yardım olmadan gerçekleşemez (Adler, 2011a s. 14-17).

Yaşamı Anlamlandırmada Hatalara Yol Açan, Sosyal İlginin Gelişimini Engelleyen Durumlar: Üç Çocukluk Engeli; Doğum Sırası ve Kardeşlerarası Rekabet

Üç Çocukluk Engeli

- *Eksiklik/Yetersizlik/Aşağılık Duygusu Olan Çocuk:* Bedensel eksikleri veya yetersizlikleri olan çocuk normal bir yaşam sürdüremez, yaşayabilmesi bazı özel önlemler ve diğerlerinin yardımını gerektirebilir. Kusurlar çok farklı şekillerde dış dünyaya yansır ve her bireyde farklıdır, çünkü bunlara ilişkin çocuğun algısı, yorumu ve yaratıcı gücü devreye girer (Adler, 2015, s.19). Algılar, onun sosyal ilgisinin ağır yara alma riskini de taşır (Adler, 1907). Telafi çabaları yeterli olmadığında, bu duygu sağlıklı şekilde aşamadığında, aşağılık duyguları ortaya çıkabilir. Adler'e (1907) göre, fiziksel ve psikolojik iyi oluş birbirini etkiler; eksiklik/yetersizlik/aşağılık duygusu ruhsal durumlar için de geçerli olabilir.

Schmithüsen (2014), eksiklik/yetersizlik duygusunu genetik, organik, durumsal ve sosyal yaşantıların nasıl deneyimlendiği, algılandığıyla ilişkili görür, şöyle ki: bebeğin beslenmesini ve bakımını muhtaçlık, çaresizlik olarak deneyimlemesi/ algılaması (genetik); objektif bedensel eksiklikler/kusurlar veya sadece sübjektif kusur algısı (organsal); bazı yaşantılar sırasında çaresizlik deneyimi/algısı (durumsal); toplumsal dışlanma, aşağılanma/değersizleştirilme veya alaya maruz kalma/dalga geçilmesi (sosyal).

- *Şımartılmış Çocuk:* Adler'e (2011b, s.118) göre, şımartılmış çocuk sevilen, okşanan çocuk değil, büyüklerin her zaman üzerine düştüğü ve onun sorumluluklarını da üstendiği çocuktur. Böyle durumlarda çocuk asalak gibi yetişir, kendini herkesten üstün görür, kibirlidir, hep birinci olmayı ister, kendini hiçbir şeyden mahrum bırakmaz. Her zaman ilgi odağıdır ama sosyal ilgiden yoksun ve bencil olarak yetişir. Bu durum ileriki yaşamında ve yetişkinlikte de ilişkilerini ve kariyerini belirler. Yeterli sosyal ilgiyi geliştiremediği takdirde, olumsuz özellikleri daha öne çıkar (Adler, 2015, s.15). Hedefleri için çaba göstermeyi öğrenmediğinden, problemlerini

çözmede başarısız olur, aşağılık kompleksi geliştirebilir. Dış dünyanın ailesi kadar hoşgörülü olmadığını anladığında, bu onun hayatının ileri dönemlerinde yalnızlaşmasına sebep olabilir. Bu çocuklar yaşamlarının ilerleyen zamanlarında üstünlük kompleksi geliştirebilirler ve ilerde toplumun en tehlikeli sınıfını oluştururlar. Suçlularda her zaman şımartılmış yaşam biçiminin izlerini bulmak mümkündür (Adler, 2011b, s.321; 2011a, s.18).

- *İhmal Edilmiş (Güvensiz) Çocuk*: Ebeveyn ilgisizliği ve çocuğun ihtiyaçlarının ihmal edilmesi de aynı zamanda aşağılık kompleksinin nedenlerinden biridir. İhtiyaçları karşılanmayan, mantıksız kurallar ile sınırlanan, engellenen ve duygusuz davranış biçimi ile muhatap olan çocuklar kendilerini eksik/yetersiz, değersiz hisseder, güven duyguları zedelenir ve sindirilmiş hissedebilirler. Diğerlerine gösterilen ilgiden yoksun kalan çocuklar sevilmediklerini düşünüp, kendi değerini diğerlerinin altında hissedebilir. Bu çocuklar herkesten şüphe eder ve uyumsuz olur. İhmal her zaman kasıtlı olmayabilir, bazen anne baba hastalıklı kardeş veya kardeşlerle daha fazla ilgilenmek zorunda kalarak, sağlıklı çocuğa aynı ilgiyi gösteremeyebilir (2011a).

Doğum Sırası

Gerçek Doğum Sırası: Çocuğun doğum tarihiyle belirlenen, bir aileye doğuş sırası. Çocuğun diğer kardeşten veya kardeşlerden büyük ya da küçük olma, anne ve baba tutumlarını etkileyebilir. Hem Türkiye'deki hem de yurtdışındaki çalışmalar, gerçek doğum sırası ile psikolojik doğum sırası arasında önemli fark olabildiğini göstermiştir (Lohman, Lohman ve Christensen, 1985; Kayacı, 2014).

Psikolojik Doğum Sırası: Gerçek doğum sırasından farklı olabilir. Aileye katılan her yeni kardeşe birlikte aile iklimi değişir ve çocuk bu değişen dengelere uyum sağlamak ve kendini yeniden konumlandırmak durumunda kalabilir. Psikolojik doğum sırası, çocuğun algılarına göre anne babasının ve diğerlerinin gözünde sahip olduğu zannıyla kendini konumlandığı sıradır. Adler en çok, çocuğun aile içindeki tek, ilk, orta, son çocuk ve ikinci çocuk konumu olmak üzere, beş psikolojik konumu değerlendirmiştir (Uluhan, 2015). Ancak Adler (2014), doğum sıralarını kişilik gelişiminde tek ve kesin belirleyiciler olarak ele almamıştır.

Çocuğun doğum sırası çocuğun ailesiyle ve dolayısıyla toplumla nasıl ilişkilendiğini belirleyebilir. İlk çocuklar genellikle başarı yönelimli iken; en küçükler daha sosyal bir yönelime sahiptir. Kıskançlık veya rekabet birinci ve ikinci çocuk arasında

olabilir. İkinci çocuk birincinin kapmış olduğu rolü ve ayrıcalıkları almak üzere büyük çaba gösterirken, birinci çocukta bu çaba karşısında kazanımlarını kaybetmeme hırsı görülebilir. Toplumsal cinsiyet rolleri ve bunlarla beraber gelen beklentiler ailede bireyin davranışlarını iyileştirici bir etkiye sahip olabileceği gibi çatışmalara da yol açabilir (Gladding, 2015). Bu gibi durumlarda da Adler çözümü sosyal ilginin yükseltilmesinde ve aile danışmasında bir bütün olarak aileyi değişim yönünde cesaretlendirmede görür.

- *En büyük çocuk, ilk çocuk* olmanın özelliğiyle ailenin ilgi odağıdır, çoğu kez şımartılır. Tüm ilgi ve destek ona yönelmişken, yeni kardeşin aileye katılmasıyla, özellikle bu çocuklar kıskançlığa kapılır, tek ve özel olma niteliğini kaybeder. Bu yüzden devamlı güç ve ilgi arayışı içinde, çok çalışmaya ve hep önde olmaya çaba gösterir. Değer kaybına uğradığını düşünürse, aşağılık duygusu gelişebilir ve ya rekabetten korkup geri çekilir ya da üstünlük için telafiye yönelir. Kardeşlerinin bakımında ona da pay düştüğünden, kardeşler arasında sorumluluğu en fazla gelişen çocuktur (Adler, 2005; 2010a, 2014).
- *İkinci çocuk*, doğduğu günden itibaren ilgiyi paylaşmak durumundadır. Ablası veya ağabeyine baskın çıkmak için kendini sürekli eğitir ve onlara karşı tetikte olur, onları geçmek için yarışır. Çoğu kez büyük kardeşinden farklı bir yetenek geliştirerek fark edilmeye çalışır. Bundan dolayı ikinci çocuklar genellikle birincinin tam tersi özelliklere sahip olur. Ya ailenin ikinci ve küçük çocuğu olarak kalır ya da yeni bir kardeş geldiğinde ortanca çocuk konumuna geçer (Adler, 2005; 2014).
- *Ortanca çocuk*, iki kardeş arasında çoğu kez kendini ezilmiş, sıkışmış hisseder ve yaşamın haksızlığına, aldatıldığına inanabilir. Kendini devamlı diğer kardeşlerle kıyaslar ve yeteneğinden şüphe duyabilir. Ortanca çocuk, bu konumun yanısıra en küçük ve ikinci, sonra yeni bir kardeşi geldiğinde birinci çocuk olma konumlarının da hepsini duygularıyla birlikte yaşar. Bu çocukların özgüvenlerinin daha düşük olması, stresli durumlarda haksızlığa uğramış ve engellenmiş hissetmeleri, diğerlerine göre daha olasıdır. Bu yetersizlik duygusu onu yenilgiyi kolay kabullenen biri yapabileceği gibi, onu devamlı kendini aşma isteğiyle üstünlük çabasına yöneltebilir. Konumunu algılayışına göre, problem çocuk da olabilir, ailede iletişim aracı, arabulucu rolü de üstlenebilir. Dördüncü bir çocuk varsa daha sosyal bir gelişim gösterir (Adler, 2010a, 2014).

- *En küçük çocuk*, her zaman en hoşgörülen ve şımartılan çocuktur, aile içinde özel yere sahiptir. En küçük kardeş olduğundan kendini güçsüz algılayarak, hayatı boyunca herkesten üstün olduğunda tatmin olan bir insan olabilir. Hep ön planda olmak ister. Ailenin diğer üyelerinden çok farklı düşünce yolları ve yapıları geliştirebilir. En küçük çocuklar arasındaki ikinci tip, aşırı tembel ve miskindir. Adler bunu psikolojik olarak, onun yüreğinin derinlerindeki hırsla bağlar. Bu aşırı bir hırstır ve çocuk karşılaştığı engeller gözüne aşılıamaz görüldüğü anda, başarısızlıktan korkarak ortadan kaybolur, işi tembelliğe vurur (Adler, 2005; 2014).
- *Tek çocuk*, ilk çocuklar gibi özel ve eşsiz bir konumdadır, çünkü ebeveyni tarafından pohpohlanır. Kaderi tamamen çevresindekilerin eğitim yöntemlerine bağlıdır. Tek çocuklar, şımartıldıkları için güçlülere karşı koyamazlar. Yalnız başına yetişir ve bu nedenle toplumsal davranışların gelişmesi için gerekli olan ortamdan yoksun olabilir. Çevresini çok başarılı şekilde yönlendirebilir. Diğer çocuklarla paylaşmayı ve işbirliğini öğrenemeyebilir ama yetişkinlerle çok iyi geçinir. Anne babaya bağımlı olabilir. Her zaman ailesinin bütün ilgi ve sevgisini üzerinde toplamak ister, eğer bu konumu tehlikeye girerse büyük bir haksızlık gözüyle bakabilir. Genellikle yapandan çok alan kişilerdir (Adler, 2005; 2014).

Kardeşlerarası Rekabet

Kardeşler arasında küçük yaşlarda anne ve babanın ilgi ve sevgisi için yaşanan açık kıskançlık, yaşla birlikte üstü örtülü bir çekişme ve anlaşmazlık halini alır. Anne ve babanın kıskançlığı yönetebildiği ailelerde bile, belli ölçüde yarışma ve çekişme olur. Kıskançlık gibi yıkıcı bir duygunun yarışmaya dönüşebilmesi, ebeveynin önemli bir başarıyı sayılmalıdır (Adler, 2005; 2014).

Çocuğun yaşam tarzının gelişiminde, aşağılık/üstünlük kompleksleri nedeniyle kardeşlerle mücadelede, kendine ait sıcak aile ortamının kaybedildiği zannı başrolü oynar ve mevcut ruhsal yapı farklılaşır. Böylece her kardeşin doğum sırası ve hatta cinsiyeti bu mücadele için farklılık yaratır. Mücadele kendinden önceki ve/veya sonraki kardeşle olmakla beraber, üstünlük için yarış mantığı temel öğedir. Özellikle sosyal ilginin en zayıf geliştiği çocuklar en küçük kardeş ve tek çocuklardır (Adler, 1930).

Yaşam Amacı: Bireyin çocukluğunun çok erken dönemlerinde eksiklik/yetersizlik/aşağılık duygularının etkisiyle belirlenen, bilinçdışında kalan hedef/hedefler olup, kişinin yaşam tarzının belirleyicisi/belirleyicileridir. Adler'e (2010c

s.41) göre, insanın tüm eylem ve davranışları bu amaç/amaçlar doğrultusunda gerçekleşir. 4-5 yaşlarında oluşup, giderek tam şeklini alır. Bundan sonra kişinin tüm çabası, bu yaşam hedefi tarafından yönlendirilir. Kişinin derinliklerinde gizli o "her an orada olan amaç", insanın bütün eylem ve davranışlarını belirlerken, aynı zamanda buna uygun dünya görüşüne biçim ve anlam kazandırmaya yarayan ruhsal yeteneklerin seçimini, şiddetini ve faaliyetini de etkiler (Adler 2010c).

Yaşam Tarzı/Biçimi: Bireyin amaçlarına ulaşmak için yaptığı, yapmadığı herşeyin, tüm eylemlerinin ve davranışlarının toplamıdır. Bireyin yaşam tarzını belirleyen, yaşam amacıdır. Hayatta herşey yaşam amacına uygunluğuna göre seçilir ve buna göre davranılır. Bireyin dünya görüşü, kişilik özellikleri ve alışkanlıklarının yansıdığı yaşam tarzı, onun amaçları hakkında fikir verebilir. Adler'e (2015, s.13) göre, kişi yaşam tarzına uygun olarak varoluşun gerçeklerini yorumlar. Davranışları şekillendiren anlık ihtiyaçlar ve yaşam tarzındaki uzun süreli hedeflerdir, davranışlar buna bağlı olarak değişiklik gösterebilir. Bir yaşam tarzı yanlış ya da doğru, normal ya da anormal olarak nitelendirilemez.

Yaratıcı Güç / Yaratıcı Benlik, Adler'e göre insan davranışı ne sadece geçmiş ve çocukluk yaşantılarıyla, ne kalıtsal ve çevresel faktörlerle edilgen bir biçimde şekillenir, ne de dürtülerle belirlenir. İnsan, olayları yorumlama, etkileme ve algılarını, eylemlerini, düşünce ve görüşlerini oluşturma, biçimlendirme konusunda doğuştan yeteneklidir ve yarattığı kavramlar, kendisini ve dünyasını anlamlı bir biçimde temsil eder. Her birey kendi yaşam amacını oluşturabilecek ve kendini yeniden yaratabilecek yeteneğe sahiptir. Adler, insanın bu yeteneğini yaratıcı güç veya yaratıcı benlik olarak adlandırır (Adler 2010c). Bu bağlamda, kişinin hangi yeteneklerle doğduğunun değil, onunla ne yaptığı önemli olduğunu da vurgular (Adler, 2005; 2014).

Üç Büyük Yaşam Ödevi: Adler, her bireyin üstesinden gelmesi gereken, temeli ilişkilere dayanan üç yaşam ödevi tanımlamıştır (AAIM, 2019):

- İş Güç: iş ilişkileri; meslek sahibi olma, topluma katkıda bulunma
- Sosyallik/Toplumsallık: sosyal ilişkiler; arkadaşlık, dostça samimiyet
- Cinsellik/Sevgi: sevgi ilişkileri; aşk, evlilik, diğer yakın ilişkiler

Bu üç temel ödev, insanın gerçeğini oluşturur, çünkü bu üç temel sorundan birine indirgenmeyecek hiçbir yaşam sorunu yoktur (Adler, 2011a, s.11). Bireyin bu ilişkilerdeki tutum ve davranışı belirleyicidir. Her üç durumda da önemli olan, bireyin ilişkilerini kendisi ve diğerlerinin iyiliği için nasıl yapılandıracağıdır, ki bu da onun sosyal ilgi düzeyiyle ilgilidir. "Cinsellik/Sevgi" ödevi, bireyin hayat arkadaşını, çocuklarını ve

kök ailesini kapsar. “İş Güç” ödevi, mesleki ilişkilerle ama aynı zamanda dinlenme için serbest zamanını nasıl kullanacağıyla ilgilidir. “Sosyallik/Toplumsallık” ödevi, bireyin sosyal çevresi içindeki bütün insanlarla ilişkilerini, sosyal olarak ilgi duyduğu alanları ve bu alanlardaki faaliyetlerini kapsar. Bireysel Psikoloji’ye göre, sosyal sorunlar bireyin bu üç yaşam ödeviyle hatalı ilişkisinden, uyum sağlayamamasından doğar. Hatalar ise özellikle sosyal aidiyet duygusunun, sosyal ilginin olmadığı durumlarda yapılıdır (AAIM, 2019). Üç yaşam ödevi birbirleriyle bağlantılıdır, bir çarkın dişlileri gibi içiçe geçmiştir (Adler, 2015, s.29; 2011a, s. 241). Bireyin bu görevlere nasıl yaklaşacağı ve bu alanlardaki sorunlarını nasıl çözeceği, sosyal ilgi düzeyi ve etkinlik derecesiyle yakından ilgilidir. Burada sosyal ilgi düzeyi, bireyin kişisel çıkarları mı, yoksa topluluk yararını mı önceliğiyle ilgilidir. Etkinlik derecesini ise, sorunların çözümünde gösterilen canlılık ve enerji düzeyi belirler (Adler 1956’dan akt. Soyer, 2001).

Sonraki yıllarda Adleryen kuramcılardan Dreikurs ve Mosak (Mosak ve Dreikurs 1967’dan akt. Soyer, 2001), Adler’in yazılarından esinlenerek Benlik/Kişinin Kendiyle İlişkisi (kendiyi başetme; kendi kendiyi barışık olma, kendini kabul etme/değer verme) ve Maneviyat/Evren (ruhsal boyutun geliştirilmesi, değerler, yaşam amaçları ve evrendeki tüm ilişkiler) olmak üzere iki yaşam ödevi daha ekleyerek yaşam ödevlerini beşe çıkarmışlardır. Bireyin tüm bu alanlardaki ilişkileri, Adler’i kişiliğin ana boyutu olarak gördüğü sosyal ilginin yansımasıdır. Sosyal ilgiye sahip bireyler bu ilişkileri diğerlerine yardım, onlarla bütünleşme, eşitlik ve diğerlerini de içeren bir mutluluğu ortaya koyarak yaşar. Bir başkasına ilgi göstermenin, onun gözüyle bakabilmenin, dayanışma içinde olmanın, diğerinin gelişimine katkı sağlamanın ve ortak kazançlar peşinde olmanın ilişkileri güçlendireceği varsayılır (Mosak, akt. Soyer, 2001; AAIM, 2019). Dreikurs’a (AAIM, 2019) göre, kişinin giderek yalnızlaştığı yaşlılıkta en önemli görev “Topluluk/Toplum” görevidir. Ayrıca, “Maneviyyat” ve “Kişinin Kendiyle Başetme” görevleri de, bireyin hayatta yolunu bulması için her yaşta önemliyse de, yaşlılıkta ayrı bir önemi vardır.

Sosyal İlgi Tipolojisi/Etkinlik: Adler yaşam ödevlerinin yerine getirilme tarzına bağlı olarak, dört temel karakter yapısı tanımlar, ancak, dünyadaki insan sayısı kadar her biri kendine özgü yaşam amacı ve yaşam tarzlarıyla, insanların biricik benzersiz birer birey olduklarına inanır. Bu tipoloji onun için sadece yararlı olabilecek basit bir sezgisel araç ama hiçbir zaman kesin gerçeklik değildir (Boeree 1997/2006). Adler’in tipolojileri aşağıda verilmiştir.

- Baskın Tip: Sosyal ilgisi düşük, etkinlik derecesi yüksektir; atılgan, saldırgan ve aktif, yaşam ödevlerine karşı düşmanca tutum alan, dominant tavır, zorlayıcı durumlarda bazen antisosyal, başkalarını veya çevreyi düşünmeyen, dış dünyaya karşı yönlendirici tiptir.
- Alıcı Tip: Az da olsa sosyal ilgisi vardır, etkinlik derecesi düşüktür. En yaygın tiptir; asalak tutuma sahiptir, hep başkalarından bir şeyler alır.
- Kaçınan Tip: Sosyal ilgi ve etkinlik derecesi yok denecek kadar azdır, başarısızlık korkusuyla yaşamdaki her şeyden kaçır.
- Mücadeleci/Toplumsal Yararlı Tip: Hem sosyal ilgi hem de etkinlik derecesi yüksektir; etkinlik başkalarının gereksinimlerine uyar. Yararlı ve normaldir işbirliğine ve katkıya hazırdır. Sorunların başkalarının da yararına çözüme kavuşması için az ya da çok mücadele eder. (Adler, 2011b, s.93-95)

Eker (2012), Adler'in kişilik kuramının, demokrat kişiliğin psikolojik temellerini anlamak için önemli bir kaynak olduğu görüşündedir. Özellikle "yararlı tip" demokrat kişilik imgesine iyi bir örnektir.

İlk Anılar: Erken hatıralar, ilk çocukluk anıları kişide bir bilişsel harita oluşturur ve kişi buna göre dünyayı, dış çevreyi algılar. Bu anılara eşlik eden duygu ve düşünceler de vardır. İlk anılar kişinin dünya bakışını, inanç ve değerlerini, yaşam amaçlarını, motivasyon kaynaklarını, meslek seçimini etkiler, anne babayla ve ailenin diğer üyeleriyle ilişkinin aynasıdır. Anıların hatırlandığı şekliyle gerçek olup olmadığından çok, kişinin bu anılarla ilgili algı, yargı ve eşlik eden duygu ve düşünceleri önemlidir (Kenarlı, 2010).

Algı: Genel ifadeyle algı, duyu organları ile alınan uyarıcıların - duyuusal bilgilerin - tutarlı, anlamlı bir bütün oluşturacak biçimde örgütlenmesiyle, analiziyle, yorumuyla ve senteziyle ilişkili süreçlerin tamamına denilir. Algının bir diğer anlamı, sezgisel bilgi, duyuular yoluyla kazanılan dolaysız bilgidir. Algılanan şeyin kavranmasına kadar geçen zaman içinde nörolojik, fizyolojik, bilişsel ve duyuşsal süreçlerden geçilir (Adler, 2010c, 42).

2.2. Sosyal İlgisi

Adler'in, toplumsal aidiyet duygusunu tanımlayan özgün kavramı "sosyal ilgi", Bireysel Psikoloji'de insan kişiliğinin temel taşı ve ruh sağlığının ölçütüdür. Adler, bütün insanların bir yere, gruba, topluma ait olmak için çaba gösterdiğine dikkat çeker, toplumsallaşmanın ve sosyalleşmenin insanın doğuştan getirdiği bir güdü, bir potansiyel bilinç olduğuna inanır, bunu şu şekilde ifade eder: "Sosyal ilgi insanda doğuştan vardır diyemeyiz. Ancak onu geliştirebilecek potansiyel doğuştan vardır ve bu potansiyel geliştirilmek ister" (Adler, 2011b, s.334). Adler, güç hırsına karşı olarak ortaya koyduğu sosyal ilgiyi, bireysel üstünlük eğiliminden çok daha değerli görür (Adler, 2005, s.90). Sosyal ilgi kavramı, Adler tarafından ortaya atıldığından bu yana kuramın en fazla tartışılan kavramı olmuştur (Bruder-Bezzel, 1999'den akt. Berger, 2017).

Sosyallik özetle, diğer insanlarla iletişim ve etkileşimi tanımlayan bir kavramdır. Sosyalleşmenin ana unsuru dil ve iletişimdir. Sosyallik her ne kadar diğer canlılarda da farklı biçimler ve boyutlarda görülebilse de, biyo-psiko-sosyo-kültürel ve ekonomik ilişkiler içinde bir varlık olarak insanı tanımlayan özelliklerin en başında gelir. Adler'e (2010c) göre, insan doğduğu andan itibaren - hatta anne karnındayken - sosyalleşmeye başlar, diğerleriyle yoğun etkileşim, ilişki içerisine girer. Biyolojik yapısı itibarıyla kendini vahşi yaşam ve doğa koşullarına karşı savunabilecek donanıma sahip olmayan insanın türünün varlığını bugünlere kadar korumuş olmasını, insanların biraraya gelerek sosyalleşmesi ve işbölümünü öğrenmiş olmasıdır. Adler için, insan varlığının devamlılığını en iyi sağlayacak şey topluluk hayatıdır ve sosyalleşme insanın doğasında vardır. Bugün sahip olunanlar, geçmiş kuşaklardan aktarılanlardır ve her bireyin, onlardan devraldığını toplayıp geliştirerek sonraki kuşaklara aktarma, bu devamlılığı sağlama sorumluluğu vardır. Adler (2010c; 2011b) bunu, bireyin doğduğunda önünde hazır bulduğunun telafisi olarak nitelendirir.

Tek bir insanın bile diğerlerini önemsemediğini, başkalarıyla ilgilenmediğini söylemesinin mümkün olmadığına inanan Adler'e (2010c, s.25; Adler, 2018a, s. 150) göre, sadece bu bile sosyal ilginin kanıtıdır. İnsanın tek başına hayatta kalmasının mümkün olamayacağını, diğerlerinin destek ve yardımına muhtaç olduğunu ve bu toplu yaşamın insana bireysel olarak bazı görev ve sorumluluklar yüklediğini vurgulayan Adler'e (2011a) göre, bu sorumluluklar en başta insanın dünya gezegeninde, onun yer kabuğunun üzerinde yaşamasından kaynaklanır. Bu yerin sınırlamaları ve olanakları çerçevesinde yaşamak zorunda olan insan, yeryüzündeki bireysel yaşamını sürdürebilmek ve insanlığın yarınını güven altına alabilmek için, kendini bedensel ve ruhsal bakımdan geliştirmelidir. Adler'e (2011b, s.53) göre, sosyal ilginin anlamı pek

çoklarının düşündüğü gibi salt özel sosyal çevrelere girmek ya da daha büyük bir çevreye ait olmak değildir. Sosyal ilginin özündeki daha derin anlam, bütünle birmiş gibi hissetmek ve sonsuzluğa kadar sürecek ideal bir toplum biçimi için çaba göstermektir. Bu ideal toplumda sosyal ilginin nefes kadar doğal olacağı düşünülebilir (Adler, 2011b, s.9/53). Adler bu toplumu somut olarak tanımlamamıştır. Mackenthun'a (2012, s.81) göre, bu ideal toplumda artık savaş, ölüm cezası, yoksulluk, intihar, suç, toplum dışı gruplara aşağılayıcı muamele, önyargı, adaletsizlik, azınlıklara karşı ayrımcılık, ırklar, dini topluluklar, çocuklara kötü muamele, aile kavgaları, kadın ve erkeğe farklı davranma, itimas ve kayırmacı ekonomi var olamaz. Sosyal adaletin, demokrasinin, cinsiyet eşitliğinin ve tüm azınlıklara ve dini gruplara hoşgörünün hakim olacağı bu toplumda ırkçılık ve toplumsal sınıflar da olmaz. Adler'in böylece, bütün insanlığı içine alacak bir ideal toplumdan bahsederken, sosyal ilginin gücüne ve sınırsızlığına ne kadar güvendiğini de ortaya koyduğu söylenebilir. Bu, Adler'in (2005, s.103) sosyal ilgi düzeyinin ruh ufkunun sınırları kadar geniş olduğu ifadesinden de anlaşılabilir.

Bruder-Bezzel (2009; akt. Berger, 2017) Adler'in sosyal ilgi kavramınının 1) toplumdaki bir eksikliğe dikkat çeken eleştirisi, 2) daha iyi bir toplum için umut verme, 3) koşulsuz uyuma çağrı gibi, farklı farklı şekillerde anlaşılıp yorumlanabildiğine dikkat çeker. Buna karşılık Dreikurs (1999; akt. Fraentzel, 2019), Adler'in, sosyal sorumlulukları yerine getirmenin sadece çevredeki insanlara uyum sağlama istek ve kabiliyeti anlamına gelmediğini, aynı zamanda sosyal gelişime katkı ve toplumdaki hataların düzeltilmesi açısından da bireye sorumluluk yüklediğine dikkat çeker. Bir başka deyişle, bunu toplumun fetiş haline getirilmemesi gerektiği şeklinde anlamak da mümkündür.

Davranışların tümü sosyal ilişki ve etkileşimlerle şekillenir, ancak önemli olan, kişilerarası etkileşimin ötesine geçerek sosyal bütünlüğün parçası olmaktır. İnsanlar diğerleriyle beraber var olma ve karşılıklı ilişki kurup, iletişime geçme yeteneğine sahiptir. Bireyin psikolojisi, onun diğerleri ile iletişim ve paylaşımını açıklar. İnsanın eylem ve davranışlarını belirleyen, hayata katılan anlam ve hayatı algılama biçimidir. Hayatın anlamı sevgide gizlidir ve bireyin topluma, insanlığa verdiği katkı doğrultusunda gerçekleşir. Toplumsal aidiyet duygusu, sosyal ilgi, insanlığın en büyük değeridir ve insanın toplum veya sosyal çevre üzerindeki etkisinin şekli ve niteliği, "sosyal ilgi" düzeyi ile ölçülür. İnsanları sosyal bağlarından izole ederek, bireysel olarak incelemek mümkün değildir. Sosyal olan insanın doğası ilişkilerden ve etkileşimlerden oluşur, dolayısıyla insanın yaşamındaki bütün sorunlar temelde toplumsal bir sorundur (Adler, 2010a; 2010c; 2011a; 2011b).

Önemli yaşam sorunlarının tümü toplumsal olduğundan, bireyi de toplumsal bağlamı içinde ele almak gerekir. Toplumsallaşma, Adler'in insanda bir gizil güç (potansiyel) olarak doğuştan var olduğuna inandığı toplum içgüdüsünün, sosyal aidiyet duygusunun, gelişmesiyle gerçekleşir. Bu duygu, kalıtımla geçmese de, bu duyguyu geliştirme yeteneği kalıtımsal nitelik taşır (Adler, 2011a, s. 259). Dolayısıyla, sosyal ilgi öğrenilebilen, geliştirilebilen bir nitelik ve belirli sosyal davranışlarla sınırlı olmayıp aile, halk, toplum, insanlık ve yaşam için gereklidir (Adler, 2011b). Burada önemli olan, bireyin kendi içinde ve çevresiyle etkileşimleridir. İnsanın temel mücadelesinde belli başlı unsurlar, mükemmellik, üstünlük, tamamlanma, rekabet ve kendini gerçekleştirmedir. Bu mücadele sadece bireysel üstünlük sağlamaya yönelikse, sorun var demektir. Ancak, insanın toplum için de yararlı hedefler mi seçeceği, yoksa sadece kendi üstünlüğü ile ilgilenerek nevrotik bir yapı mı geliştireceği, kendi elindedir (Uluhan, 2015). Benzer olarak, suç sözcüğü de esasen, kendi çıkarları için başkalarına isteyerek zarar vermeyi tanımlar (Adler, 2011b, s. 323).

Adler (2010a), insanda yer etmiş olan sosyal ilginin normalde insandan ömür boyu ayrılmadığını ama çeşitli nüanslar gösterdiğini belirtir. Adler'e göre, sosyal aidiyet duygusu kimi insanda sınırlı bir karakter taşırken, kiminde de olumlu koşullarda büyüüp serpilir, aile bireylerini aşarak, bir kavimi, bir ulusu içine alır, tüm insanlığa kucak açar, hatta bazen bu sınırı da aşır, hayvanlara, bitkilere ve öbür cansız nesnelere uzanır, hatta tüm evreni kapsadığı görülür (Adler, 2010a, s.65). Adler'in bütün ifadeleriyle, net olarak sosyal ilginin hayatın her alanını kapsadığına işaret ettiği söylenebilir. Ayrıca, sosyal ilginin, insanların birbirleriyle hoşça vakit geçirmesine yaramaktan çok, onlara sorumluluklar yüklediği de görülebilir.

Dreikurs (akt. Fraentzel, 2018) da, sosyal ilgi düzeyinin tek bir sabit değer olmadığını, bireyin yaşam ödevleri ile ilişkilerinin durumuna göre farklılıklar gösterdiğini, ancak aynı zamanda sosyal ilginin gelişiminin, bireyin kendine ilişkin pozitif değerlendirmeleriyle de ilintili olduğu görüşündedir: Birey sosyal çevresinde kabul ve saygı gördüğünde, sosyal ilgi düzeyi yükselir. Ancak, birey reddedilme ve küçümsenme yaşadığında, sosyal ilgi düzeyi düşer. Dreikurs'un bu saptamasını, sosyal ilginin hayattaki çalkantılardan ve değişimlerden etkilenebildiği ve değişkenlik gösterebildiği şeklinde yorumlamak mümkündür. Tam da böyle zamanlarda bireyin çevresinde destek ve şefkat bulması, bundan mahrum olanlara kıyasla sosyal ilgi düzeyini koruyabilir (akt. Fraentzel, 2018).

Sosyal ilgi ancak yavaş yavaş gelişip ortaya çıkar. Adler sosyal ilginin geliştirilmesinde, insanın ilk toplumu olarak gördüğü aileye ve daha sonra yakın çevresine ve okula sorumluluk vermiştir. Ancak ilk çocukluk döneminden başlayarak sosyal ilgi doğrultusunda eğitilen, çaba ve girişimleri hep yaşamın olumlu tarafında yer alan insanlarda gerçek bir sosyal aidiyet duygusuna rastlanabilir. Sağlıklı sosyal ilişkiler kurmayı öğrenen insan, yükselme çabalarını kişisel ve bencil kazançlardan sıyrır ve toplumsal amaçlara yöneltir, böylece herkesin iyiliği için uğraşarak kişisel yetersizliklerinin üstesinden gelebilir. Sosyal aidiyet duygusundan yoksun bir anlayışa sahip bireyler, insanların doğuştan kötü olduklarına inanmaya eğilimlidirler. Sosyal aidiyet duygusuna sahip bireyler ise, genellikle hoşgörülü bir yaşam tarzına sahiptir (Adler, 2011b, s.131; 2018a, s.162)

Sadece başkalarıyla birlikte olmak, bir insan için yeterli değildir. İnsanın doğası ilişkilerdir ve hayatının her alanında diğer insanlarla ilişkiler kurma, bu ilişkileri geliştirme ve sürdürme gereksinimi, insanı bu ilişkileri koruyacak düzenlemelere katkıda bulunmaya yöneltir. Her sağlıklı bireyin sosyal amacı, kendi potansiyellerini kullanırken, diğer insanlarla ilişkilerini de en üst düzeye çıkarmaktır; çünkü ancak diğer insanlarla beraber oldukça, onlarla işbirliği yapabildikçe ve onların desteğini sağladıkça amacına ulaşabilir (Adler, 2010a; 2011a). Bir başka ifadeyle, birey çevresiyle etkileşim içinde, kendini başkalarıyla karşılaştırarak gelişir. Bu karşılaştırmada bir parça rekabet de vardır. Ancak Adler'in rekabeti hem olumlu hem olumsuz gördüğünü söylemek mümkündür. Rekabet, kişide bir eksiklik/yetersizlik veya aşağılık duygusu ile onu üstünlük çabasına yöneltebilir. Sosyal entegrasyonun amaçlandığı durumda bu olumlu ama aşağılık kompleksine ve bunun sonucunda üstünlük hırsına yol açtığına olumsuzdur şeklinde ifade edilebilir.

Adler ve takipçilerinden Dreikurs'a (1999; akt. Fraentzel, 2018) göre bütün insanlar bir yere, gruba, topluma ait olmak için çaba gösterir ve toplumda eşit, özgür ve özerk bir üye olarak kabul edilmek ister. Birey topluma aidiyet duygusunu, diğerlerine ait olma, onlardan biri olma ve topluma entegre olma şeklinde yaşar. İşbirliğine yönelme ve topluluk için birşeyler yapma isteği, bu aidiyet ve dahil olma duygusundan doğar. Bu diyalektik süreç insanlar arasındaki yakınlığın temelini oluşturur. Dreikurs, her bireyin yaşamda yerini bulma çabasını, insanın sosyal doğasının işareti olarak görür. Çekiç (2015) de sosyal ilgiyi, çocukluktan başlayarak, toplumda bir yer edinme, ait olma duygusu kazanma ve topluma katkıda bulunma için verilen uğraşlar toplamı olarak yorumlar ve sosyal ilgi geliştikçe aşağılık (eksiklik/yetersizlik) duygusu ve yabancılaşmanın azalacağına dikkat çeker. Bu bağlamda, Walsh ve McGraw (1996, akt. Gladding, 2015), Adleryen psikolojik danışma sürecinin temel odağını, sosyal ilgiyi

geliştirmenin ve yabancılaşmanın üstesinden gelmenin oluşturduğunu belirtir. Yaşamın anlamını sorguladığı yazısında Adler, yaşamın amacının ancak insan ve kozmos sisteminin birlikte değerlendirildiğinde bir değer ve anlam taşıyacağını belirtir ve kozmosun biçimlendirici gücüne dikkat çeker. Kozmosu, yaşayan herşeyin babası olarak nitelendirir, tüm yaşamın onun isteklerini yerine getirmek için mücadele ettiğini söyler. Yaşamın bir mücadele bir özgeçim olduğunun altını çizerek, yaşamının, kendini geliştirmek olduğunu vurgular (2015, s.192).

Dreikurs (1999; akt. Fraentzel 2018), bir insanın işbirliği yeteneğinin, onun sosyal ilgi düzeyi için bir ölçüt olarak görülebileceğini belirtir. Böylece sosyal aidiyet duygusu, bireyin topluma entegre olma biçiminde ve ne tür kişisel katkı sağlayabildiğinde ifade bulur. Bireyin toplumun bir parçası olduğuna ve diğer insanlar ile arasındaki bağa olan inancının gücü oranında, işbirliği yeteneği gelişmiştir. Ayrıca, bireyin aidiyet duyduğu topluluğunun/toplumunun gelişimine karşılık beklemeden verdiği katkı da bir göstergedir. Dreikurs'a (1999; akt. Fraentzel 2018) göre, toplum için koşulsuz özveride bulunanlar "iyi birer takım oyuncusu"dur. Buna göre, bir topluluğa/topluma aidiyet duygusuyla bağlı kişi, devamlı kendi çıkarlarını, ihtiyaçlarını ve isteklerini öne çıkarmaktan vazgeçtiğinde, kendine duyduğu saygıda ve özdeğer duygusunda bir azalma olmaz. Onun için, topluluğun değerleri, hedefleri ve kurallarından kaynaklanan ihtiyaçlar ön plandadır. Böyle olunca, bireyin topluluğa/topluma yapacağı katkıya odaklanma çabası, başkalarından neler alabileceğini düşünmenin üzerindedir.

Adler, sosyal sistemin temelini aile olduğu görüşüyle, aileye öncelik vermesiyle tanınır. Aile terapisi ve aile danışmasının temelinde Adleryen görüşlerin yer aldığı, Adler'in öncü rol oynadığı görülür. İnsan doğduğu anda, bir grubu/sosyal sistemi oluşturan ailesinin parçasıdır ve sosyal ilgi, başta anne olmak üzere, aileyle kurulan ilişkilerde filizlenen, öğrenilebilir ve geliştirilebilir bir niteliktir. Bireysel Psikoloji aileyi sosyal sistemin bir küçük birimi/aynası olarak görür; onun bünyesinde aile üyeleri ait olma ve kendilerine bir yer bulma ihtiyacını giderirler (Gladding, 2013). Aile insanın ilk toplumdur ve insanın toplumsal aidiyet duygusunu tanımlayan sosyal ilgi, ilk olarak, ailede, ardından bireyin en yakınındaki diğer insanlarla kurduğu ilişkiler içinde ve doğduğu toplumun doğası tarafından belirlenir (Adler, 2015). Bireyin, ilk ve en etkili teması, ilk sosyal ilişkisini kurduğu kişi annedir ve çocuğun sosyal ilgisi anne-çocuk ilişkisinde ortaya çıkar. Annenin görevi, çocukta işbirliği, bağlılık ve yoldaşlık duygusu uyandırmaktır. Bebekle annesi arasındaki alışveriş, bireyin gelecekteki toplumsal ilişkilerinin öncüsü ve belirleyicisidir. Çocukta sosyal ilginin gelişmesi için ikinci önemli kaynak babadır. Baba ile ilişkisinde çocuğun sosyal ilgisi, babanın aile dışındaki sosyal

ilişkileriyle de, aile çevresinin dışına taşar (Adler, 2015, s.35). Babanın eşine, işine ve topluma karşı olumlu tutum geliştirmesi gerekir ve onun sosyal ilgisini çocuklarla ilişkide de göstermesi gerekir. Babanın çocuklara karşı iki tür davranışı aynı derece sosyal etki üzerinde olumsuz etki yapar, bunlar duygusal uzaklık (ilgisizlik) ve/veya baba otoriteryanizmidir. Her iki durumda da kişisel güç ve üstünlük arayışı olduğundan, sosyal ilginin gelişimini engeller. İnsanın aile içinde öğrendiği ve daha sonra kurduğu ilişkiler, yaratıcı benliğinin gelişip kişiliğini yapılandırmasına, yetersizliklerini giderme ve yükselme isteklerini yönlendirmesine, yaşamını biçimlendirmesine olanak sağlar (Yazgan İnanç ve Yerlikaya, 2011, s.44/45).

Birey nasıl davranılacağını ve başkalarıyla etkileşimi, nasıl iletişim kuracağını, yaşama atfettiği anlamı, yaşamdaki rolleri ve sorumlulukları ailede öğrenir. Aile dinamikleri, aile sistemi içindeki yapısal ve işlevsel birçok çeşitli kavramın karşılıklı etkileşimlerini kapsar. Ailelerdeki sorunlar ya da işlevsiz durumlar, aile içinde kişi cesaretlendirilmediğinden ya da aile içinde az kabul gördüğünden kaynaklanır. Demokratik ve destekleyici bir aile ortamının, çocuğun daha olumlu bir dünya görüşü, güçlü bir benlik kavramı ve hedefleri olan davranışlar geliştirmesini sağlayabileceği daha olasıdır. Eğer aile otoriter ise, çocukları, saldırganlık ve şiddet içerebilen, üretken olmayan davranışlara kaynaklık edebilen aşağılık duygularına sevk etmesi mümkündür (Smith, Mullis, Kern ve Brack, aktaran Gladding, 2015).

Adler (1928'den akt. Fraentzel, 2019), sosyal ilginin neler içermesi gerektiğine ilişkin bir çerçeve çizmiştir: 1) Nesnellik: İnsan sadece nesnelliğini korur ve durum karşısında kendi çıkarlarını geri plana atar; 2) Mantıklı Düşünme: Tutarlılığın ve önyargılardan uzak, kendi isteklerini düşünmeden sorunları izleme cesaretinin sonucudur; 3) Hizmete Hazır Olma: İnsan, genelin esenliği için katkı sunmaya ve bu katkıyla toplumun devamlılığını ve ilerlemesini sağlamaya hazırdır; 4) Kendini Doğaya ve Sanata Adama: Sosyal ilgi insanın dışındaki dünyaya kapanamaz, yaşama ve kozmosa bağlılık içerir, ayrıca insanın duygularının en incelmış haliyle ortaya koyduğu sanat eserleriyle içten bağ kurar; 5) Edim, Düşünce, Hisler vs.: İnsan, yaşamını kurma sorumluluğunu bilir ve hem kendi hem insanlık için sorumluluk üstlenir (Wexberg 1928 ve Rattner 1972'den akt. Fraentzel, 2019).

Adleryen kuramcılardan Dreikurs ve Mosak (1999, akt. Fraentzel, 2019), Adler'in yazılarından yola çıkarak, Adler'in belirlediği üç yaşam ödevine (iş, toplum, sevgi), benlik/kendiyle baş etme ve kozmos/evren/maneviyat görevlerini eklemiştir. Diğer yaşam ödevleri ile ilişkiler arasında kurulan bağın, bu iki yaşam ödevi için de geçerli olduğu söylenebilir. Bu iki yaşam ödevinin içeriği şöyle özetlemek mümkündür:

Benlik/kendiyle baş etme görevi, kişinin kendiyle ilişkisinde kendini kabul ve kendine verdiği değer ile ilgilidir. O halde, kendiyle baş etme ifadesi de, bireyin kendiyle barışık olması için göstereceği çabaya işaret eder. Evren/maneviyat görevine gelince, bu bireyin manevi/tinsel (spiritüel) bir üst boyut, kendinden üstün bir güç, yüce bir varlık ile ilişkisi şeklinde açıklanabilir. Ruhsal boyutun geliştirilmesi, değerler, ahlâk, vicdan, yaşam amaçları ve evrende her boyuttaki tüm ilişkiler bu kapsamda görülebilir (akt. Fraentzel, 2019).

Sosyal ilgi olmadığında, kişi topluma yararlı olmaktan çok kendi çıkarlarına odaklıdır, üstünlük ve kişisel güç için çaba harcar. Bu kişiler, diğerlerine üstünlük kurma çabası içinde, tamamen kendine dönük güç elde etme çabasıdadır. Büyük olasılıkla, topluma hiçbir katkıda bulunmadan, hatta ona zarar vererek sadece kişisel doyum ararlar. Sosyal ilgi diğer insanlardan üstün olma gereksinimi içerdiğinde, olumsuz bir nitelik haline dönüşür. Bu sadece nevrotik yapıda değil, psikotik, suçlu, çocukluk problemlerinden kaynaklı durumlar gibi bütün başarısızlıklarda veya alkolikler, engelliler, intihar edenler ve hayat kadınlarının durumlarında da görülür. Başarısızlık yaşandığında sızlanma, suçlama ve bahaneye sığınılır (Ansbacher, 1991; Sweeney, 1998; Tuncer, 2006'den akt. Erginsoy, 2010). Yaşamı ciddiye almamak da sosyal ilgi düzeyinin düşüklüğüne işaret eder (Adler, 2011a; 2018, s.15).

Adler (2010c), değişimlere ve biçim değiştirmeye yatkın olan toplum hayatının şartlarının kesin ve mutlak olamayacağına, bu nedenle mutlak hakikati aramanın yanılgılara götüreceğine dikkat çeker. Ona göre mutlak hakikat yoktur ama insanın, dünya gezegeni üzerinde halihazırdaki toplu olarak birlikte yaşama mantığını, kesin ve mutlak bir gerçekmiş gibi kabul etmekten başka çaresi de yoktur, çünkü mutlak hakikate en yakın olan toplumsal yaşamdır (Adler, 2010c, s.24). "Adalet" denilen şey de, anahatları bakımından toplu yaşamının zorunluluklarına uyulmasıdır (Adler, 2010 a, s.52). Adler'in burada, tüm zenginlikleriyle birarada yaşama kültürünün oluşması gerektiğine işaret ettiği düşünülebilir. Günümüz koşullarında, birarada yaşama kültürünün tüm doğayı da kapsaması gerektiğini söylemek mümkündür.

Adler'in, sosyal ilginin kapsamını çok geniş tuttuğu görülür. Yazılarından, özü itibarıyla sosyal ilginin, kapsamı içine doğulan aileden başlamak üzere, bir grubun, topluluğun, toplumun, daha geniş anlamda insanlığın, doğanın, dünyanın ve en ileri aşamada cansız nesnelere dahil evrenin bir parçası olduğu bilincine varmaya kadar yayılan bir aidiyet duygusu olduğu anlaşılır. Kişinin sosyal ilgi düzeyi; sosyal sorumluluk alma, empati, işbirliği, paylaşım, yardımlaşma ve dayanışma tutum ve davranışlarını etkiler. Son aşamada herkes ve herşeyle bir ve bütünlük olduğu duygusunu, "biz"

bilincini ifade etmesinden dolayı, sosyal ilginin bir sosyal aidiyet duygusunu veya bilincini ifade ettiği söylenebilir.

Aile yapısı ve aile içi etkileşimin; psikolojik doğum sırası, kardeş kıskançlığı/rekabeti ve cinsiyet rollerinin; eğitimin ve sosyal ilişkilerin, sosyal ilginin gelişimini etkileyen unsurlar olduğu görülür. Bir başka deyişle, Adler'in ortaya attığı kavramların her birinin sosyal ilginin gelişimi üzerinde olumlu ya da olumsuz etkilerinin olduğu da söylenebilir.

Yaşam ödevlerinin kapsam ve içerikleri ise şöyle özetlenebilir: Toplum görevinden kastedilen, arkadaşlıklar dahil olmak üzere, diğer insanlarla paylaşımaya yönelik yakın ve dostça ilişkiler kurmaktır. Hatta buna, topluluğun yaşamını paylaşan ve onunla aidiyet bağı kurmuş olan diğer canlıları ve hatta cansız nesnelere bile eklemek mümkündür. Çalışmak, kişinin işbirliği içinde ve rolüne uygun olarak topluma katkı sağlaması, onun için yararlı faaliyetlerde bulunmasıdır. Burada esas olan, kimin az, çok veya ne iş yaptığından ziyade, işini en iyi şekilde yapmasıdır. Sevgi görevine gelince, Adler'in ifadeleri yanyana getirildiğinde, aşk, evlilik, analık-babalık görevlerinin yanısıra çok geniş bir kapsama alanında her çeşit ve kabule dayalı sonsuz bir sevgi ilişkisini içerdiği anlaşılabilir.

2.2.1. Sosyal İlgü Üzerine Araştırmalar

Alanyazında sosyal ilgi kavramının 1970'li yılların başına kadar kuramsal düzeyde ele alındığı görülmüştür. Sosyal ilgiyi ölçmeye yönelik üç araç da 1973 ve 1974 yıllarında geliştirilmiştir. Bunlar Greveer, Tseng ve Friedland tarafından geliştirilen Toplumsal İlgü Ölçeği (1973, Social Interest Index – SII), Sulliman Sosyal İlgü Ölçeği (1973, Sulliman Social Interest Scale - SSIS) ve Crandall'ın Sosyal İlgü Ölçeğidir (1974, Social Interest Scale - SIS). Sosyal ilginin ölçülmesine ilişkin araştırmalar ancak bu araçların geliştirilmesinden sonra mümkün olabilmıştır.

Türkiye'de sosyal ilgi konusundaki ilk ampirik çalışma, Soyer'in (2001) Toplumsal İlgü Ölçeği'nin Türkçeye uyarlanması çerçevesindeki çalışmasıdır. Bu araştırma kapsamında alanyazın incelemesi, bir Türkçe ölçme aracının kullanıma sunulduğu tarihten bu yana sosyal ilgi konusundaki çalışmaların, aradan geçen 18 yıl için beklenen düzeyde değilse de, artmakta olduğunu göstermiştir. Sosyal ilgi alanında araştırmaların daha çok son yedi-sekiz yılda ivme kazandığı görülmüş, bu dönemde Kalkan (2009) tarafından "Adlerian Sosyal İlgü Ölçeği-Romantik İlişki Formu" geliştirilmiştir.

Yurtdışı çalışmalara, alanyazın incelemesinde ulaşılabildiği ölçüde bu bölümde yer verilmiştir. Sosyal ilgi konusundaki araştırmalar, Demografik ve Akademik Özellikler, Aile ve Doğum Sırası, Kendini Gerçekleştirme ve Değerler, Kişilik Özellikleri ve Psikolojik Olgular ile Romantik İlişkiler ve Evlilik başlıkları altında ele alınmıştır.

Demografik ve Akademik Özellikler

Greveer, Tseng ve Friedland (1973), Toplumsal İlgı Ölçeği'ni kullandıkları çalışmalarında, yaş, sosyo-ekonomik düzey, cinsiyet ve akademik başarı algısına göre kadınlarda sosyal ilgi düzeyini erkeklere göre anlamlı olarak yüksek saptamışlar ve yaşla birlikte sosyal ilginin kadınlarda arttığı sonucunu elde etmişlerdir. Aynı araştırma, sosyo-ekonomik durum ile sosyal ilgi arasında bir ilişki ortaya koymamış, ancak akademik başarı algısı ile sosyal ilgi arasında anlamlı ve aynı yönde bir ilişki bulunmuştur. Akademik başarı, kadın ve erkek diye iki alt grupta incelendiğinde iki değişken arasında anlamlı fark görülmemiştir (akt. Soyer, 2001).

Greveer, Tseng ve Friedland (1974), üniversite öğrencilerinde yaş, sosyo-ekonomik düzey, akademik başarı ve sınıf düzeyine göre sosyal ilgiyi araştırmışlardır. Çalışmada Kaliforniya Kişilik Envanteri ve Toplumsal İlgı Ölçeği kullanılmıştır. Ön test - son test modeline göre araştırma sonucunda, hem birinci sınıflarda hem de dördüncü sınıflarda kadın öğrencilerin sosyal ilgi düzeyi erkeklere göre, sınıf düzeyi karşılaştırıldığında da, dördüncü sınıf öğrencilerinin sosyal ilgi düzeyi birinci sınıf öğrencilerine göre anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır. Ön test - son test değerlendirmesinde birinci sınıfa erkek öğrencilerin dönem sonundaki sosyal ilgi düzeyi artış yönünde bir değişim gösterirken, dördüncü sınıfta devam eden erkek öğrencilerde ve her iki sınıf düzeyindeki kadın öğrencilerde bir değişim gözlenmemiştir. Sosyal ilgi ile sosyo-ekonomik düzey ve akademik başarı arasında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (akt. Soyer 2001).

Crandall (1980a; akt. Soyer, 2001), sosyal ilginin cinsiyete göre farklılık göstermediği sonucunu veren 1973'teki çalışmasının devamı olarak, sosyal ilginin niteliklerine benzer ve zıt özellikte araçlarla, üniversite öğrencileri ve genç yetişkinler üzerinde çalışmıştır. Hem üniversiteli kadın öğrencilerin hem de genç yetişkin kadınların sosyal ilgileriyle diğer ölçekler arasında aynı yönde anlamlı ve tutarlı ilişki bulunurken, erkeklerde bu ilişki görülmemiştir. Genç yetişkinlerde ise, sosyal ilgi ile diğer ölçekler arasında cinsiyete göre aynı yönde anlamlı ilişki elde edilmemiştir.

Kaplan'ın (1991) da cinsiyete göre sosyal ilginin araştırıldığı çalışmasında, 131 erkek, 159 kadın, toplam 290 öğrenciye Toplumsal İlgı Ölçeği (SII); 123 erkek, 155

kadın olmak üzere 278 kişiye de iki alt ölçekten oluşan Sulliman Toplumsal İlgı Ölçeği (SSSI) uygulanmıştır. SII'de, SSSI toplam puanında ve SSSI'nin Başkalarıyla İlgilenme ve Başkalarına Güvenme birinci alt boyutunda, kadın öğrencilerin sosyal ilgi düzeyi erkek öğrencilere göre daha yüksek çıkmıştır. SSSI'nin ikinci alt boyutunun içeriğindeki Özgüven ve Dünya İle İlgili İyimser Olmada cinsiyetler arasında bir fark bulunmamıştır. Kaplan, kadınlara yönelik bir cinsiyet önyargısının, sosyal ilginin özgüven boyutunda değil, yalnızca ilişkiler boyutunda bulunmasını, kadınların yaşamla ilgili konularla başa çıkmada erkeklerden daha başarılı oldukları anlamına geldiği şeklinde yorumlamıştır.

Soyer (2001), 806 üniversite öğrencisinin sosyal ilgi düzeyini demografik, akademik, ailesel bedensel ve doğuş sırasına göre incelediği araştırmada, akademik başarının algılanışında kendini başarılı olarak algılayanların lehine sosyal ilgi puanları arasında anlamlı fark bulmuştur. Diğer yandan araştırmada, cinsiyete, yaşamın çoğunun geğerildiği yerleşim yerine, sınıf düzeyine ve devam edilen bölüme, anne ve babanın eğitim düzeyine, ailenin gelir düzeyine ve içinde yetişilen ailenin yapısına göre sosyal ilgi puanlarının ortalamaları arasında anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur. Öğrencilerin bedensel özellikleri ile ilgili olarak, herhangi bir organında kısıtlılık veya işlev yetersizliği olan ve olmayan öğrencilerin ve doğuş sırasına göre ilk, ortanca ve son çocuk konumundaki öğrencilerin ve ailenin tek çocuğu ile çok çocuğundan biri olma durumuna göre sosyal ilgilerinde anlamlı farklılık çıkmamıştır.

➤ Bu bölümde, demografik değişkenlere yurtdışında yoğun olarak çalışıldığı görülmüştür. Türkiye'de sosyal ilgiyi çeşitli değişkenlere göre inceleyen alışma Soyer'e (2001) aittir. Yurtdışındaki araştırmalara göre, sosyal ilgi düzeyi genelde kadınlarda erkeklerden yüksektir ve yaşla birlikte arttığı görülür. Sosyal ilgi düzeyi yüksek bireylerin, akademik başarı algısı da yüksektir. Sınıf düzeyinde, dördüncü sınıfların sosyal ilgi düzeyini birinci sınıflardan daha yüksek bulan Greveer, Tseng ve Friedland (1974) dışında bir yayına rastlanılamamıştır. Burada alıntılanan çalışmalarda, yaşamın çoğunun geğerildiği yerleşim yeri, doğum sırası, kardeş sayısı, devam edilen bölüm, ve anne baba eğitim düzeyinin sosyal ilgi üzerinde değişim yaratacak bir etkisi bulunamamıştır. Sonraki bölümlerde de başvurulan cinsiyet, yaş vb. sosyo-demokratik değişkenlerle ilgili sonuçlar, bu bölümde birlikte değerlendirilmiştir.

Aile ve Doğum Sırası

Leak ve Williams (1989a), 107 psikoloji bölümü öğrencisinin katıldığı bir çalışmada, sosyal ilgi ve algılanan aile ortamı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Sosyal İlgı Ölçeği (Social Interest Scale - SII; Crandall, 1974), Toplumsal İlgı Ölçeği (Social

Interest Index - SII; Greever, Tseng ve Friedland, 1973) ve Aile Ortamı Ölçeği (Family Environment Scale - FES, Moos ve Moos, 1981) kullanılmıştır. Araştırma bulguları, Aile Ortamı Ölçeği'nden alınan, aile içi uyum ve bağlılık, aile içi anlamlı ilişkiler, aile içinde kendini rahat ifade edebilme, entelektüel-kültürel düzey, ahlakî-manevî yönelim ve kişisel gelişim düzeyi ile sosyal ilgi arasında olumlu ilişki; çatışma ve sosyal ilgi arasında ise olumsuz ilişki olduğunu göstermiştir. Leak ve Williams'a (1989a) göre bu sonuçlar, sosyal ilgisi yüksek bireylerin, entelektüel, sosyal ve etik faaliyetlere ve değer yönelimlerine önem veren ailelerden geldiğini gösterir. Burada benmerkezcilik değil, daha küresel bir ufka sahip olma durumu vardır.

Crandall (1991a, akt. Soyer, 2001), doğum sırası ile sosyal ilgi arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında, 85 ilk-tek çocuk, 46 ortanca çocuk ve 45 son çocuk pozisyonunda olan üç ayrı grup üniversite öğrencisi üzerinde çalışmıştır. Araştırma sonucunda, erkeklerin sosyal ilgi düzeyleri ile doğum sıraları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ortanca pozisyonda olan kadın öğrencilerin sosyal ilgi düzeyleri ilk-tek ve son çocuk pozisyonunda olan kadın öğrencilerin sosyal ilgi düzeyinden anlamlı şekilde daha yüksek çıkmıştır.

Johnson, Smith ve Nelson (2003), genç erişkinlerde aile etkileşimi, doğum sırası ve cinsiyetin sosyal ilginin gelişimi üzerine etkisini incelemişlerdir. 813 üniversite öğrencisinin katıldığı araştırmada, Öz Bildirim Aile Envanteri (Self-Report Family Inventory, Beavers & Hampson, 1990), Sosyal İlgi Ölçeği (Crandall, 1981) ve demografik bilgiler için Kişisel Bilgi formu kullanılmıştır. Araştırma sonuçları, cinsiyet ve aile etkileşiminin çatışma, uyum ve duygusal dışavurum boyutları ile sosyal ilgi arasında anlamlı bir ilişki ortaya koymuştur. Kadınların sosyal ilgi düzeyi, erkeklere göre daha yüksek çıkmıştır. Doğum sırası ile sosyal ilgi arasında ilişki bulunmamıştır.

Çakır ve Şen (2012), Campbell, White ve Stewart (1991) tarafından geliştirilen, Kalkan (2005) tarafından Türkçeye uyarlanan White-Campbell Psikolojik Doğum Sırası Envanterini kullanarak, çeşitli üniversitelerden öğrenciler üzerinde psikolojik doğum sırasının sosyal ilginin de unsurlarından sayılabilecek adil dünya inancına etkisini araştırmışlardır. Elde edilen bulgular bireylerin psikolojik doğum sıralarına göre bir genel adil dünya inancının olduğunu ortaya koymuştur. Buna göre, psikolojik doğum sırası ortanca bulunan bireylerin genel adil dünya inançlarının, psikolojik doğum sırası büyük, küçük ve tek bulunan bireylerin genel adil dünya inançlarından anlamlı bir biçimde düşük olduğu görülmüştür. İkinci aşamada da, farklı psikolojik doğum sırasına sahip bireylerin bireysel adil dünya inançları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Doğum sırası ortanca bulunan bireylerin bireysel adil dünya

inançlarının, psikolojik doğum sırası büyük, küçük ve tek bulunan bireylerin bireysel adil dünya inançlarından anlamlı bir biçimde düşük olduğu bulunmuştur.

Kayacı'nın (2014) üniversite öğrencilerinin psikolojik doğum sırası ve sosyal ilgi düzeylerinin, psikolojik dayanıklılık düzeylerini yordamadaki rolünü incelediği çalışmasında, 328 kadın ve 110 erkek olmak üzere 438 öğrenciyeye "Toplumsal İlgil Ölçeği" (Greever, Tseng ve Friedland, 1973; Soyer, 2001), "Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği" (Terzi, 2013) ve "White-Campbell Psikolojik Doğum Sırası Envanteri"ni (Campbell, White ve Stewart, 1991; Kalkan, 2005) uygulamıştır. Araştırma bulguları, psikolojik dayanıklılık, kendini adama, kontrol, meydan okumanın sosyal ilgi ile pozitif yönde ilişkili olduğunu göstermiştir. Sosyal ilgi ile en fazla pozitif yönde ilişkili bulunan, psikolojik dayanıklılığın kendini adama boyutu olmuştur. Büyük çocuk ve küçük çocuk psikolojik doğum sırası, sosyal ilgi ve psikolojik dayanıklılık ile pozitif yönde ilişkili çıkmıştır. Araştırmada, ortanca çocuk psikolojik doğum sırası sosyal ilgi ile negatif yönde ilişkili bulunmuştur. Öğrencilerin gerçek doğum sıraları ile psikolojik doğum sıraları arasında da anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Sosyal ilginin, meydan okuma için anlamlı bir yordayıcı olduğu, büyük çocuk psikolojik doğum sırası ile sosyal ilginin de kontrol için anlamlı bir yordayıcı olduğu bulunmuştur. Büyük çocuk psikolojik doğum sırası, travmatik yaşam olayı ile sosyal ilginin, kendini adama için anlamlı bir yordayıcı olduğu, elde edilen bir diğer sonuçtur.

- Sosyal ilgi, psikolojik dayanıklılık, kendini adama, kontrol, meydan okuma ile pozitif yönde ilişkilidir. Sosyal ilgisi yüksek bireylerin, entelektüel, sosyal ve etik faaliyetlere ve değer yönelimlerine önem veren ailelerden geldiği görülmüştür. Sosyal ilgi düzeyi yüksek bireyler, aile içi uyum ve bağlılığı daha güçlü, aile ortamını daha olumlu algılayan ve aile içinde kendilerini rahat ifade edebilen, benmerkezci olmaktan çok, daha geniş bir ufka sahip bireylerdir. Doğum sırasına gelince, gerçek doğum sıraları ile psikolojik doğum sıraları arasında anlamlı farklılık olduğu ve gerçek doğum sıralarına göre, psikolojik doğum sıralarının sosyal ilgide değişim yaratabileceği görülmüştür. Psikolojik doğum sırası, sosyal ilginin de unsurlarından sayılabilecek adil dünya inancında anlamlı farklılıklar ortaya koymuştur.

Sosyal İlgil ve Kendini Gerçekleştirme, Değerler

Hyelle (1991) kadınlarda, kendini gerçekleştirme ve denetim odaklarını algılama ile sosyal ilgi arasındaki ilişkiyi araştırdığı çalışmasında, 72 kadın üniversite öğrencisine, Toplumsal İlgil Ölçeği, İçsel-Dışsal Denetim Odağı Ölçeği ve Kişisel Yönelim Envanterini uygulamıştır. Araştırmada, yüksek sosyal ilgiye sahip kadınların yüksek içsel denetime, düşük sosyal ilgiye sahip kadınların, düşük içsel denetime sahip

oldukları sonucu elde edilmiştir. Aynı araştırmada yüksek sosyal ilgiye sahip kadınların kendini gerçekleştirme düzeyinin yüksek, düşük sosyal ilgiye sahip kadınların kendini gerçekleştirme düzeyinin düşük olduğu görülmüştür (akt. Soyer, 2001).

Crandall (1991b), sosyal ilgi ile değerler arasındaki ilişkiyi ele aldığı çalışmada, 45'i erkek, 40'ı kadın, toplam 85 üniversite öğrencisine, Toplumsal İlgî Ölçeği ve Rokeach'ın Değerler Anketi'ni uygulamıştır. Sosyal ilgi düzeyi yüksek grup ile özgürlük, eşitlik, aile güvenliği arasında olumlu ilişki; maceralı bir hayat ve zevk-sefaya dair değerler arasında anlamlı ters yönde ilişki saptamıştır. Sosyal ilgi düzeyi yüksek bireylerin diğer insanlara göre güven düzeyinin daha yüksek, diğer insanlara koşulsuz yardım hizmeti vermekte daha istekli oldukları sonucu elde edilmiştir. Yaşamın anlam ve amacı ile sosyal ilgi arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmada ise, hayata karşı olumlu davranışı ve evrenle uyumlu bir bütünlüğü ölçen Hayat Amaçları Testi ile Toplumsal İlgî Ölçeği puanları karşılaştırılmıştır. Yüksek sosyal ilgi düzeyi ile hayata karşı olumlu davranış ve evrenle uyumlu bütünlük arasında aynı yönde olumlu ve anlamlı ilişki görülmüştür. Sosyal ilgi ile arkadaşlık arasında herhangi bir ilişki bulunmamıştır.

Leak (2006), sosyal ilgi ile, hepsi de kendini aşmayı hedefleyen çeşitli manevi akımlar (spirituality) arasındaki ilişkiyi inceleyen ampirik bir çalışma yapmıştır. Araştırmaya katılan 67 kadın ve 38 erkek üniversite öğrencisine Toplumsal İlgî Ölçeği ile maneviyatın, hepsi de kişinin kendini aşmasına yönelik çeşitli boyutlarını ölçen araçlar uygulanmıştır. Araştırma sonucunda sosyal ilgi ile, örneğin başkalarıyla sağlıklı bir manevi bağlar kurma gibi, maneviyatın tüm sağlıklı boyutları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna karşılık, sosyal ilgi ile, dînî etnosentrizm (religious ethnocentrism) ve köktendincilik (fundamentalism) olmak üzere, kişisel dindarlığın iki problemlili oluşumu arasında negatif yönde anlamlı ilişki görülmüştür.

- Bu araştırmalara göre, sosyal ilgi düzeyi yüksek kadınlar, içsel denetimli ve kendini gerçekleştirme düzeyi yüksek kimselerdir. Sosyal ilgi düzeyi yüksek olanlar özgürlük, eşitlik ve aile güvenliği gibi değerlere daha yakinken, macera ve zevk-sefaya uzaktırlar. Sosyal ilgi düzeyi düşük kimseler ise maceralı hayat ve zevk-sefaya eğilimlidir. Sosyal ilgisi yüksek bireyler, diğer insanlara güvenen, koşulsuz yardım vermekte daha istekli, hayata karşı olumlu ve evrenle uyumlu bir bütünlük içindedir, sağlıklı manevi bağlar kurar, ayırıcı ve köktendincilik vb. sağlıksız yapıları reddederler.

Kişilik Özellikleri ve Psikolojik Olgular

Greveer, Tseng ve Friedland, 1973'teki araştırmalarında aynı zamanda sosyal ilgi ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmalarında, 18 kişilik özelliğini

ölçen Kaliforniya Kişilik Envanteri ile Toplumsal İlgî Ölçeği'ni aynı gruba uygulamışlardır. Araştırma sonucunda, Toplumsal İlgî Ölçeği ile 12 kişilik özelliği arasında anlamlı ilişkiler elde edilmiştir. Sosyal ilginin, bunlardan Yeterlilik, Sosyallik, İyilik Hali, Sorumluluk, Sosyalizasyon, Tolerans, İyi İzlenim, Toplumsallık, Topluma Uyararak Başarı ve Entelektüel Yeterlilik ile anlamlı düzeyde olumlu, Esneklik ile anlamlı düzeyde olumsuz ilişki bulunmuştur (akt. Soyer, 2001).

Crandall ve Reimanis'nin (1976) aynı araştırmada üç ayrı çalışma gerçekleştirmiştir. İlkinde 30'u erkek, 30'u kadın olmak üzere 60 kişi ile çalışılmıştır. Bu çalışmada katılımcıların zaman oryantasyonu, mutluluk, doyum ve sevmedikleri yemekler ile sosyal ilgileri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma sonucunda mutluluk ve doyum ile sosyal ilgi pozitif ilişkili bulunmuştur. Zaman oryantasyonu ile ilgili analizler sonucunda, sosyal ilgi puanı yüksek bireylerin geleceğe odaklı, şimdiye daha az, geçmişe çok az odaklı olduğu saptanmıştır. Gelecek ve şimdi odaklı olma sosyal ilgi ile pozitif ilişkili bulunurken, geçmiş odaklı olma anlamlı düzeyde negatif ilişkili görülmüştür. 26'sı kadın, 26'sı erkek olmak üzere, 52 katılımcı ile, zaman yönetimi ile sosyal ilgi arasındaki ilişkiyi araştıran ikinci çalışma sonucunda zaman yönetimi ile sosyal ilgi arasında pozitif ilişki bulunmuştur. Üçüncü çalışma, 57'si kadın, 57'si erkek olmak üzere 114 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Çocukluk anıları ile sosyal ilgi arasındaki ilişki araştırılmıştır. Araştırma sonucunda, sosyal ilgi düzeyinin düşük ya da yüksek olmasına bağlı olarak çocukluk anılarının farklılaştığı sonucu elde edilmiştir.

Crandall (1980b), değişik yaş gruplarında sosyal ilgi ile işbirlikçi davranış, özgecilik ve empatik eğilim arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere, ergenler, üniversite öğrencileri ve üniversitede çalışan yetişkinlerden oluşan üç ayrı gruba çalışmıştır. Araştırma sonucunda, yetişkinlerin sosyal ilgi düzeyi diğer iki grubunkinden daha yüksek çıkmıştır. Sosyal ilgi ile diğer ölçekler arasındaki ilişkiye bakıldığında, ergenlerde sosyal ilgi ile diğer ölçekler arasında negatif ilişki, üniversite öğrencisi ve yetişkinlerde ise yaşın artmasıyla ölçekler arasındaki korelasyonda bir yükselme olmak kaydıyla, pozitif ilişki bulunmuştur (akt. Soyer, 2001).

Crandall (1984), sosyal ilgi ile yaşam stresleri arasındaki ilişkiyi bulmak için toplam 87 üniversite öğrencisine, iki değişik sosyal ilgi ölçeği uygulamış, tek bir toplam sosyal ilgi puanı oluşturmuştur. Araştırma sonucunda, yüksek sosyal ilgiye sahip bireylerin daha az stresli yaşam biçimine katkı sağladıkları, düşük sosyal ilgiye sahip bireyler ile kaygı, depresyon ve düşmanca duygular arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, yüksek derecede stres yaşantısı olan bireylerin stres düzeyleri ile sosyal ilgi düzeyleri arasında anlamlı ve ters yönde bir ilişki bulunmuştur.

Leak ve Williams (1989b), yaşları 18-32 arasında değişen, 39'u kadın ve 48'i erkek 87 psikoloji öğrencisinden oluşan bir grupta, bu kez sosyal ilgi ile yabancılaşma ve psikolojik dayanıklılık arasındaki ilişkiyi belirlemeye çalışmışlardır. Bu çalışmada Sosyal İlgil Ölçeği (SII) ve Toplumsal İlgil Ölçeği (SII) ile birlikte Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (Hardiness Scale; Kobasa ve Maddi, 1982) ve Sorumluluk, Başedebilme ve Denetim olmak üzere üç boyutlu Yabancılaşma Testi (Maddi, Kobasa ve Hoover, 1979) kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, sosyal ilgi ile psikolojik dayanıklılığın sorumluluk ve içsel denetim boyutları arasında anlamlı yüksek ilişki bulunmuştur. Sosyal ilgi ile başetme boyutu arasında anlamlı bir ilişki görülmemiştir. Ancak, sosyal ilgi ile psikolojik dayanıklılık toplam puanı anlamlı ve yüksek ilişki bulunmuştur. Sosyal ilgi düzeyi yüksek kişilerin dayanıklılık düzeyi de yüksektir. Aileye, işine, diğerlerine ve kendine yabancılaşma olmak üzere, dört boyutu olan Yabancılaşma Testinde, tüm boyutlar ile sosyal ilgi arasında ters yönde ve anlamlı ilişki bulunmuştur.

Crandall ve Harris (1991), sosyal ilgi ile işbirliği arasındaki ilişkiyi farklı çalışmalarla araştırmışlardır. Birinde, Toplumsal İlgil Ölçeği ile 95 üniversite öğrencisinin sosyal ilgi düzeylerini belirlemişlerdir. Öğrenciler üzerinde, 15 zorlu durumda yarışma ve işbirliği davranışlarını ortaya koyan yaşantısal bir uygulama yapılmıştır. Uygulama sonrasında, sosyal ilgi düzeyi yüksek grubun, sosyal ilgi düzeyi düşük gruptan daha fazla işbirliği davranışı gösterdiği görülmüştür. Crandall ve Harris'in (1991) diğer çalışmasında, katılımcıların işbirliği davranışları, özgeci tutumları (fedakârlık) ile sosyal ilgileri arasındaki ilişki belirlenmeye çalışılmış, işbirliği davranışını ölçmek için "tutsak ikilemi" (Prisoner's Dilemma Game) oyunu kullanılmıştır. 30 erkek ve 55 kadın olmak üzere 85 katılımcı ile gerçekleştirilen araştırma sonucunda oyunda işbirliği davranışı gösteren katılımcıların sosyal ilgi düzeylerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Araştırmaya katılanlardan 8-10 hafta sonra, gönüllü olarak bir derneğin çalışmalarına katılanların, gönüllü olmayanlara göre, "tutsak ikilemi" oyununda daha yüksek işbirliği davranışı gösterenler olduğu görülmüş, ancak gönüllü olan ve olmayan iki grubun işbirliği davranışı ortalama puanları eşit çıkmıştır. Fedakârlığı ölçmek için farklı 60 katılımcıya empati ölçeği uygulanmış, sonucunda sosyal ilgi ile empati arasında yüksek düzeyde, pozitif ilişki bulunmuştur.

Crandall (1991c, akt. Soyer, 2001), sosyal ilgi ile kötü niyet, kaygı ve depresyon arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmada, 31'i erkek ve 15'i kadın olmak üzere toplam 46 psikoloji öğrencisine Çok Yönlü Duygu Sıfat Kontrol Listesi ve Toplumsal İlgil Ölçeği'ni uygulamıştır. Değerlendirmeler sonrası, sosyal ilgi düzeyi yüksek grup ile kötü niyet ve depresyon arasında anlamlı düzeyde negatif ilişki gözlenmiş, kaygı ile sosyal ilgi arasında herhangi bir ilişki bulunmamıştır.

Erginsoy (2010), 178'i kadın ve 152'si erkek olan 330 öğretmen adayı üniversite öğrencisinin sosyal ilgi düzeyleri ile bilişsel çarpıtmaları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın bir diğer amacı, sosyal ilgi düzeyi ve bilişsel çarpıtmaların alt boyutları olan Zihin Okuma, Gerçekçi Olmayan İlişki Beklentisi ve Yakınlıktan Kaçınma düzeylerinin katılımcıların yaşantılarına dair ilk hatırladıkları anılara göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesidir. Araştırma verileri, Toplumsal İlgı Ölçeği, Bilişsel Çarpıtma Ölçeği, Manaster ve Perryman İlk Anılar Ölçeği ve araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu ile toplanmıştır. Sonuçlar, öğretmen adaylarının sosyal ilgi düzeyleriyle Yakınlıktan Kaçınma düzeyleri arasında negatif yönde, sosyal ilgi ve Zihin Okuma ve Gerçekçi Olmayan İlişki Beklentisi arasında pozitif yönde bir ilişki göstermiştir. Anlamli bulunan bir diğer sonuç, Yakınlıktan Kaçınma düzeyinin kadınlara oranla erkeklerde daha yüksek olduğudur. Analizlerde, sosyal ilginin cinsiyete, anne baba eğitim düzeyine, yaşa, yaşamın geçirildiği bölgeye ve doğum sırasına göre farklılaşıp farklılaşmadığına dair anlamli bir farklılık bulunmamıştır.

- Buradaki çalışmalardan şu sonuçları çıkarmak mümkündür: Sosyal ilgi, Yeterlilik, Sosyallik, İyilik Hali, Sorumluluk, Sosyalizasyon, Tolerans, İyi İzlenim, Toplumsallık, Toplumla Uyararak Başarı ve Entelektüel Yeterlilik gibi olumlu kişilik özellikleri ile, mutluluk ve doyum arasında yakın anlamli ilişki vardır. Zaman yönelimi açısından, sosyal ilgi düzeyi yüksek bireyler, şimdi ve geçmişten çok geleceğe odaklıdır. Çocukluk anıları da sosyal ilgi düzeyinin düşüklüğüne ya da yüksekliğine bağlı olarak farklılık gösterir. Yaşla birlikte sosyal ilgi, işbirliği davranış, özgecilik ve empatik eğilimlerinin arttığı; sosyal ilgi düzeyi ile işbirliği, özgeci davranış ve empatinin birbirini desteklediği; yüksek sosyal ilgiye sahip bireylerin daha az stresli yaşam biçimine sahip olduğu; düşük sosyal ilgiye sahip bireylerin kaygı, depresyon ve düşmanca duygulara daha yakın olduğu görülür. Bunların ötesinde, sosyal ilgi düzeyi yüksek olanlar, kötü niyetten uzak, sorumluluk sahibi, içsel denetimli, dayanıklılık düzeyi yüksek ve ailesi, işi, diğerleri ve kendi ile yabancılaşma yaşamayan, diğerleriyle yakınlıktan kaçınmayan bireylerdir.

Sosyal İlgı ve Romantik İlişkiler ve Evlilik

Leak ve Gardner (1990), yaşları 18 ila 26 arasında değişen toplam 59 kadın ve erkek üniversite öğrencisinde sosyal ilgi ile aşk-sevgi tutumları ve cinsel tutumlar arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Bu çalışmada sosyal ilgi düzeyi, Sosyal İlgı Ölçeği (SIS) ile Toplumsal İlgı Ölçeği (SII) tek puana dönüştürülerek kullanılmıştır. Aşk tutumları, Eros (romantik kara seveda, duygusallık), Agape (insancıl aşk), Ludus (meydan okuyucu, aşk oyunlarının oynandığı aşk), Mania (gençlik temelli, güvenli

olmayan geçici aşk), Pragma (mantık aşkı) ve Storge (saygı sevgiyle eşlik etmeye dayalı, arkadaşça aşk) olmak üzere altı alt ölçekten oluşan Aşk Tutum Ölçeği (Love Attitude Scale; Hendrick, C. ve Hendrick, S., 1986) ile belirlenmiştir. Cinsel tutumu belirlemek içinse, Cinsel Tutum Ölçeği'nin (Sexual Attitude Scale; Hendrick ve diğ., 1985) Cinsel Sorumluluk, Cinsel Serbestlik, Cinsel Birliktelik ve Karşı Cinsi Cinsel Araç Olarak Görme alt ölçekleri kullanılmıştır. Sosyal ilgi ile eş merkezli arkadaşça aşk (Storge) arasında pozitif, "oyun oynama" ile karakterize edilen Ludus ile negatif yönde anlamlı ve yüksek bir ilişki bulunmuştur. Sosyal ilgi ile cinsel özgürlük ve seksi bir araç olarak görme arasında negatif ve anlamlı bir ilişki bulunurken, diğer alt ölçeklerle istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki görülmemiştir.

Kalkan (2010), ergen romantik ilişkilerinde duygusal istismar, fiziksel istismar ve soruna yönelme ile sosyal ilgi arasındaki ilişkiyi araştırdığı çalışmasında, birinci sınıfa devam eden 168'i kadın ve 132'si erkek olmak üzere 300 üniversite öğrencisine "Ergenler İçin Romantik İlişkilerde Sorun Çözme Ölçeği" ile Kalkan (2009) tarafından geliştirilen "Adlerian Sosyal İlgi Ölçeği-Romantik İlişki Formu"nu uygulamıştır. Araştırma sonuçları, sosyal ilginin duygusal istismar, fiziksel istismar ve soruna yönelmenin anlamlı bir yordayıcısı olduğunu göstermiştir. Sosyal ilgi ile duygusal istismar ve fiziksel istismar arasında negatif yönde; soruna yönelme arasında ise pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Cinsiyete göre ergenlerin sosyal ilgi, fiziksel istismar ve soruna yönelme düzeyleri arasında da anlamlı fark olduğu görülmüştür. Buna göre kadınların sosyal ilgi ve soruna yönelme düzeyleri erkeklerden anlamlı ölçüde yüksekken, erkeklerin fiziksel istismar düzeyleri kadınlardan yüksek çıkmıştır. Duygusal istismar açısından cinsiyete göre anlamlı fark yoktur.

Küçük Helvacı (2012), 214 kadın ve 116 erkek olmak üzere 330 üniversite öğrencisi üzerindeki çalışmasında "romantik ilişkilerde sorun çözme biçimleri ve sosyal ilgi ile aşk biçimleri arasındaki ilişkiyi" araştırmış, veri toplama araçları olarak Adlerian Sosyal İlgi Ölçeği-Romantik İlişki Formu, Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği: Kısa Form (LAS) ve Ergenler İçin Romantik İlişkilerde Sorun Çözme Ölçeğini kullanmıştır. Araştırma sonucu, sosyal ilgi ile Özgüç Aşk, Arkadaşça Aşk ve Tutkulu Aşk arasında pozitif; sosyal ilgi ile Oyun Gibi Aşk arasında ise negatif yönlü ilişki bulunmuştur.

Tekin Çatal ve Kalkan (2018), 151'i kadın, 89'u erkek, 240 üniversite öğrencisinin kişilerarası ilişki tarzları ve romantik ilişkilerde sosyal ilgi düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelenmiştir. Sosyal ilginin ölçümünde, "Adlerian Sosyal İlgi Ölçeği-Romantik İlişki Formu" (Kalkan, 2009) kullanılmıştır. Verilerin analizinde, besleyici tarz ile romantik ilişkilerde sosyal ilgi düzeyi arasında pozitif yönlü bir ilişki görülürken,

ketleyici tarz ile romantik ilişkilerde sosyal ilgi düzeyi arasında negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Besleyici tarz ve romantik ilişkilerde sosyal ilgi düzeyinde cinsiyete göre anlamlı fark çıkmamıştır. Ayrıca ilişki durumuna göre, ilişkisi olan bireylerin romantik ilişkilerde sosyal ilgi düzeyi anlamlı ölçüde yüksekken, besleyici ve ketleyici tarzda ilişki durumuna göre anlamlı bir fark yoktur.

- Adler'in sosyal ilgi kavramlarından olan yaşam ödevlerinden biri de aşk, evlilik ve evlilik uyumu ile ilgilidir. Bu bölümdeki çalışmalardan, sosyal ilgisi yüksek bireylerin eş merkezli arkadaşça aşk, özgeci aşk ve tutkulu aşka yöneldikleri, diğeriyle oyun oynama, cinsel özgürlük ve seksi bir araç olarak görmeyi kabul etmedikleri görülmüştür. Ayrıca, sosyal ilgisi yüksek bireylerin, duygusal ve fiziksel istismara başvurmayan, romantik ilişkilerde ketleyici tarz yerine besleyici tarzı tercih eden ve yüksek düzeyde soruna yönelmeyi tercih eden bireyler oldukları anlaşılmıştır. Kadınların soruna yönelme düzeyleri erkeklere göre yüksek bulunmuştur. İlişkinin durumuna göre, romantik ilişkilerde sosyal ilgi düzeyi artabilir. Çalışmalardan özetle, sosyal ilgi düzeyi yüksek olanların, karşılıklı birbirine değer verme, birbiri için fedakarlık yapma, birbirinin gelişimini destekleme ve sorunlarını çözebilme yeteneğine sahip, evlilikte uyum düzeyi yüksek bireyler olduğu sonucu çıkarılabilir.

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Ufuk Üniversitesi Lisans Öğrencilerinin Sosyal İlgilerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi adlı çalışmanın bu bölümünde, araştırmanın katılımcıları, modeli, araştırmada kullanılan veri toplama araçları, veri toplama işlemi ve verilerin analizinde kullanılan istatistiksel yöntemlere ilişkin bilgiler yer almıştır.

3.1. Çalışma Grubu

Çalışma grubu, 2018-2019 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde Hukuk Fakültesi, Eğitim Fakültesi (Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık – PDR ve İngilizce Öğretmenliği), Fen Edebiyat Fakültesi (Psikoloji) ve İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesine (İşletme, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler - SIBU, Uluslararası Ticaret, Yönetim Bilişim Sistemleri - YBS) bağlı bölümlerin 1./2./3./4. sınıflarında öğrenim gören lisans öğrencileridir. Toplam 2.182 öğrenci içinden; Eğitim Fakültesinden 257, Fen Edebiyat Fakültesinden 180, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinden 162 ve Hukuk Fakültesinden 228 olmak üzere, toplam 829 kişiye ulaşılmıştır. Elde edilen verilerden iki öğrenciye ait eksik doldurulan ölçekler ve kişisel bilgi formları çıkarıldıktan sonra, yaş ortalaması $21,8 \pm 2,5$ olan 581 Kadın, 245 Erkek ve 1 Diğer olmak üzere, 827 öğrenci araştırma kapsamına alınmıştır. Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin fakülte, bölüm ve sınıflara göre dağılımı Ek 3'te verilmiştir.

3.2. Araştırmanın Deseni

Üniversite öğrencilerinin sosyal ilgilerini bazı değişkenler açısından inceleyen bu araştırma, betimsel bir çalışmadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın bağımlı değişkeni olan sosyal ilginin belirlenmesi için, Greever, Tseng ve Friedland (1973) tarafından geliştirilen, Toplumsal İlgil Ölçeği kullanılmıştır. Bağımsız değişkenlere ilişkin veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formu ile toplanmıştır. Toplumsal İlgil Ölçeği Ek 1, Kişisel Bilgi Formu Ek 2'de sunulmuştur.

3.3.1. Toplumsal İlgı Ölçeği (TIÖ)

Greever, Tseng ve Friedland (1973) tarafından bireyin sosyal ilgi düzeyini ölçmek üzere geliştirilen, geçerlik güvenirlik çalışması yapılan ve Soyer (2001) tarafından Türkçeye uyarlanan Toplumsal İlgı Ölçeği (Social Interest Index - SII), öz bildirime dayalı olarak yetişkinlere uygulanan 5'li Likert tipi, 32 maddeli bir ölçektir. Ölçeğin, sosyal ilginin göstergeleri olan Arkadaşlık, İş, Sevgi ve Önemlilik (self-significance) alt boyutları vardır. Her alt ölçekte sekizer madde bulunur. Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı .81 olarak çıkmıştır (Soyer, 2001).

Ölçeğin Türkçeye Uyarlanması, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları:

Bireysel Psikoloji, çağdaş kişilik kuramlarının birçoğunun temelini oluşturduğu halde, Türkçeye uyarlanmış kişilik testleri arasında, Bireysel Psikoloji'nin özünü oluşturan sosyal ilgiyi ölçmek için bir kişilik testinin olmadığı görüldüğü üzerine, Soyer (2001) tarafından Greever, Tseng ve Friedland'ın (1973) Toplumsal İlgı Ölçeği'nin Türkçeye uyarlanmış ve geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılmıştır. Uyarlama çalışması sırasında mevcut ölçek maddelerinin Türk kültüründe sosyal ilgiyi tam ölçmediği görülmüştür. Uzman görüşleri doğrultusunda, araç üzerinde geniş ölçüde değişiklikler yapılmış ve sosyal ilgiyi daha fazla yansıtıcı çok sayıda madde eklenerek, orijinali 32 madde olan ölçek 52 maddeye çıkartılmıştır. Ölçeğin son hali, 52 maddeli, tek boyuttan oluşan, 5'li likert tipi ölçek olup, toplam puan üzerinden değerlendirilir.

Toplumsal İlgı Ölçeği'nin geçerlik ve güvenirliğinin bulunması amacıyla, 400 üniversite öğrencisine 80 maddelik ölçek uygulanmıştır. Uygulama sonrası Toplumsal İlgı Ölçeği'nin yapı geçerliği, Temel Bileşenler Analizi ve faktör analizi yoluyla hesaplanmıştır. Testin kaç boyutlu olduğunu bulmak amacıyla yapılan faktör analizinde 80 maddelik testin beş faktörde toplandığı, faktör yüklerinin büyüklüğü için konulan ölçüt .30 değerinde ele alındığında, 80 maddeden 52'sinin birinci boyutta yeterli büyüklükte yüke sahip olduğu saptanmıştır. Faktör analizi sonunda, maddelerin bir boyutta toplanmış olması, ölçeğin tek boyutlu olduğunun göstergesidir. Ayrıca, birinci faktör yüküne ait öz değerin (Eigenvalue), diğer faktör yüküne ait özdeğere göre çok daha yüksek çıkması, testin tek boyutlu oluşuna bir ölçüt olarak alınmıştır. Böylece, faktör analizi sonucunda 52 maddelik tek boyutlu bir ölçek elde edilmiştir (Soyer, 2001/ 2004).

Toplumsal İlgı Ölçeği'nin güvenirliği, Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı ve testin tekrarı yöntemleriyle hesaplanmıştır. Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı .88 ve testin tekrarı sonucu kararlılık katsayısı .82 olarak bulunmuştur. Çalışmalarda elde edilen bulgular, ölçeğin gençlerin ve yetişkinlerin sosyal ilgi düzeyini belirlemede geçerliğinin ve güvenirliğinin yüksek olduğunu göstermiştir (Soyer, 2001, 2004).

Ölçeğin Puanlaması: Toplumsal İlgî Ölçeği, toplam puan üzerinden değerlendirilir. Puanlamada bütün maddeler aynı doğrultuda ve 4'ten 0'a doğru puanlanır. Buna göre "tümüyle uygun" ifadesi 4, "genellikle uygun" ifadesi 3, "kısmen uygun" ifadesi 2, "çok az uygun" ifadesi 1, "hiç uygun değil" ifadesi "0" olarak puanlanmıştır. Ölçekten alınan toplam puan 0-208 arasında değişir. Puanın yüksekliği sosyal ilgi düzeyinin yüksekliğini; düşüklüğü, sosyal ilgi düzeyinin düşüklüğüne ifade eder (Soyer, 2001, 2004).

3.3.2. Kişisel Bilgi Formu

Bu araştırmada, bağımsız değişkenlere ilişkin verileri toplamak üzere kullanılan Kişisel Bilgi Formu, 32 sorudan oluşmuştur. Form, demografik, akademik, ailesel ve bedensel özelliklere ilişkin soruların yanısıra, bireyin toplum ve yaşam içindeki yeri, kendini tanımaya ve çevreye ilişkin farkındalıkları ve insan-doğa-evren ilişkisi ile algılanan maneviyat düzeyine dair sorular içermiştir. Formda ayrıca öğrencilerin, bilgi-iletişim teknolojileri ve kanalları ile sosyal ağları kullanım sıklığı, medya tercihleri ve bilgiye ulaşım ve iletişim tercihleri de sorulmuştur.

3.4. Verilerin Toplanması

Ufuk Üniversitesi Etik Kurulu'nun 13.07.2018; 2018/40 sayılı izniyle ve diğer tüm yazılı izinler alındıktan sonra, Toplumsal İlgî Ölçeği (TİÖ) ile araştırmacının geliştirdiği Kişisel Bilgi Formu, Ufuk Üniversitesi'nde öğrenim gören ve çalışmaya katılmaya gönüllü Eğitim, Fen Edebiyat, İktisadi ve İdari Bilimler ile Hukuk Fakültelerinin lisans öğrencilerine 2018-2019 öğretim yılının bahar dönemi başında, araştırmacı tarafından bizzat uygulanmak suretiyle toplanmıştır. Yukarıda belirtilen bölümlerin öğretim üyelerine, araştırmanın amacı ve veri toplama araçları hakkında bilgi verilerek, kendilerince uygun görülen gün ve saatlerde veri toplama araçları doğrudan uygulanmış, sadece üç durumda araçlar dağıtıldıktan bir hafta sonra doldurulmuş olarak teslim alınmıştır. Araştırmacı her sınıfta uygulama öncesi kendisi ve uygulama hakkında bilgi vermiş, gönüllülük esasını ve araştırmanın gizliliğini vurgulamış, soruların içtenlikle cevaplanmasının araştırmanın güvenilirliği açısından önemine dikkat çekmiş ve öğrencilerin uygulamaya ilişkin sorularını yanıtlamıştır.

Veri gizliliği açısından, ölçeklere isim yazılmaması, ancak verilerin gerçek olduğunun belgelenebilmesi için, Gönüllü Katılım Formuna isim, tarih ve imza istenmiş; bu formun ölçeklerden ayrı olarak toplanmak suretiyle gizliliğin sağlanacağı güvencesi verilmiştir. Ölçek ve Kişisel Bilgi Formunun uygulama süresi yaklaşık 20-25 dakika

almış, kalabalık sınıflarda süre biraz uzamıştır. Ölçme araçları toplandıktan sonra, araştırmacı tarafından kontrol edilerek, bölüm ve sınıflara göre ayrı ayrı zarflanmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde, Kolmogorov-Smirnov testiyle normal dağılım varsayımının sağlanıp sağlanmadığı araştırılmış, Toplumsal İlgî Ölçeği toplam puanlarının normal dağılmadığı anlaşıldığından, non-parametrik analiz yöntemlerinin kullanılmasına karar verilmiştir. Normallik testi sonuçları Ek 6'da sunulmuştur.

Normal, bağımsız gruplar arasında Toplumsal İlgî Ölçeği toplam puanları yönünden istatistiksel olarak anlamlı farklılık olup olmadığı, bağımsız grup sayısı iki olduğunda Mann Whitney-U testi ile incelenmiştir. İki'den fazla bağımsız grup arasında Toplumsal İlgî Ölçeği toplam puanları yönünden farkın önemliliği ise Kruskal-Wallis testiyle değerlendirilmiştir. Kruskal-Wallis test istatistiği sonuçlarının önemli bulunması halinde, Dunn'ın çoklu karşılaştırma testiyle farka neden olan grup(lar) tespit edilmiştir.

Karşılaştırmalar için sıra ortalaması (mean rank) değerleri verilmiştir. Betimsel istatistikler kesikli sayısal değişkenler için ortalama ve standart sapma biçiminde ifade edilirken, kategorik değişkenler araştırmaya katılan birey sayısı (n) ve yüzde (%) şeklinde gösterilmiştir. Betimsel istatistikler Ek 5'te sunulmuştur.

Araştırmadan elde edilen, 827 katılımcıya ait veriler bilgisayar ortamına kaydedilerek, istatistiksel çözümlenmeler IBM SPSS Statistics 17.0 (IBM Corporation, Armonk, NY, USA) paket programında yapılmıştır. $p < 0,05$ için sonuçlar istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

Bu araştırma çerçevesinde testin tekrarı yöntemiyle Toplumsal İlgî Ölçeği'nin (TİÖ) güvenilirlik çalışması da yapılmıştır. Toplumsal İlgî Ölçeği, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ve İngilizce Öğretmenliği bölümlerinin 1. sınıf öğrencilerine dört hafta arayla uygulanmış, test-tekrar test güvenilirliği 51 katılımcı üzerinden hesaplanmıştır. Elli iki maddeden oluşan TİÖ'nin hem iç tutarlılığı hem de test-tekrar test güvenilirliği, Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı hesaplanarak incelenmiştir. Güvenirlik analizleri sonucunda, Toplumsal İlgî Ölçeği'nin iç tutarlık katsayısı (Cronbach Alpha) 0.89 olarak saptanmış, test-tekrar test güvenilirliği ise 0.90 olarak bulunmuştur. Toplumsal İlgî Ölçeği'nin güvenilirliğinin istatistiksel açıdan oldukça yüksek olduğu söylenebilir.

BÖLÜM 4

BULGULAR

Bu bölümde, sekiz ana başlık altında toplanan alt problemlerin sınanması için toplanan verilerin istatistiksel analizinden elde edilen bulgular aynı sırayla incelenmiş, istatistiksel olarak anlamlı/anlamsız tüm sonuçlar tablolara dönüştürülerek bulgular yorumlanmıştır. Bu araştırmada 827 katılımcıdan elde edilen, en düşük 72, en yüksek 208 olmak üzere, Toplumsal İlgî Ölçeği ortalama puanı $162,9 \pm 21,4$ olarak saptanmıştır. Karşılaştırmalarda sıra ortalaması (mean rank) değerleri kullanılmıştır. Bazı alt başlıklarda birbiriyle ilintili tablolar, kullanım kolaylığı açısından birleştirilmiştir. Betimsel istatistikler Ek 5'te sunulmuştur.

Tablolarda, analizlerde puanı yüksek bulunan grup(lar), iki grup karşılaştırıldığında sadece grup sıra numarası ile parantez içinde "Anlamlı Fark" sütununda belirtilmiştir. Çoklu gruplarda ise p-değeri ile birlikte verilmiş olup, ilk rakam puanı yüksek grubun sıra numarasıdır. Anlamlılık bulunan sonuçlar koyu verilmiştir.

4.1. Sosyal İlginin Demografik Özelliklere Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Bu alt problem grubunda, öğrencilerin cinsiyet, yaş ve medenî durumuna ilişkin veriler toplanmıştır. Toplumsal İlgî Ölçeği'ne (TİÖ) ait puanların normal dağılıp dağılmadığı Kolmogorov-Smirnov testi ile incelenmiş ve normal dağılım olmadığından, verilerin analizinde Mann Whitney-U testi kullanılmıştır. Cinsiyet, yaş ve medenî duruma ilişkin analiz sonuçlarından elde edilen bulgular Tablo 1'de birlikte sunulmuştur.

4.1.1. Sosyal İlginin Cinsiyete, Yaşa ve Medenî Duruma Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Cinsiyet, değişkeni, "Kadın / Erkek / Diğer" olmak üzere, üç grupta ele alınmıştır: Araştırmaya katılanların 581'i "Kadın", 245'i "Erkek" ve bir kişi "Diğer" seçeneğini işaretlemiştir. "Diğer" seçeneğini işaretleyen bir kişi, hücrelere düşen (n) sayısındaki aşırı fark nedeniyle değerlendirmeye alınmamış, grup sayısı ikiye düşürülmüştür. Sıra ortalamaları, kadınların (SO=439,58) sosyal ilgi puanının, erkeklere (SO=351,66) göre 87,92 puan yüksek olduğunu göstermiştir. Kadınlar lehine görülen bu farklılık, analizler sonucunda istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($z=-4,838$ ve $p<0,001<0,05$). Kadın öğrencilerin sosyal ilgi puanı, erkek öğrencilere göre yüksektir.

Yaş: Üst yaşlara doğru öğrenci sayısı azaldığından, hücelere düşen kişi sayısında dengesizlik olmuş, yaş gruplarının sayısı, 21 yaş altı ve üstü olmak üzere ikiye düşürülmüştür. 21 yaş altındaki öğrenciler (SO=396,11) ile 21 yaş üstü öğrencilerin (SO=415,83) sıra ortalaması puanları arasındaki fark sadece 19,72'dir. Analiz sonuçları, öğrencilerin yaşı ile Toplumsal İlgî Ölçeği'nden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı değişim göstermemiştir ($z=-1,025$ ve $p=0,306>0,05$).

Medenî duruma ilişkin, "Bekâr / Evli / Boşanmış" olmak üzere, üç alt grup belirlenmiştir. 827 katılımcının 800'ü bekâr, 16'sı evli, üçü boşanmış olduğunu beyan etmiş, sekiz kişi soruyu yanıtlamamıştır. Hücelere düşen (n) sayısındaki aşırı fark nedeniyle sosyal ilgi ile bu değişken arasındaki ilişki değerlendirmeye alınmamıştır. Betimsel istatistikler Ek 5'te yer almıştır.

Tablo 1.
Sosyal İlgî Puanlarının Cinsiyete ve Yaşa Göre Karşılaştırılması

Puan	Değişken	Gruplar	n	Sıra Ortalaması	Z	p-değeri ‡	Anlamlı Fark
	Cinsiyet	(1) Kadın	581	439,58	$z=$ $-4,838$	$<0,001$	(1)
		(2) Erkek	245	351,66			
Sosyal İlgî	Yaş	<21	201	396,11	$z=$ $-1,025$	0,306	
		≥21	620	415,83			
	Medenî Durum	Bekâr	800	410,49	<i>Değerlendirmeye alınmamıştır.</i>		
		Evli	16	436,69			
		Boşanmış	3	137,17			

‡ Mann Whitney-U testi / Cinsiyet: n=826; Yaş: n=821; Medenî durum: n=819

4.2. Sosyal İlginin Akademik Özelliklere Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Bu ana başlık altında tanımlanan alt problemle ilgili olarak, öğrencilerin devam etmekte oldukları bölüm ve sınıf, ayrıca ilköğretim ve liseden mezun oldukları okul türüne ilişkin veriler toplanmıştır. Okul türü, devlet okulu ve özel okul olmak üzere ikişer alt grupta ele alınmıştır. Toplumsal İlgî Ölçeği'ne ait puanlar Kolmogorov-Smirnov testi sonucunda hiç bir alt grup için normal dağılım koşulunu sağlamadığından, istatistiksel analizlerde bölüm ve sınıf değişkenleri bakımından sosyal ilgi puanlarının farklılaşp farklılaşmadığını anlamak için Kruskal Wallis-H testi kullanılmış, fark yaratan durumlar Dunn'ın çoklu karşılaştırma testiyle araştırılmıştır. İlköğretim ve lisenin devlet veya özel olma durumuna göre, Mann Whitney-U testi kullanılmıştır. Aşağıda, analiz sonuçlarından elde edilen bulgulara ilişkin tablo ve değerlendirmeler yer almıştır.

4.2.1. Sosyal İlginin Devam Edilen Bölüme Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Öğrencilerin sosyal ilgi puanları, öğrenim gördükleri bölümlere göre incelendiğinde, Toplumsal İlgî Ölçeği sıra ortalamalarının $SO=367,89_{\text{İng.Öğr.}}$ ile $SO=474,72_{\text{Ulusl.Tic.}}$ arasında değerler aldığı görülmüştür. Sıra ortalamaları arasında gözlenen 106,83 puanlık fark, analiz sonucunda istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\chi^2=15,153$ ve $p=0,034<0,05$).

Fark yaratan durumlar araştırıldığında; İngilizce Öğretmenliği'nde okuyan öğrencilere göre, Uluslararası Ticaret ($p=0,010<0,05$), SİBU ($p=0,021<0,05$) ve Psikoloji ($p=0,034<0,05$) bölümlerindeki öğrencilerin Toplumsal İlgî Ölçeği puanları anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Ayrıca Hukuk bölümünde okuyanlara göre de, sırasıyla Uluslararası Ticaret ($p=0,013<0,05$), SİBU - Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler ($p=0,030<0,05$) ve Psikoloji ($p=0,042<0,05$) bölümlerinde okuyanların Toplumsal İlgî Ölçeği'nden aldıkları puanların anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür.

Katılımcıların okudukları bölüme göre Toplumsal İlgî Ölçeği'nden alınan sosyal ilgi puanları sıra ortalamalarının bölümlere göre karşılaştırılması, Tablo 2'de sunulmuştur. Tablodaki "Anlamlı Fark" sütunundaki sıralama, tabloda 4. sırada yer alan İngilizce Öğretmenliği ile 1. sıradaki Hukuka göre alınan daha yüksek puanların anlamlılık değerine göre verilmiştir. Açık ifadeyle:

- (7)-(4) Uluslararası Ticaret ile İngilizce Öğretmenliği arasındaki fark, Uluslararası Ticaret lehine anlamlıdır ($p=0,010<0,05$).
- (7)-(1) Uluslararası Ticaret ile Hukuk arasındaki fark, Uluslararası Ticaret lehine anlamlıdır ($p=0,013<0,05$);
- (6)-(4) Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler (SİBU) ile İngilizce Öğretmenliği arasındaki fark SİBU lehine anlamlıdır ($p=0,021<0,05$);
- (6)-(1) Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler (SİBU) ile Hukuk arasındaki fark SİBU lehine anlamlıdır ($p=0,030<0,05$);
- (2)-(4) Psikoloji ile İngilizce Öğretmenliği arasındaki fark Psikoloji lehine anlamlıdır ($p=0,034<0,05$);
- (2)-(1) Psikoloji ile Hukuk arasındaki fark Psikoloji lehine anlamlıdır ($p=0,042<0,05$).

Diğer bölümlere devam eden öğrencilerin sosyal ilgi puanları yönünden birbirleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$). Bölümlere ilişkin betimsel istatistiklere bakıldığında (Ek 5), ortalama puanı en yüksek Uluslararası Ticaret (169,3) ile ortalama puanı en düşük İngilizce Öğretmenliği (158,8) arasında 10.5 puanlık bir fark söz konusudur. Olası maksimum puanın 208 olduğu bir ölçekte 10.5 puanlık bir fark soru bazında yaklaşık 0.2 puanlık bir etkiye neden olmuştur, ki söz konusu etki yarım puanın da altındadır. Fikir vermesi açısından, gruplar arasında yapılan ikili karşılaştırmalara ait bulgular Ek 4'te sunulmuştur.

Tablo 2.
Sosyal İlgi Puanlarının Devam Edilen Bölüme Göre Karşılaştırılması

Puan	Bölüm	n	Sıra Ortalaması	Ki-Kare	p-değeri †	*Anlamlı Fark
	(1) Hukuk	228	383,42			
	(2) Psikoloji	180	431,96			
	(3) PDR	162	419,35			(7)-(4) $p=0,010$
Sosyal İlgi	(4) İngilizce Öğr.	95	367,89	$\chi^2=15,153$	0,034	(7)-(1) $p=0,013$
	(5) İşletme	37	458,16			(6)-(4) $p=0,021$
	(6) SİBU	59	459,08			(6)-(1) $p=0,030$
	(7) Ulusl. Tic.	52	474,72			(2)-(4) $p=0,034$
	(8) YBS	14	399,82			(2)-(1) $p=0,042$

† Kruskal Wallis-H testi / n=827

*Dunn testi

4.2.2. Sosyal İlginin Sınıf Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Öğrencilerin Toplumsal İlgil Ölçeği'nden aldıkları puanların sınıf düzeyinde, daha somut olarak birinci ve dördüncü sınıfta farklılaşp farklılaşmadığı Kruskal Wallis-H testi ile incelenmiştir. Araştırmaya, hukuk, eğitim, fen edebiyat ve idari bilimler fakülteleri bünyesindeki bölümlerin birinci sınıflarından 183, ikinci sınıflarından 228, üçüncü sınıflarından 220 ve dördüncü sınıflarından 196 öğrenci katılmıştır. Sınıflara göre sosyal ilgi puanlarının sıra ortalamaları, sınıf büyüdükçe puanlarda biraz artış göstermekte ise de, dördüncü sınıflar ile birinci sınıflar arasındaki puan farkı 35,3'tür. Bu değişim, katılımcıların öğrenim gördükleri sınıflara göre sosyal ilgi puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2=2,265$ ve $p=0,519>0,05$). Sosyal ilgi puanlarının sınıf düzeyine göre karşılaştırılması Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3.
Sosyal İlgil Puanlarının Sınıf Düzeyine Göre Karşılaştırılması

Puan	Sınıf	n	Sıra Ortalaması	Ki-Kare	p-değeri †	Anlamlı Fark
Sosyal İlgil	1	183	392,66	$\chi^2=$ 2,265	0,519	
	2	228	413,46			
	3	220	419,87			
	4	196	427,96			

† Kruskal Wallis-H testi / n=827

4.2.3. Sosyal İlginin Mezun Olunan Okul Türüne Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan bireylerden 657'sinin ilköğretimi devlet okulunda tamamladığı; 144'ünün özel okulda okuduğu görülmüştür. Liseyi, 535 öğrenci devlet okullarında, 272 öğrenci özel okulda tamamlamıştır. İlköğretimi devlet okullarında tamamlayan öğrenciler (SO=405,16) ile özel okullarda tamamlayan öğrencilerin (SO=382,02), Toplumsal İlgil Ölçeği'nden aldıkları puanların sıra ortalamaları arasında, devlet okulları lehine 23,14 puanlık fark, lisede 21,75 puanla özel okullar lehine dönmüştür. Analizlerde, ilköğretimi devlet okullarında tamamlayan katılımcılar ile özel okullarda tamamlayan katılımcılar arasında sosyal ilgi puanları yönünden istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($z=-1,087$ ve $p=0,277>0,05$). Sosyal ilgi puanları ile katılımcıların mezun oldukları lise türleri arasında da istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur ($z=-1,253$ ve $p=0,210>0,05$). Tablo 4'te sosyal ilgi puanlarının mezun olunan okul türüne göre karşılaştırılması sunulmuştur.

Tablo 4.**Sosyal İlgı Puanlarının Mezun Olunan Okul Türüne Göre Karşılaştırılması**

Puan	Okul Türü	Eğitim Kurumu	n	Sıra Ortalaması	Z	p-değeri ‡	Anlamlı Fark
Sosyal İlgı	İlköğretim	Devlet	657	405,16	z=	0,277	
		Özel	144	382,02	-1,087		
	Lise	Devlet	535	396,67	z=	0,210	
		Özel	272	418,42	-1,253		

‡ Mann Whitney-U testi / İlköğretim: n=801; Lise: n=807

4.3. Sosyal İlginin Ailesel Özelliklere Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Bu alt problem çerçevesinde öğrencilerin Toplumsal İlgı Ölçeği'nden aldıkları toplam puanların, anne ve babanın eğitim düzeyi; doğum sırası, kardeş sayısı; anne ve baba ile ilişkisinin düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı değişim gösterip göstermediği test edilmiştir. Kolmogorov-Smirnov testine göre bu bağımsız değişkenlerin hiçbiri için Toplumsal İlgı Ölçeği'ne ait puanlar normal dağılım göstermemiştir. Anne ve babanın eğitim düzeyi ile doğum sırası ve kardeş sayısı değişkenlerinde Toplumsal İlgı Ölçeği sıra ortalamalarının anlamlı bir fark oluşturup oluşturmadığını belirlemek üzere Kruskal Wallis-H testi ve iki kardeşten büyüğü ve küçüğü arasında farkı belirlemek için Mann Whitney-U testi ile elde edilen istatistiksel analiz sonuçlarına ilişkin bulgu ve tablolar aşağıda sunulmuştur.

4.3.1. Sosyal İlginin Ebeveynin Eğitim Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Anne ve babanın eğitim durumları “Okuryazar Değil”, “Okuryazar/İlkokul”, “Ortaokul”, “Lise”, “Yüksek Öğrenim” olmak üzere, beş alt grupta incelenmek istenmişti. Ancak “Okuryazar Değil” alt grubunda annelerde n=11 olduğundan, sayının azlığı ve diğer grupla birleştirilemeyecek olması, bu grubun çıkarılmasını gerektirmiştir. Babalarda bu grupta kimse yoktur. Ancak orada da iki hücreye düşen kişi sayısı dengesizlik yarattığından, “Okuryazar/İlkokul” ve “Ortaokul” kategorileri birleştirilmiştir. Böylece anne grubunda dört, baba grubunda üç alt grup oluşmuştur. Sayısal dağılım, hem anne hem babaların eğitiminin lise ve üniversite düzeyinde yoğunlaştığını göstermiştir ($n_{anne}=585 / n_{baba}=672$).

Anne Grubu: Anne grubunda sıra ortalamaları incelendiğinde, en yüksek sosyal ilgi puanını okuryazar/ilkokul mezunu annelerin aldığı görülür (SO=424,04). Onları sırasıyla lise (SO=420,59), ortaokul (SO=408,36) ve en son üniversite (SO=385,38) mezunları izlemiştir. En yüksek puanı alan okuryazar/ilkokul mezunu anne ile en düşük puanı alan üniversite mezunu anne arasında 38,66 puan fark vardır. Katılımcıların annelerinin öğrenim düzeylerine göre sosyal ilgi puanlarında istatistiksel olarak anlamlı değişim görülmemiştir ($\chi^2=4,004$ ve $p=0,261>0,05$).

Baba Grubu: Sosyal ilgi puanları açısından baba grubunun sıra ortalamaları incelendiğinde, burada en yüksek sosyal ilgi puanını okuryazar/ilkokul/ortaokul mezunu babalar almıştır (SO=420,46). İkinci sırada lise mezunu babalar vardır (SO=414,53); son sırada üniversite mezunu babalar vardır (SO=396,83). Bu grupta en yüksek puanı alan ortaokul mezunu baba ile en düşük puanı alan üniversite mezunu baba arasındaki puan farkı 27,64'tür. Sosyal ilgi puanları üzerinde, katılımcıların babalarının öğrenim düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı bir belirleyiciliği saptanmamıştır ($\chi^2=1,488$ ve $p=0,475>0,05$).

Katılımcıların ebeveyninin eğitim düzeyine göre sosyal ilgi puanlarının karşılaştırılması, anne ve baba birlikte olmak üzere, Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5.

Sosyal İlgili Puanlarının Ebeveynin Eğitim Düzeyine Göre Karşılaştırılması

Puan	Ebeveyn Eğitim Düzeyi	Gruplar	n	Sıra Orta.	Ki Kare	p-değeri †	Anlamlı Fark	
Sosyal İlgili	Anne	Okuryazar/İlkokul	111	424,04	$\chi^2=4,004$	0,261		
		Ortaokul	117	408,36				
		Lise	301	420,59				
		Yüksek Öğrenim	284	385,38				
	Baba	Okuryazar/İlkokul				$\chi^2=1,488$	0,475	
		Ortaokul	141	420,46				
		Lise	279	414,53				
		Yüksek Öğrenim	393	396,83				

† Kruskal Wallis testi / Anne n=813; Baba n=813

4.3.2. Sosyal İlginin Doğum Sırası ve Kardeş Sayısına Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Öğrencilerin sosyal ilgi puanları doğum sırası açısından incelendiğinde, sıra ortalamaları SO=395,58 ile SO=421,69 arasında değerler almıştır. Katılımcıların ailenin kaçınıcı çocuğu olduklarının, sosyal ilgi puanı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi bulunmamıştır ($\chi^2=2,934$ ve $p=0,402>0,05$). Kardeş sayısı bakımından sosyal ilgi puanları sıra ortalamaları SO=375,48 ve SO=421,55 arasında değerlere sahiptir, aradaki fark 46,1'dir. Katılımcıların kardeş sayıları, başka bir ifadeyle tek çocuk veya ailenin çok çocuğundan biri oluşlarına göre incelendiğinde, katılımcıların kaç kardeşi olduğunun, sosyal ilgi puanları açısından farklılık yaratmadığı görülmüştür ($\chi^2=1,021$ ve $p=0,961>0,05$). Tek kardeşi olduğunu bildiren katılımcılar içinde ilk ve ikinci çocuk olma durumuna göre de, sosyal ilgi puanı yönünden istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($z=-0,531$ ve $p=0,596>0,05$). Doğum sırası ve kardeş sayısı değişkenlerine ilişkin bulgular, Tablo 6'da birlikte sunulmuştur.

Tablo 6.
Sosyal İlgii Puanlarının Doğum Sırasına Göre Karşılaştırılması

Puan	Doğum Sırası	n	Sıra Ortalaması	Ki-Kare	p-değeri †	Anlamlı Fark	
Sosyal İlgii	İlk	312	395,58	$\chi^2=2,934$	0,402		
	Ortanca	135	409,80				
	Son	283	427,97				
	Tek	93	421,69				
	İkinci Çocuk				Z	p-değeri ‡	
		İlk Çocuk	194	179,76	$z=-0,531$	0,596	
	İkinci Çocuk	170	185,63				
Puan	Kardeş Sayısı	n	Sıra Ortalaması	Ki-Kare	p-değeri †	Anlamlı Fark	
Sosyal İlgii	0	93	421,55	$\chi^2=1,021$	0,961		
	1	374	411,38				
	2	201	411,89				
	3	82	421,55				
	4	44	403,84				
	≥5	29	375,48				

† Kruskal Wallis testi; ‡ Mann Whitney-U testi / Doğum sırası: n=823; İkinci çocuk: n=364; Kardeş sayısı: n=823

4.3.3. Sosyal İlginin Ebeveynle İlişkinin Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Anne ve baba ile ilişkinin düzeyi için “İyi”, “Orta” ve “İyi Değil” şeklinde üç alt grup belirlenmiştir. Ancak hücrelere düşen kişi sayısındaki dengesizlik, “Orta” ve “İyi Değil” gruplarını birleştirmeyi gerekli kılmıştır. Araştırmaya katılan bireylerin anneleri/babaları ile ilişkilerinin “İyi” ve “İyi Değil” olarak değerlendirilmesine ilişkin analiz sonuçlarında, ebeveyni ile ilişkilerini “iyi” olarak değerlendiren katılımcıların sosyal ilgi puanlarında istatistiksel olarak anlamlı değişim gözlenmiştir. Annesiyle iyi ilişkisi olan katılımcıların sosyal ilgi puanları sıra ortalaması, ilişkisi iyi olmayan katılımcılara göre daha yüksektir ($z=-6,266$ ve $p<0,001<0,05$). Babasıyla iyi ilişkisi olan katılımcıların sosyal ilgi puanları, ilişkisi iyi olmayan katılımcılara göre daha yüksektir ($z=-4,995$ ve $p<0,001<0,05$).

Öğrencilerin çoğunluğu ebeveyni ile ilişkilerini “İyi” (%84_{anne}, %71_{baba}) olarak değerlendirmişlerdir. Her iki ebeveynde de sıra ortalamalarındaki fark “İyi” ile “İyi Değil” (%15,5_{anne}, %28_{baba}) arasında yüksektir. (n) sayılarına göre değerlendirildiğinde, anne (n=695) ve baba (n=587) arasında ilişkisini “iyi” görenlerde anne lehine (108_{anne}, %18,5_{anne}); ilişkiyi “iyi değil” görenlerde baba aleyhine (n=102_{baba}, %80_{baba}) bir durum vardır. Sıra ortalamaları incelendiğinde, “iyi” ilişki düzeylerinde (SO=434,28_{anne} ve SO=434,81_{baba}) iki ebeveyn arasında fark yoktur. “İyi değil” (SO=291,02_{anne} ve SO=343,12_{baba}) ilişki düzeyinde ise, babaya ilişkin sosyal ilgi sıra ortalaması anneden 42,96 puan yüksektir. Tablo 7’de, öğrencilerin ebeveyn ile ilişkinin düzeyine dair algılarının, sosyal ilgi puanlarına göre karşılaştırılması sunulmuştur.

Tablo 7.

Sosyal İlgi Puanlarının Ebeveynle İlişkinin Düzeyine Göre Karşılaştırılması

Puan	Değişken	Grup	n	Sıra Ortalaması	Z	p-değeri ‡	Anlamı Fark
Sosyal İlgi	İlişki Düzeyi Anne	(1) İyi	695	434,28	z=	<0,001	(1)
		(2) İyi Değil	128	291,02	-6,266		
	İlişki Düzeyi Baba	(1) İyi	587	434,81	z=	<0,001	(1)
		(2) İyi Değil	230	343,12	-4,995		

‡ Mann Whitney-U testi / Anne: n=823; Baba: n=817

4.4. Sosyal İlginin Bedensel Özelliklere Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Bu bölümde bedensel engel ve düzenli spor yapıp yapmamaya ilişkin değişkenler incelenmiştir. Bütün alt gruplar için puanların normal dağılıp dağılmadığına Kolmogorov-Smirnov testi ile bakılmış ve normal dağılmadığı görülmüştür. Verilerin analizinde Mann Whitney-U testi kullanılmıştır.

4.4.1. Sosyal İlginin Bedensel Engele ve Düzenli Spor Yapılıp Yapılmadığına Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Bu çalışmada toplam 827 katılımcıdan bedensel engelim yok diyen 764 kişiye karşın, üç katılımcı bedensel engel bildirmiştir; 60 katılımcı bu soruya cevap vermemiştir. Hücrelere düşen kişi sayısındaki dengesizlik nedeniyle, bu bağımsız değişken istatistiksel olarak değerlendirmeye alınmamıştır. Katılımcıların bedensel engeli olup olmadığına ve düzenli spor yapıp yapmadıklarına göre, analizlerden elde edilen bulgular Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8.

Sosyal İlgili Puanlarının Bedensel Engele ve Düzenli Spor Yapılıp Yapılmadığına Göre Karşılaştırılması

Puan	Değişken	Grup	n	Sıra Ortalaması	Z	p-değeri ‡	Anlamlı Fark
Sosyal İlgili	Bedensel Engel	Evet	3	413,50			
		Hayır	764	383,88			
	Düzenli Spor	Evet	205	413,03	z=-0,142	0,887	
		Hayır	616	410,32			

‡ Mann Whitney-U testi / Bedensel engel: n=767; Düzenli spor: n=821

Düzenli spor yapan ve yapmayan katılımcıların sıra ortalamaları incelendiğinde, düzenli spor yapan katılımcıların puanları (SO= 413,03) ile, düzenli spor yapmayan katılımcıların puanları (SO=410,32) arasındaki farkın sadece 3,1 olduğu görülmüştür. Düzenli spor yapan ve yapmayan iki grup arasındaki sosyal ilgi puan farkının istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı belirlenmiştir (z=-0,142 ve p=0,887>0,05).

4.5. Sosyal İlginin, Toplum Ve Yaşam İçindeki Yer Algısına Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Öğrencilerin toplum ve yaşam içindeki yerlerini nasıl algıladıklarına ilişkin bu alt problemle ilgili olarak, “Kendini nasıl bir çocuk olarak tanımladığı”, “Başkalarının yanında kendini güvenli, özgür ve özerk hissedip hissetmediği” ve “Kendisini toplumun eşit, özgür, özerk bir üyesi olarak görüp görmediği” soruları çerçevesinde bilgi toplanmıştır. Kolmogorov-Smirnov testi, bu alt problem kapsamındaki üç alt grup için de normal dağılım göstermemiştir. Toplumsal İlgili Ölçeği'nden alınan sosyal ilgi puanlarının katılımcıların toplum ve yaşam içindeki yer algılarına göre farklılık gösterip göstermediği, iki veya daha fazla bağımsız grup olması durumuna bağlı olarak, Mann Whitney-U veya Kruskal Wallis-H testi ile incelenmiştir. Farklılık bulunması halinde, Dunn testi kullanılarak farka neden olan grup(lar) belirlenmiştir.

4.5.1. Sosyal İlginin, Bireyin Kendini Nasıl Bir Çocuk Olarak Algıladığına Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Öğrencilerin, “Eksik/Yetersiz Duygusu Olan Çocuk”, “Şımartılmış Çocuk” ve “İhmal Edilmiş Çocuk” konumlarından birini seçmeleri istenmiştir. Ölçme araçlarının dağıtıldığı ilk sınıfta, öğrencilerin bir kısmı kendini üç seçeneğe de uzak gördüğünü belirtmiştir. Böyle bir durumda cevap kısmını boş bırakmaları istenmiş ve sonraki her sınıfta, ölçme araçlarıyla ilgili bilgilendirme aşamasında, bu sorunun cevap şıklarında kendini bulamayanların soruya cevap vermemeleri istenmiş ve soruyu cevapsız bırakanlar “Diğer” seçeneği altında toplanmıştır. Analizlerin sonucunda, katılımcıların kendilerini nasıl bir çocuk olarak tanımladıklarına göre sosyal ilgi puanlarında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($\chi^2=36,938$ ve $p<0,001<0,05$). Farklılığın nedeni, “Şımartılmış Çocuk” olduğunu düşünen ve “Diğer” kategorisinde konumlanan katılımcıların sosyal ilgi puanlarının, kendini “Eksik/Yetersiz Çocuk” olarak tanımlayan katılımcılara göre yüksek olmasıdır ($p<0,001<0,05$ ve $p=0,008<0,05$). Ayrıca, kendini “Şımartılmış Çocuk” olarak ve “Diğer” kategorisinde sınıflayanların sosyal ilgi puanlarının, kendini “İhmal Edilmiş Çocuk” olarak tanımlayanlara göre de yüksek olduğu görülmüştür ($p<0,001<0,05$ ve $p<0,001<0,05$). Tablo 9'da katılımcıların, kendilerini nasıl bir çocuk olarak tanımladıklarına göre sosyal ilgi puanlarının karşılaştırılması sunulmuştur. Açık ifadeyle:

- (2)-(1) “Eksik/Yetersiz” grup ile “Şımartılmış” grup arasındaki fark anlamlıdır (p<0,001<0,05);
- (4)-(1) “Eksik/Yetersiz” grup ile “Diğer” grubu arasındaki fark anlamlıdır (p=0,008<0,05);
- (2)-(3) “Şımartılmış” grup ile “İhmal Edilmiş” grup arasındaki fark anlamlıdır (p<0,001<0,05);
- (2)-(3) “İhmal edilmiş” grup ile “Diğer” grup arasındaki fark anlamlıdır (p<0,001<0,05).

Tablo 9.

Sosyal İlgı Puanlarının, Bireyin Kendini Nasıl Bir Çocuk Olarak Algıladığına Göre Karşılaştırılması

Puan	Grup	n	Sıra Ortalaması	Ki-Kare	p-değeri †	*Anlamlı Fark
Sosyal İlgı	(1) Eksik/Yetersiz	170	359,17	$\chi^2=$ 36,938	<0,001	(2) / (1) <0,001 (4) / (1) 0,008 (2) / (3) <0,001 (4) / (3) <0,001
	(2) Şımartılmış	307	454,61			
	(3) İhmal edilmiş	77	301,31			
	(4) Diğer	273	434,26			

† Kruskal Wallis testi / n=827

*Dunn testi

4.5.2. Sosyal İlginin, Kendini Başkalarının Yanında Güvenli, Özgür ve Özerk Hissedip Hissetmemeye Göre ve Kendini Toplumun Eşit, Özgür, Özerk Bir Üyesi Olarak Görüp Görmemeye Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Sıra ortalamaları, kendilerini başkalarının yanında güvenli, özgür ve özerk hisseden katılımcılar (SO=439,39) ile böyle hissetmeyen katılımcılar (SO=278,25) arasında belirgin puan farkı olduğunu göstermiştir. İstatistiksel analizlerde de, kendini başkalarının yanında güvenli, özgür ve özerk hisseden ve hissetmeyen katılımcılar arasında sosyal ilgi puanı açısından anlamlı farklılık bulunmuştur. Kendini başkalarının yanında güvenli, özgür ve özerk hisseden katılımcıların puanları, güvenli, özgür ve özerk hissetmeyenlere göre yüksektir (z=-7,473 ve p<0,001<0,05).

Kendini toplumun eşit, özgür, özerk bir üyesi olarak kabul eden katılımcıların Toplumsal İlgı Ölçeği puanlarının sıra ortalamaları, bu değişkenin kapsadığı soruya “Evet” (SO=428,29) ve “Hayır” (SO=300,41) diyen iki grup arasındaki farklılık göstermiştir. Analizlerde de, kendini toplumun eşit, özgür ve özerk üyesi olarak gören ve görmeyen katılımcıların sosyal ilgi puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunmuştur. Kendini toplumun eşit, özgür, özerk bir üyesi olarak kabul eden

katılımcıların sosyal ilgi puanları, kendini öyle kabul etmeyen katılımcılara göre daha yüksektir ($z=-6,362$ ve $p<0,001<0,05$).

Tablo 10'da katılımcıların kendilerini başkalarının yanında güvenli, özgür ve özerk hissedip hissetmediklerine ilişkin algılarına göre ve kendini toplumun eşit, özgür ve özerk bir üyesi olarak görüp görmemeye göre sosyal ilgi puanlarının karşılaştırılması birlikte sunulmuştur.

Tablo 10.
Sosyal İlgi Puanlarının, Kendini Başkalarının Yanında Güvenli, Özgür, Özerk Hissedip Hissetmemeye Göre Karşılaştırılması

Puan	Değişken	Grup	n	Sıra Ortal.	Z	p-değeri ‡	Anlamlı Fark
<i>Sosyal İlgi</i>	Güvenli, Özgür, Özerk Hissetme	(1) Evet	673	439,39	$z=$	$<0,001$	(1)
		(2) Hayır	147	278,25	$-7,473$		
	Toplumun Eşit, Özgür, Özerk Üyesi	(1) Evet	634	428,29	$z=$	$<0,001$	(1)
		(2) Hayır	168	300,41	$-6,362$		

‡ Mann Whitney-U testi / Güvenli, özgür,özerk hissetme: n=820; Özgür, eşit, özerk üye: n=802

4.6. Sosyal İlginin Kendini Tanıma Algısına ve Çevreye İlişkin Farkındalığa Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Öğrencilerin sosyal ilgileri, kendilerini ne kadar tanıdıkları; kendini tanıma amaçlı etkinliklere katılıp katılmadıkları; çevreye ne kadar zaman ayırdıkları ve içinde yaşadıkları çevrenin hangi boyutta (insanlar, hayvanlar, bitkiler, cansız nesnelere) ihtiyaçlarının farkında oldukları açısından da incelenmiştir. Bu bağlamda, toplanan bilgiler bu alt problemde ele alınmıştır. Bütün alt gruplar için Toplumsal İlgi Ölçeği'ne (TİÖ) ait puanların Kolmogorov-Smirnov testi ile normal dağılıp dağılmadığına bakılmış, normal dağılmadığı görülmüştür. Burada sayılan değişkenler ile öğrencilerin Toplumsal İlgi Ölçeği'nden aldıkları sosyal ilgi puanları arasındaki ilişkiyi açığa çıkarabilmek için, bağımsız grupların iki veya ikiden fazla olması durumuna göre, Mann Whitney-U ve Kruskal-Wallis-H testleri kullanılmıştır. Bu başlık altında, analiz sonuçlarından elde edilen bulgulara ve tablolara yer verilmiştir.

4.6.1. Sosyal İlginin, Kendini Tanıma Algısına ve Kişinin Kendini Tanıma Etkinliklere Katılıp Katılmamasına Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Katılımcıların kendini tanıma düzeylerinin “Çok”, “Az”, “Bazı Yönlerimi” olmak üzere üç grupta sınıflandırılması düşünülmüşken, hücrelere düşen kişi sayısındaki dengesizlik nedeniyle, “Az” ve “Bazı Yönlerim”, “Çok Değil” olarak birleştirilmiştir (Betimsel İstatistikler Ek 5’te sunulmuştur).

Sıra ortalamalarında, kendini tanıma düzeyine “Çok” (SO=436,96) ve “Çok Değil” (SO=367,08) diyen gruplar arasında 69,88 puan farkı vardır. İstatistiksel olarak, katılımcıların kendilerini ne kadar tanıdıklarına ilişkin algılarına göre, sosyal ilgi puanlarında anlamlı değişim gözlenmiştir. Kendini çok tanıdığını belirtenlerin sosyal ilgi puanı, kendini çok tanımadığını belirtenlere göre daha yüksek bulunmuştur ($z=-4,115$ ve $p<0,001<0,05$).

Katılımcılar arasında kendini tanıma amaçlı etkinliklere katılanların puanlarının sıra ortalamaları (SO=471,36) ve katılmayanların (SO=362,96)’dır, arada 108,4’lük bir fark vardır. Farklılaşma istatistiksel olarak da anlamlı bulunmuştur. Kendini tanıma amaçlı etkinliklere katılanların sosyal ilgi puanı, bu tür etkinliklere katılmayanlara göre daha yüksektir ($z=-6,490$ ve $p<0,001<0,05$).

Katılımcıların kendilerini tanıma düzeyine ilişkin algılarına ve kendini tanıma amaçlı etkinliklere katılıp katılmadıklarına göre, sosyal ilgi puanları yönünden yapılan karşılaştırmalara Tablo 11’de birlikte yer verilmiştir.

Tablo 11.
Sosyal İlgi Puanlarının Kendini Tanıma Algısına ve Kendini Tanıma Amaçlı Etkinliklere Katılıma Göre Karşılaştırılması

Puan	Değişken	Grup	n	Sıra Ortalaması	Z	p-değeri ‡	Anlamlı Fark
Sosyal İlgi	Kendini Tanıma	(1) Çok	503	436,96	$z=$	$<0,001$	(1)
		(2) Çok Değil	316	367,08	$-4,115$		
	Kendini Tanıma Etkinlikleri	(1) Evet	347	471,36	$z=$	$<0,001$	(1)
		(2) Hayır	470	362,96	$-6,490$		

‡ Mann Whitney-U testi / Kendini tanıma: n=819; Kendini tanıma etkinliklerine katılım: n=817

4.6.2. Sosyal İlginin Çevreye Ayrılan Zamana Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Kişisel Bilgi Formu'nda "çevre", aile, arkadaşlar, hayvanlar ve doğa şeklinde açıklanmıştır. Bu alt problem, "Sık", "Orta" ve "Az" zaman ayırmaya bağlı olarak ele alınmak istenmiş, ancak hücrelere düşen kişi sayısındaki dengesizlik nedeniyle, "Orta" ve "Az" grupları "Sık Değil" grubu olarak birleştirilmiştir. Katılımcıların, çevrelerine ne kadar zaman ayırdığına göre sosyal ilgi puanlarının karşılaştırılması Tablo 12'de sunulmuştur.

Tablo 12.

Sosyal İlgi Puanlarının Bireyin Çevresine Ayırdığı Zamana Göre Karşılaştırılması

Puan	Grup	n	Sıra Ortalaması	Z	p-değeri ‡	Anlamlı Fark
Sosyal İlgi	(1) Sık	465	467,14	z=-7,923	<0,001	(1)
	(2) Sık Değil	354	334,95			

‡ Mann Whitney-U testi / n=819

Çevresine sık (SO=467,14) ve sık olmayan (SO=334,95) zaman ayıranların sıra ortalamaları arasındaki fark 132,19'dur. Analiz sonucunda, çevreye ayrılan zamana göre Toplumsal İlgi Ölçeği'nden aldıkları toplam puanlarda istatistiksel olarak anlamlı değişim bulunmuştur (z=-7,923 ve p<0,001<0,05). Söz konusu farka neden olan durum, çevresine sık zaman ayıranların sosyal ilgi puanının, çevresine sık zaman ayırmayanlara göre daha yüksek olmasıdır.

4.6.3. Sosyal İlginin, Bireyin Çevresinin (İnsan, Hayvan, Bitki, Cansız Nesne) İhtiyaçlarına İlişkin Farkındalığına Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Katılımcıların sosyal ilgi puanlarının, yaşadıkları çevreye ilişkin farkındalıkları yönünden değişim gösterip göstermediği incelenmiştir. Bu amaçla, çevrenin ihtiyaçlarının farkında olup olunmadığına ilişkin genel soruya "Evet" diye cevap verenlerin; insanlar, hayvanlar, doğa, cansız nesnelere olmak üzere, dört alt grupta hangilerinin ihtiyaçlarını fark ettikleri araştırılmıştır. Sorulara "Evet/Hayır" şeklinde cevap istenmiştir. "İnsanların" (p>0,05) ve "Cansız Nesnelere" (p>0,05) ihtiyaçları dışında, diğer boyutların sıra ortalamalarında görülen farklılıklar istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Ayrı ayrı ifade edilecek olursa:

- Genel anlamda çevresinin ihtiyaçlarını fark edenlerin, fark etmeyenlere göre sosyal ilgi puanı istatistiksel olarak anlamlıdır; çevresinin ihtiyaçlarını fark edenlerin puanı, fark etmeyenlere göre yüksektir ($z=-5,162$ ve $p<0,001<0,05$).
- İnsanların ihtiyaçlarını fark edenler ile fark etmeyenlerin sosyal ilgi puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($z=-1,929$ ve $p=0,054$, $p>0,05$).
- Hayvanların ihtiyaçlarını fark edenlerin, fark etmeyenlere göre sosyal ilgi puanı istatistiksel olarak anlamlıdır. Hayvanların ihtiyaçlarını fark edenlerin puanı, fark etmeyenlere göre yüksektir ($z=-2,383$ ve $p=0,017$ $p<0,05$).
- Doğanın ihtiyaçlarını fark edenlerin, fark etmeyenlere göre sosyal ilgi puanı istatistiksel olarak anlamlıdır. Doğanın ihtiyaçlarını fark edenlerin puanı fark etmeyenlere göre yüksektir ($z=-3,643$ ve $p<0,001$, $p<0,05$).
- Cansız nesnelerin ihtiyaçlarını fark edenler ile fark etmeyenler arasında sosyal ilgi puanları yönünden istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur ($z=-1,293$ ve $p=0,196>0,05$).

Tablo 13'te katılımcıların çevresinin ihtiyaçlarını fark edip etmemelerine göre sosyal ilgi puanlarının karşılaştırılması sunulmuştur.

Tablo 13.
Sosyal İlgi Puanlarının, Bireyin Çevresinin İhtiyaçlarına İlişkin Farkındalığına Göre Karşılaştırılması

Puan	Boyutlar	Grup	n	Sıra Ortalaması	Z	p-değeri ‡	Anlamlı Fark
S o s y a l i l g i	Çevrenin İhtiyaçlarını Farketme	(1) Evet	780	413,82	$z=-5,162$	$<0,001$	(1)
		(2) Hayır	30	189,15			
	İnsanların	(1) Evet	778	395,08	$z=-1,929$	$0,054$	
		(2) Hayır	8	239,44			
	Hayvanların	(1) Evet	724	378,50	$z=-2,383$	$0,017$	(1)
		(2) Hayır	25	273,64			
Doğanın	(1) Evet	608	356,22	$z=-3,643$	$<0,001$	(1)	
	(2) Hayır	83	271,13				
Cansız Nesnelerin	(1) Evet	172	302,24	$z=-1,293$	$0,196$		
	(2) Hayır	404	282,65				

‡ Mann Whitney-U testi / Çevre genel: n=810; İnsanlar: n=786; Hayvanlar: n=749; Doğa: n=691; Cansız nesneler: 576

4.7. Sosyal İlginin Bireyin İnsan-Doğa-Evren İle İlişkilerindeki Kabullerine ve Algılanan Maneviyat Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Bu alt problem grubunda araştırılan soruların ilki, katılımcıların başkalarının varlığını ve yaşam hakkını kabulleriyle ilgilidir ve “Evet/Hayır” şeklinde iki şıklı sorularla bilgi toplanmıştır. İnsan-Doğa-Evren ile ilişkiler alt problemi bağlamında incelenen gruplar: Bütün insanların varlığını eşit görme; bütün insanların hak ve özgürlüklerini eşit kabul edip etme; dünyadaki diğer canlıların (hayvan, bitki) varlığını/yaşam hakkını kabul etme; dünyadaki diğer canlıların (hayvan, bitki) yaşam haklarının insanlarla eşitliğini kabul etme; cansız nesnelerin varlığının canlılarla eşitliğini mümkün görme. Bu grupta araştırılan ikinci alt problem, öğrencilerin sosyal ilgilerinin algılanan maneviyat düzeyine göre farklı olup olmadığıdır. Kolmogorov-Smirnov testi, hiçbir grup için normal dağılım koşulunun yerine gelmediğini belirlemiştir. Katılımcıların bu alt problemlere ilişkin kabullerinin sosyal ilgi puanları yönünden ikili gruplar arasında anlamlı farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla, Mann Whitney-U testi uygulanmıştır. Bulgular ve tablolar aşağıda sunulmuştur.

4.7.1. Sosyal İlginin, Diğerlerinin (İnsanlar, Canlılar ve Cansız Nesneler) Varlığına, Yaşam Hakkına, Hak ve Özgürlüklerine İlişkin Kabullere Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Bu alt problem başlığı altında cevap aranan soru, bireyin bütün insanların, diğer canlıların ve cansız nesnelerin varlığını, yaşam hakkını, hak ve özgürlüklerini onaylayıp onaylamadığıdır. “Cansız Nesneler”in varlığını diğer canlılarla eşit görme ($*p>0,05$) dışındaki diğer bütün boyutlarda, “Evet” lehine istatistiksel olarak anlamlı farklar bulunmuştur ($p<0,05$). Bulgular boyutlara göre ayrı ayrı ifade edilecek olursa:

- Bütün insanların varlığını eşit kabul edip etmemeye göre, katılımcıların sosyal ilgi puanlarındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlıdır ($z=-4,875$ ve $p<0,001<0,05$). Bütün insanların varlığını eşit kabul edenlerin sosyal ilgi puanları, eşit kabul etmeyenlere göre yüksektir.
- Bütün insanların hak ve özgürlüklerini eşit kabul edip etmemeye göre, katılımcıların sosyal ilgi puanlarındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlıdır ($z=-2,570$ ve $p=0,010<0,05$). Bütün insanların hak ve özgürlüklerini eşit kabul edenlerin sosyal ilgi puanları, eşit kabul etmeyenlere göre yüksektir.
- Dünyadaki diğer canlıların varlığını/yaşam hakkını kabul edip etmemeye göre, katılımcıların sosyal ilgi puanlarındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlıdır ($z=-3,775$ ve $p<0,001<0,05$). Dünyadaki diğer canlıların varlığını/yaşam

hakkını kabul edenlerin sosyal ilgi puanları, bu hakkı kabul etmeyenlere göre yüksektir.

- Dünyadaki diğer canlıların yaşam hakkının insanlarla eşit görüp görmemeye göre, katılımcıların sosyal ilgi puanlarındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlıdır ($z=-3,843$ ve $p<0,001<0,05$). Dünyadaki diğer canlıların yaşam hakkının insanla eşit olduğunu düşünenlerin sosyal ilgi puanları, bunu kabul etmeyenlere göre yüksektir.
- Cansız nesnelere varlığını canlılarla eşit görüp görmemeye göre, katılımcıların sosyal ilgi puanlarında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($z=-0,583$ ve $p=0,560>0,05$).

Tablo 14'te, katılımcıların bütün insanların varlığını ve bütün insanların hak ve özgürlüklerini eşit kabul edip etmemelerine, diğer canlıların varlığını/yaşam hakkını ve bu yaşam hakkını insanlarla eşit kabul edip etmemelerine ve cansız nesnelere varlığını canlılarla eşit görebilir göremediklerine göre, Toplumsal İlgili Ölçeği toplam puanları yönünden yapılan karşılaştırmalar yer almıştır.

Tablo 14.
Sosyal İlgili Puanlarının, Diğerlerinin Varlığını, Yaşam Hakkını, Hak ve Özgürlüklerini Kabule Göre Karşılaştırılması

Boyutlar	Grup	n	Sıra Ortalaması	Z	p-değeri ‡	Anlamlı Fark
İnsanların Varlığı Eşit	(1) Evet	638	431,46	$z=$	$<0,001$	(1)
	(2) Hayır	181	334,36	$-4,875$		
İnsanların Hak ve Özgürlükleri Eşit	(1) Evet	663	419,22	$z=$	$<0,010$	(1)
	(2) Hayır	154	364,99	$-2,570$		
Diğer Canlıların Varlık ve Yaşam Hakkı Var	(1) Evet	812	414,97	$z=$	$<0,001$	(1)
	(2) Hayır	10	129,80	$-3,775$		
Diğer Canlıların Yaşam Hakkı İnsanlarla Eşit	(1) Evet	585	430,09	$z=$	$<0,001$	(1)
	(2) Hayır	234	359,78	$-3,843$		
Cansız Nesnelere Varlığı Canlılarla Eşit Görülebilir	(1) Evet	171	417,85	$z=$	$*0,560$	
	(2) Hayır	645	406,02	$-0,583$		

‡Mann Whitney-U testi / İnsanların V: n= 819; B.İnsanların HÖ: n= 817; Diğ. canlı V: n= 822; Diğ. can. YH: 819; Cansız nes.: 816

4.7.2. Sosyal İlginin Algılanan Maneviyat Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Katılımcılara, “Evet, “Hayır”, “Orta” şıkları çerçevesinde maneviyatlarının güçlü olup olmadığı sorulmuştu. Ancak (n) sayısındaki dengesizlik nedeniyle, “Orta ve “Hayır” grupları birleştirilerek, sonuçlar “Güçlü” ve “Güçlü Değil” şeklinde değerlendirilmiştir. (Betimsel istatistikler Ek 5’te sunulmuştur.)

Sosyal ilgi puanlarının sıra ortalamalarına göre, maneviyat algısına “Güçlü Değil” diyen katılımcıların puanları (SO=349,04) ile, algılanan maneviyatının “Güçlü” olduğunu (SO=458,60) belirten katılımcılar arasındaki fark 109,56’dır. Katılımcıların algılanan maneviyatlarının güçlü olup olmadığına göre istatistiksel olarak da, sosyal ilgi puanlarında anlamlı değişim görülmüştür ($z=-6,575$ ve $p<0,001<0,05$). Bulgulara göre, maneviyatını güçlü olarak algılayan grubun sosyal ilgi puanları, maneviyatını güçlü olarak algılamayanlara göre yüksektir. Tablo 15’te algılanan maneviyat düzeyine göre sosyal ilgi puanlarının karşılaştırılmasına yer verilmiştir.

Tablo 15.
Sosyal İlgi Puanlarının Algılanan Maneviyata Göre Karşılaştırılması

Puan	Grup	n	Sıra Ortalaması	Z	p-değeri ‡	Anlamlı Fark
Sosyal İlgi	(1) Güçlü	460	458,60	$z=-6,575$	$<0,001$	(1)
	(2) Güçlü Değil	360	349,04			

‡ Mann Whitney-U testi / n=820

4.8. Sosyal İlginin Bilgi-İletişim Teknolojileri ile Sosyal Ağları Kullanım Sıklığına ve Medya Türleri, Bilgiye Ulaşım Kaynağı ve Öncelikli İletişim Tercihlerine İlişkin Bulgular

Bu alt problem başlığı altında, dört değişken tanımlanmış ve bu değişkenlere göre sosyal ilgi puanlarının değişip değişmediği araştırılmıştır. Bu değişkenler, medyayı düzenli izleme ve tercih edilen medya türü; bilgi-iletişim teknolojilerinin (cep telefonu), yeni/modern iletişim araçları (internet) ve sosyal ağların kullanım sıklığı; iletişimde ve bilgiye ulaşmada öncelikli tercihlerdir. Kolmogorov-Smirnov testi ile sosyal ilgi puanlarının normal dağılmadığı görülmüştür. Toplumsal İlgi Ölçeği puanlarının sıra ortalamaları arasındaki farkın bu alt gruplara göre anlamlılığının belirlenmesi amacıyla, “iletişim tercihleri” kategorisi dışında, analizlerde Mann Whitney-U testi kullanılmıştır.

Üç cevap şıkkı olan “İletişim tercihleri” sorusuna ilişkin veriler Kruskal-Wallis-H testi ile incelenmiştir

4.8.1. Sosyal İlginin Medyayı İzlemeye Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Bu soruda, medya tercihlerinin 1-2-3 şeklinde sıralanması istenmişti, ancak 240 katılımcı herhangi bir sıralama yapmamış veya yanlış işaretlemiştir. Bu nedenle “Medyayı düzenli izliyor musunuz?” sorusu dışındaki yazılı, görsel, işitsel medya, e-medya, sosyal medya olmak üzere tüm alt başlıklar n=587 üzerinden değerlendirilmiştir:

- Medyayı düzenli izleyenler katılımcılar ile düzenli izlemeyenlerin Toplumsal İlgili Ölçeği sıra ortalamaları arasındaki fark, istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Medyayı düzenli izleyenlerin sosyal ilgi puanları, izlemeyenlere göre yüksektir ($z=-3,016$ ve $p=0,003<0,05$).
- Medya türleri arasında yazılı medyayı ilk üçte takip ettiğini belirtenlerin Toplumsal İlgili Ölçeği puanları, ilk üçte takip etmeyenlere göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksektir ($z=-3,558$ ve $p<0,001<0,05$).
- Medya türleri arasında görsel medyayı ilk üçte takip ettiğini belirtenler ile ilk üçte takip etmediğini belirtenler arasında sosyal ilgi puanları yönünden istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur ($z=-1,231$ ve $p=0,218>0,05$).
- Medya türleri arasında işitsel medyayı ilk üçte takip ettiğini belirtenler ile ilk üçte takip etmediğini belirtenler arasında sosyal ilgi puanları yönünden istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur ($z=-1,543$ ve $p=0,123>0,05$).
- Medya türleri arasında işitsel e-medyayı ilk üçte takip ettiğini belirtenler ile ilk üçte takip etmediğini belirtenler arasında sosyal ilgi puanları yönünden istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur ($z=-1,392$ ve $p=0,164>0,05$).
- Medya türleri arasında sosyal medyayı ilk üçte takip ettiğini belirtenler ile ilk üçte takip etmediğini belirtenler arasında sosyal ilgi puanları yönünden istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur ($z=-1,049$ ve $p=0,294>0,05$).

Tablo 15’te, medyayı düzenli izleme ve medya tercihlerine göre sosyal ilgi puanlarının karşılaştırılması sunulmuştur.

Tablo 16.
Sosyal İlgı Puanlarının Medyayı Düzenli İzleme ve Medya Tercihlerine Göre Karşılaştırılması

Puan	Medya Tercihi	Grup	n	Sıra Ortalaması	Z	p-değeri ‡	Anlamlı Fark
S	Düzenli İzleme	(1) Evet	625	422,26	z= -3,016	<0,003	(1)
		(2) Hayır	191	363,49			
o	Yazılı Medya	(1) İlk Üçte	316	317,06	z= -3,558	<0,001	(1)
		(2) İlk Üçte Değil	271	267,11			
y	Görsel Medya	İlk Üçte	522	297,04	z= -1,231	0,218	
		İlk Üçte Değil	65	269,58			
i	İşitsel medya	İlk Üçte	98	269,88	z= -1,543	0,123	
		İlk Üçte Değil	489	298,83			
i	E-Medya	İlk Üçte	220	281,42	z= -1,392	0,164	
		İlk Üçte Değil	367	301,54			
g	Sosyal Medya	İlk Üçte	530	296,41	z= -1,049	0,294	
		İlk Üçte Değil	57	271,61			

‡ Mann Whitney-U testi / Medya düzenli izleme: n=816; Diğer alt başlıklar: n=587

4.8.2. Sosyal İlginin, Bilgi-İletişim Teknolojileri ve Sosyal Ağları Kullanım Sıklığına Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Burada bilgi-iletişim teknolojilerini temsilen “Cep Telefonu”, elektronik iletişim ağını temsilen “İnternet” ve genel olarak “Sosyal Ağlar”ın kullanım sıklığının, Toplumsal İlgı Ölçeği puanlarının sıra ortalamalarında anlamlı farklılık yaratıp yaratmadığına ilişkin bulgular yer almıştır.

Toplumsal İlgı Ölçeği puanlarının sıra ortalamaları arasındaki farkların, “İnternet”, “Sosyal Ağlar” ve “Cep Telefonu” kullanım sıklığı bakımından istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan analizlerin sonucunda, katılımcıların interneti (z=-0,925 ve p=0,355), sosyal ağları (z=-1,454 ve p=0,146) ve cep telefonunu (z=-0,797 ve p=0,425) kullanma sıklıklarına göre sosyal ilgi puanında istatistiksel olarak anlamlı değişim görülmemiştir. Tablo 17’de, internet, sosyal ağlar ve cep telefonunu kullanma sıklığına göre sosyal ilgi puanlarının karşılaştırılması sunulmuştur.

Tablo 17.
Sosyal İlgı Puanlarının İnternet, Sosyal Ağlar ve Cep Telefonunu Kullanma Sıklığına Göre Karşılaştırılması

Puan	Değişken	Grup	n	Sıra Ortalaması	Z	p-değeri ‡	Anlamlı Fark
S o s y a l İ l g i	İnternet	Sık	678	415,03	Z=	0,355	
		Sık Değil	144	394,89	-0,925		
	Sosyal Ağlar	Sık	515	419,23	Z=	0,146	
		Sık Değil	304	394,36	-1,454		
	Cep Telefonu	Sık	633	414,60	Z=	0,425	
		Sık Değil	188	398,89	-0,797		

‡ Mann Whitney-U testi / İnternet: 822; Sosyal ağlar: n=819; Cep telefonu: n=821

4.8.3. Sosyal İlginin Öncelikli İletişim Tercihine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Katılımcıların “Yüzyüze”, “Telefon” ve “Sosyal Ağlar”dan hangisinin öncelikli iletişim tercihi olduğuna göre, Toplumsal İlgı Ölçeği’nden aldıkları sosyal ilgi puanlarının sıra ortalamaları SO=311,61 – SO=427,39 aralığında değerler almıştır. “Yüzyüze” iletişimi tercih edenlerin (SO=427,39) puanlarının, “Telefon” (SO=343,28) ve “Sosyal Ağlar”ı (SO=311,61) tercih edenlere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Analizlerde de, katılımcıların öncelikli iletişim tercihinine göre, sosyal ilgi puanlarında istatistiksel olarak anlamlı değişim görülmüştür ($\chi^2=18,805$ ve $p<0,001<0,05$). Farka neden olan gruplar incelendiğinde, sonuç şöyledir:

(1)-(2) “Yüzyüze” iletişimi tercih eden grup ile, “Telefon”u tercih eden grup arasındaki fark anlamlıdır ($p=0,004<0,05$);

(1)-(3) “Yüzyüze” iletişimi tercih eden grup ile, tercihinin “Sosyal Ağlar”dan yana kullanan grup arasındaki fark anlamlıdır ($p=0,004<0,05$).

Buna göre, “Yüzyüze” iletişimi tercih edenlerin sosyal ilgi puanı, “Telefon” ve “Sosyal Ağlar”ı tercih edenlere göre daha yüksektir ($p=0,004<0,05$ ve $p=0,004<0,05$). Tablo 18’de, öncelikli iletişim tercihinine göre sosyal ilgi puanlarının karşılaştırılması sunulmuştur.

Tablo 18.**Sosyal İlgı Puanlarının Öncelikli İletişim Tercihine Göre Karşılaştırılması**

Puan	Grup	n	Sıra Ortalaması	Ki-Kare	p-değeri †	*Anlamlı Fark
Sosyal İlgı	(1) Yüzyüze	684	427,39	$\chi^2=$ 18,805	<0,001	(1)/(2) p=0,004
	(2) Telefon	92	343,28			(1)/(3) p=0,004
	(3) Sosyal Ağ.	46	311,61			

†Kruskal Wallis-H testi / n=822

*Dunn testi

4.8.4. Sosyal İlginin Bilgiye Ulaşım Kaynağı Tercihine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Bu alt problemde, katılımcılara bilgiye ulaşım kaynakları içerisinde yedi seçenek sunularak, bunlardan birini bilgiye ulaşımında öncelikli kaynak olarak tercih etmeleri istenmiştir. Cevaplar her bir tercih açısından “Evet” ve “Hayır” şeklinde değerlendirilmiştir. Bilgiye ulaşım kaynağı olarak, “İşitsel Medya” kategorisini seçen sadece bir kişi olduğundan, bu başlık istatistiksel olarak değerlendirme dışı bırakılmıştır. 251 kişi yanlış sıralama yapmış veya yanıt vermemiştir. Bu nedenle bu alt problemin bütün alt başlıkları 576 kişi üzerinden değerlendirilmiştir.

Analiz sonuçlarına göre, bilgiye ulaşım kaynağı olarak verilen grupların hiçbirinde, tercih edenler ve etmeyenler arasında sosyal ilgi puanı sıra ortalamaları yönünden istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır. Sonuçların tümü $p>0,05$ olarak verilmiştir. Ayrı ayrı ifade edilecek olursa:

- Bilgiye ulaşım kaynağı olarak yazılı medyayı öncelikli olarak tercih eden katılımcılar ile, yazılı medyayı öncelikli olarak tercih etmeyen katılımcılar arasında sosyal ilgi puanları yönünden istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur ($z=-0,867$ ve $p=0,386$ $p>0,05$).
- Bilgiye ulaşım kaynağı olarak görsel medyayı öncelikli olarak tercih eden katılımcılarla görsel medyayı öncelikli olarak tercih etmeyen katılımcılar arasında sosyal ilgi puanları yönünden istatistiksel olarak anlamlı fark görülmemiştir ($z=-0,102$ ve $p=0,919$ $p>0,05$).
- Bilgiye ulaşım kaynağı olarak e-medyaı öncelikli olarak tercih eden katılımcılar ile, e-medyaı öncelikli olarak tercih etmeyen katılımcılar arasında sosyal ilgi puanları yönünden istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($z=-0,644$ ve $p=0,519$ $p>0,05$).

- Bilgiye ulaşım kaynağı olarak interneti öncelikli olarak tercih eden katılımcılar ile, interneti öncelikli olarak tercih etmeyen katılımcılar arasında sosyal ilgi puanları yönünden istatistiksel olarak anlamlı farklılık belirlenmemiştir ($z=-0,701$ ve $p=0,484>0,05$).
- Bilgiye ulaşım kaynağı olarak sosyal medyayı öncelikli olarak tercih eden katılımcılar ile, sosyal medyayı öncelikli olarak tercih etmeyen katılımcılar arasında sosyal ilgi puanları yönünden istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur ($z=-0,119$ ve $p=0,905>0,05$).
- Bilgiye ulaşım kaynağı olarak resmi siteleri öncelikli olarak tercih eden katılımcılar ile, resmi siteleri öncelikli olarak tercih etmeyen katılımcılar arasında sosyal ilgi puanları yönünden istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmamıştır ($z=-1,174$ ve $p=0,240>0,05$).

Tablo 19'da, bilgiye ulaşım kaynağı tercihinine göre sosyal ilgi puanlarının karşılaştırılması sunulmuştur.

Tablo 19.
Sosyal İlgi Puanlarının Öncelikli Bilgiye Ulaşım Kaynağına Göre Karşılaştırılması

Puan	Bilgi Kaynağı	Grup	n	Sıra Ortalaması	Ki-Kare	p-değeri ‡	Anlamlı Fark
S o s y a l	Yazılı Medya	Evet	544	287,04	$z=-0,867$	0,386	
		Hayır	32	313,28			
	Görsel Medya	Evet	541	288,68	$z=-0,102$	0,919	
		Hayır	35	285,73			
i l g i	E-Medya	Evet	527	289,86	$z=-0,644$	0,519	
		Hayır	49	273,85			
	İnternet	Evet	313	292,95	$z=-0,701$	0,484	
		Hayır	263	283,20			
Sosyal Medya	Evet	434	288,97	$z=-0,119$	0,905		
	Hayır	142	287,06				
Resmi Siteler	Evet	522	285,88	$z=-1,174$	0,240		
	Hayır	54	313,81				

‡ Mann Whitney-U test / Bütün alt başlıklar: n=576

BÖLÜM 5

TARTIŞMA VE YORUM

Bu çalışmada Ufuk Üniversitesi lisans öğrencilerinin sosyal ilgileri bazı değişkenlere göre incelenmiştir. Çalışma grubunu oluşturan üniversite öğrencilerinin Toplumsal İlgî Ölçeği'nden aldıkları puanların ilgili değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin istatistiksel analizlerden elde edilen ve bulgular bölümünde sunulan sonuçlar, alt problem sıralamasına göre tartışılarak yorumlanmıştır.

Bireysel Psikoloji'nin insanın doğasına ilişkin bütüncül (holistik) yaklaşımına uygun olarak, kavramları da birbiriyle ilintilidir. Bu nedenle, yer yer tekrarların olması veya bazı sonuçlarda diğer alt problemlere ilişkin bulgulara atıfta bulunulması, hatta bağlama göre sonuçların birlikte tartışılması kaçınılmaz olmuştur.

5.1. Sosyal İlginin Demografik Özelliklere Göre İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma ve Yorum

Bu alt problem başlığı çerçevesinde, öğrencilerin cinsiyet, yaş ve medenî duruma göre sosyal ilgi puanlarında farklılaşma olup olmadığı araştırılmış ve bunlara ilişkin elde edilen bulguların tartışma ve yorumu aşağıda verilmiştir.

5.1.1. Sosyal İlginin Cinsiyete Göre İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma ve Yorum

Bu araştırmada cinsiyet kategorisinde "Diğer" şıkkı da eklenmiş, (n) sayısının düşüklüğü nedeniyle bu değişken çerçevesinde değerlendirilememiştir. Çalışma iki grupta sürdürülmüş ve kadın öğrencilerin sosyal ilgilerinin erkek öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu sonucu bulunmuştur (Tablo 1).

Adler (2011a), insanların ancak diğerleriyle birlikte var olabileceğini sıklıkla tekrarlar ve insanın, sosyal birlikteliğin yanısıra diğerlerinin çalışmalarına da muhtaç olması sebebiyle, işbirliğine gönüllülüğü önemli görür. Adler, cinsiyet konusunu da bu anlayışla ele alır. Cinsiyet konusunda zıtlıklara değil benzerliklere odaklanılması gerektiğini; karşı cinsin ne bir düşman, ne de ayrı dünyalardan gelen bir varlık olduğunu, işbirliği yapılması gereken, eşit haklara sahip, dost ve hayat arkadaşı olduğunu, her iki cinsin de birbirini geliştirme yönünde çaba göstermesi gerektiğini vurgular (Adler, 2011a, s.14/267; Uluhan, 2015).

Alanyazın incelendiğinde, bu araştırma sonuçlarıyla uyumlu çalışmaların (Tseng ve Friedland, 1973 ve 1974; Crandall, 1980a; Johnson, Smith ve Nelson, 2003) daha çok yurtdışında olduğu görülmüştür. Bunlardan Crandall (1980a), cinsiyetler arasındaki farklılığın yetişkinlerde ortadan kalktığını saptamıştır. Kaplan (1991) da, Sulliman Toplumsal İlgililik Ölçeği (SSSI) toplam puanında ve SSSI'nin Başkalarıyla İlgilenme ve Başkalarına Güvenme ile ilgili birinci alt boyutunda, kadın öğrencilerin sosyal ilgi düzeyini erkek öğrencilere göre daha yüksek bulmuştur. SSSI'nin ikinci alt boyutunun içeriğindeki Özgüven ve Dünya İle İlgili İyimser Olmada cinsiyetler arasında bir fark bulunmamıştır. Kaplan, kadınlara yönelik cinsiyet önyargısının, sosyal ilginin özgüven boyutunda değil, yalnızca ilişkiler boyutunda bulunmasını, kadınların yaşamla ilgili konularla başa çıkmada erkeklerden daha başarılı oldukları anlamına geldiği şeklinde yorumlamıştır.

Türkiye'de bu araştırmanın sonucuna benzer nitelikte bir çalışma Kalkan'a (2010) aittir. Kalkan (2010), ergen romantik ilişkilerinde duygusal istismar, fiziksel istismar ve soruna yönelme ile sosyal ilgi arasındaki ilişkiyi araştırdığı çalışmasında, kadın öğrencilerin sosyal ilgi ve soruna yönelme düzeyinin erkeklerden anlamlı ölçüde yüksek; erkeklerin ise fiziksel istismar düzeyinin kadınlardan yüksek olduğunu göstermiştir. Duygusal istismar açısından cinsiyete göre anlamlı fark çıkmamıştır. Erginsoy'un (2010), sosyal ilgi düzeyi ile bilişsel çarpıtmalar arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında, bilişsel çarpıtmaların alt boyutlarından Yakınlıktan Kaçınma düzeyinin kadınlara oranla erkeklerde daha yüksek olduğuna ilişkin bulgusunun da, cinsiyet değişkeni yönünden tamamlayıcı bir nitelik taşıdığı söylenebilir.

Soyer (2001) ise, üniversite öğrencilerinde bazı değişkenlere göre sosyal ilgi düzeyini incelediği araştırmasında, cinsiyet yönünden anlamlı bir bulguya ulaşmamıştır. Yurtdışındaki çalışmaların içinde de, Crandall (1973) gibi kendi farklı çalışmalarında da olmak üzere, cinsiyetin sosyal ilgi üzerindeki etkisi yönünden anlamlı fark bulan veya bulmayan araştırmacılar vardır. Ancak, yurtdışında daha fazla olan sosyal ilgi konusundaki çalışmalarda, cinsiyet değişkeni yönünden istatistiksel anlamlı sonuçların, anlamlı olmayanlardan çok olduğu görülmüştür.

Türkiye'de, okutulan kız çocukları üniversiteye gelene kadar elenir. Şöyle ki, üniversitedeki kadın öğrencilerin çoğunluğu zaten birçok engeli aşarak, buldukları yere gelmiştir. Kadınlar yapı olarak ve annelik nitelikleriyle sosyal ilginin, şefkat, duyarlılık, merhamet, yardım, koruyuculuk, başkaları için sorumluluk alma ve diğerleriyle yakınlık kurma, empati gibi bileşenlerine erkeklerden daha yakındır. Ancak, sosyal davranış aynı zamanda kendini açmayı gerektirir ve bu güven ve cesaret ile

olur. Türkiye’de kız çocuklarının ve kadınların genellikle özgüven ve cesaret açısından toplumun pek desteğini bulamadıkları, aileden başlamak üzere topluluk içinde geri planda durmaya yönlendirildikleri görülür. Sosyal ilgi boyutunda, araştırmalarda, yeni yeni kadınlar lehine sonuçların alınmaya başlandığı görülmüştür. Bu, üniversite düzeyinde kadınların sosyal aidiyet duygularının gelişmekte olduğu konusunda umut verici olarak değerlendirilebilir ve bu yönde çalışmalar arttıkça, gelişmeyi izlemek mümkün olabilir. Sosyal ilgisini giderek artıran bireyler, yaşamla daha farklı bir bağ kurabilir ve yaşama karşı aidiyet duygusu güçlenir. Bunun, cesareti ve daha fazla katkı sağlama yönünde motivasyonu arttırması beklenir. Kadın öğrencilerin sosyal ilgi düzeyi yükseldikçe, toplum dışında kalmak yerine, sosyal aidiyet bağlarını geliştirmek suretiyle, daha görünür olabilecekleri söylenebilir. Kadın öğrencilerin sosyal aidiyet bağları kurabilmelerinde, muhtemelen topluluklar içinde ve genel olarak toplumda bazı değişimlerin de daha belirginleşmesinin payı vardır. Hızlı sosyal ve teknolojik gelişmelere paralel olarak, ailelerde kız çocuklarına, onların okumalarına ve çalışma hayatına katılımlarına bakış olumlu yönde farklılaşmış, nispeten daha açık bir toplum haline gelmiştir. Tüm bu gelişmelerde, başta sosyal ağlar ve sosyal medya olmak üzere medyanın ve rol modellerin farklılaşmasının da etkisi olabilir.

Bireysel Psikoloji’nin temelinde, belli bir alandaki eksiklik/yetersizlik/aşağı olma durumunu, başka bir alanda sağlanacak başarıyla (üstünlük) telafi etme, dengeleme isteğine dayanan görüş yatar (Adler, 2018a s.23). Bu bağlamda son olarak, bu araştırma bulgusuna, Adleryen bir yorum da getirilebilir; şöyle ki: Bazı olumlu gelişmeler toplumda kabullenildikçe yerleşik hale gelmiştir. Üniversiteye kadar gelebilen kız çocukları, daha önce kültürel olarak kabullendikleri birtakım kişilik özelliklerini artık eksiklik/yetersizlik olarak algılayabilir ve farklı amaçlar edinebilirler. Bu durumda telafi mekanizması devreye girerek, üstünlük çabası onları toplum içinde daha özgüvenli ve cesur rollere yöneltebilir. Aynı sosyolojik gelişmeden binlerce kişi etkileneceğinden, kitlesel bir ödünlenmeden bahsedilebilir. Böyle olduğunda, bu araştırma sonucu, benzer yapıda araştırma gruplarına genellenebilir.

5.1.2. Sosyal İlginin Yaşa Göre İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma Ve Yorum

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşı 18 – 52 arasındadır. Adler, sosyal ilginin doğuştan var olan bir potansiyel bilinç olduğunu, doğumdan itibaren geliştirilmesi gerektiğini vurgular. Buradan hareketle, öğrencilerin sosyal ilgisinin yaşa göre farklı olup olmadığı araştırılmış, yaş değişkeni ile öğrencilerin sosyal ilgisi arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunmamıştır (Tablo 1). Bu sonuç Erginsoy’un (2010)

çalışması ile uyumludur. Buna karşılık Greveer, Tseng ve Friedland (1973), yaşla birlikte sosyal ilginin kadınlarda arttığını saptamışlar, Crandall'ın (1980b) çalışmasında da yetişkinlerin sosyal ilgi puanı ergenler ve üniversite öğrencilerine göre daha yüksek bulunmuştur.

Unesco ve Birleşmiş Milletler'in tanımlarına göre, üst ergenlik sınırının 25 yaş olduğu gözönünde bulundurulduğunda, araştırmaya katılan bireyler arasında, toplam 701 kişi ile bu araştırmanın en büyük yaş grubu, son ergenlik döneminde olan 17-23 yaş gençlerden oluşmuştur. Ergenlikte önemli bir gelişim boyutu sosyal gelişmedir ve bu yaş grubunda bireyin sosyalleşmesi artık aileden üniversite çevresi ve arkadaş gruplarına taşmıştır. Bu yaşlarda duygu, düşünce ve davranışlarda sosyal ilginin daha görünür olması beklenirdi. Fakat yaş almanın bu araştırma grubunda sosyal ilgi üzerinde bir etki yaratmadığı görülmüştür. Sınıf değişkeninde birinci ve dördüncü sınıflar arasında fark bulunmaması ve mezun olunan okul türüne ilişkin bulgular birlikte değerlendirildiğinde görülen, sosyal ilgi düzeyinin ailede yerleşik hale geldiği ve bu düzeyin üniversite sonuna kadar değişmediğidir. Aileler ve toplum olarak çocuklar üzerinde kurulan kontrol, baskı, aşırı kol kanat germe ("helikopter ebeveyn") veya şımartmanın da, onların sosyalleşmeye açık, yetişkinliğe adım atan güvenli ve özerk bireyler olarak üniversiteye gelmelerini engellediği söylenebilir.

5.1.3. Sosyal İlginin Medenî Duruma Göre İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma Ve Yorum

Adler'e göre en üst sosyal ilgi düzeyine ulaşma ortamı evlilik, çünkü birey, eşine ilgi göstermesi, onun yaşamını kolaylaştırıp zenginleştirmeye çalışması durumunda, kendisini de en iyi şekilde geliştirebilecektir (2011a, s.14). Adler'in bu ifadesinin, günümüzdeki sevgililik ve partnerlik ilişkilerini de kapsadığı düşünülebilir. Türkiye'de evlilik yaşı yükselmiş ise de, halen çok sayıda genç yaşta evlilik vardır. Ayrıca, üniversitelerde daha ileri yaşlarda öğrenciler de olabilir. Bu alt problem ile bu kuramsal temel çerçevesinde, evli katılımcıların sosyal ilgilerinin düzeyi test edilmek istenmişti. Alanyazın incelemesinde, üniversite öğrencilerinde medenî durumun sosyal ilgiyi farklılaştırıcı etkisi olup olmadığını inceleyen başa bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Araştırmaya katılan 827 öğrenci içinde evli olanlar 16, boşanmış olanlar üç kişidir (Tablo 1). Öğrencilerin yaş ortalamasının 22 olduğu bir evrende, çok fazla üniversite öğrencisinin evlenmesi beklenmeyeceğinden, sonuç sürpriz olmamıştır. Hücre sayısındaki dengesizlik nedeniyle, bu alt problem çalışılmamıştır. Üniversite

öğrencilerinin büyük çoğunluğunun bekâr olması nedeniyle, hücrelerdeki dengesizliğin her zaman görülme olasılığının yüksek olduğu söylenebilir.

5.2. Sosyal İlginin Akademik Özelliklere Göre İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma ve Yorum

Akademik özelliklerin incelendiği bu alt problem başlığı altında, öğrencilerin okudukları bölüm ve sınıf ile üniversite öncesinde eğitim aldıkları okul türleri değişkenleri açısından sosyal ilgilerine ilişkin bulguların tartışma ve yorumu verilmiştir.

5.2.1. Sosyal İlginin Devam Edilen Bölüme Göre İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma Ve Yorum

Bulgular, sosyal ilgi puanı açısından en düşük sıra ortalamasına sahip İngilizce Öğretmenliği ve onu izleyen Hukuk ile, en yüksek sıra ortalamasına sahip Uluslararası Ticaret ve ardından SİBU (Siyasi Bilimler ve Uluslararası İlişkiler) ve Psikoloji bölümleri öğrencileri arasındaki farkın anlamlı olduğu yönündedir. Diğer bölüm öğrencileri arasında sosyal ilgi puanları yönünden farklılık görülmemiştir (Tablo 2).

Psikoloji, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık veya Öğretmenlik gibi, birebir insanla çalışan, onun ruhsal alanlarına dokunan meslekleri seçen öğrencilerde sosyal ilginin yüksek olması beklenebilirdi. Araştırma bu yönde bulgu vermemiştir. Hatta öğretmenlik mesleğini seçen öğrencilerin sosyal ilgi puanlarının, hukuk gibi, daha normatif bir alanda öğrenim gören öğrencilerin de gerisinde kalmıştır. Bunun çeşitli nedenleri olabilir. Başta, gerçek mesleki ilgiyi körelten üniversite sınav sisteminin yarattığı baskı, sonra da ailelerin meslek seçimindeki baskınlığı nedeniyle, Türkiye’de gençlerin çoğunluğu, yetenek ve becerilerine uygun hangi mesleği isteyebileceğini düşünmeye bile ne fırsat ne de cesaret bulabilir. Dolayısıyla hangi bölüm olursa olsun, öğrencilerin ne kadarının isteyerek bölümünü seçtiği, ne kadarı için ise bunun bir seçimden çok kabulleniş olduğunu bilmek yararlı olabilirdi. Yüksek puanları yakmamak uğruna popülaritesi yüksek bölüm seçimi de, sonuçta yine kabulleniş anlamına gelebilir. Bir diğer neden de, öğrencilerin seçtikleri meslek ile henüz bir aidiyet bağı geliştirmemiş olabilecekleridir. Bireyin mesleği ile arasındaki bağ aktif çalışmaya başladığında oluşabilir ve buna bağlı olarak sosyal ilgi düzeyi de yükselebilir.

Bireysel Psikoloji’de bir mesleği olmak, iş gücü sahibi olmak, her insanın yerine getirmesi gereken yaşam ödevlerinden biri olarak tanımlanmıştır. Diğer kuramlar da, bireyin kendini gerçekleştirilmesinde en başta çalışma hayatına önem verir. Dolayısıyla, kişinin sosyal ilgisinin, amaçları ve yaşam tarzı ile uyumlu, kendini gerçekleştirildiği

bir meslekte ancak geliştirebileceği söylenebilir. Bu açıdan, öğrencilerin devam ettikleri bölümlere aidiyet duygusu geliştirebilmeleri önemli sayılabilir.

Uluslararası Ticaret ve İngilizce Öğretmenliği bölümleri karşılaştırmasında, Özkara (2015) da Ufuk Üniversitesi öğrencilerine uyguladığı Gestalt Temas Engelleri Ölçeği'nin tam temas alt boyutunda benzer bir istatistiksel sonuca ulaşmıştır. Diğer bölüm öğrencilerine göre Uluslararası Ticaret bölümü öğrencilerinin tam temas düzeyi istatistiksel açıdan anlamlı yüksek, İngilizce Öğretmenliği bölümü anlamlı düşük bulunmuştur. Tam temas aşaması, kişinin seçeneklerini değerlendirip harekete geçtiği aşama olarak tanımlanır. Bu da, Uluslararası Ticaret bölümünde okuyan öğrencilerin, ne oranda isteyerek girdiklerine de bağlı olarak, bölümün sunduğu seçenekleri değerlendirerek fırsata çevirmeye yöneldiklerini akla getirebilir. Bölüme isteksiz girenler eksiklik duygusuyla amaçlar belirlemiş iseler, bölümü fırsata çevirmek bir ödünleme çabasının sonucu olabilir. Ancak, Uluslararası Ticaret bölümü öğrencilerinin, dört yıl aradan sonra farklı bir araştırmada yine lehlerine bir sonucun çıkması, incelenmeye değer olabilir.

Öte yandan, betimsel istatistikler (Ek 5) incelendiğinde, istatistiksel sonuçların bölümler arasında olağanüstü bir fark yaratmadığı görülür. Ancak bu farklar, gençlerin 1-2 puanla istedikleri bölümleri kaçırabilmesi veya kazanabilmesi gibi dramatik sonuçların mümkün olduğu bir yerde, üzerinde sosyal açıdan düşünmeye değer olabilir.

5.2.2. Sosyal İlginin Sınıf Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma ve Yorum

Sosyal ilginin öğrenilebilir ve geliştirilebilir olduğu kuramsal temelinden hareketle, öğrencilerin sosyal ilgi puanlarının, üniversiteye girdikleri ile mezun oldukları dört yıl içerisinde farklılaşıp farklılaşmadığı merak edildiğinden, sınıf düzeyinde bu alt problem çalışılmıştır. Ancak sınıf düzeyine göre sosyal ilgi puanlarında istatistiksel olarak anlamlı değişim olmadığı anlaşılmıştır (Tablo 3). Sosyal ilgiyi sınıf düzeyinde incelemiş olan Soyer'in (2001) bulguları da aynı yöndedir. Bu araştırmanın sonucundan farklı olarak Greveer, Tseng ve Friedland (1974), dördüncü sınıfların sosyal ilgi puanlarını birinci sınıflara göre daha yüksek bulmuşlardır.

Erikson'un Psikososyal Gelişim kuramına göre, üniversiteye geline yaşlarda kişilik artık büyük orada şekillenmiş olur. Bu araştırmada da bu görülmüş, öğrencilerin üniversiteye yerleşmiş bir sosyal ilgi düzeyiyle geldiklerini ve buradan çıkarken, sosyal ilgi gelişimi açısından herhangi bir kazanım elde etmediklerini düşündürten bir sonuç

çıkılmıştır. Yaş değişkeninde tartışıldığına benzer olarak, burada da yaş, sınıf ve mezun olunan okul türüne göre elde edilen bulgular birlikte değerlendirildiğinde, çocukların ve gençlerin sosyal ilgi düzeylerinin ailede yerleşik hale geldiği ve bu düzeyin üniversite sonuna kadar değişmediği yorumu tekrarlanabilir. Mevcut durumda birinci veya dördüncü sınıfta olmanın, sosyal ilgi açısından bir farklılık oluşturmadığı anlaşılmıştır.

Böylece, Soyer'in (2001), Türkiye'de öğrencilerin dört yıllık üniversite öğrenimi boyunca, ne aldıkları yaşların ne de gördükleri eğitimin duygu, düşünce ve davranışlarında beklenen değişimi yaratmamış olmasının, sunulan eğitimin kişilik gelişimine katkı sağlamakta yetersiz kaldığı yönündeki değerlendirmesinin geçerliliğini koruduğu da görülmüştür. Toplumların da sosyal ilgi düzeyleri olduğu varsayılabilir. Toplum tek tek bireylerden oluştuğuna göre, bir toplumun sosyal ilgi düzeyinin ve gelişiminin, bireylerinin sosyal ilgi düzeyi ve gelişimi kadar olabileceği açıktır. Sosyal ilginin yükseltilmesinden en başta aile ve eğitim kurumları olmak üzere, toplumu oluşturan kurumların ortak sorumluluğu varsa da, üniversitelere özel görev düştüğü söylenebilir, çünkü artık buradan mezun olduktan sonra, toplu olarak gençlere ulaşma şansı yoktur. İlk sınıflarda genel olarak henüz ergen sayılan yaşlarda eğitime başlayan gençler, mezun olduklarında artık yetişkinliğe adım atmışlardır. Soyer'in (2001) çalışmasından bu yana geçen 18 yılda, öğrencilerin sosyal ilgilerini artırıcı, kişilik gelişimlerine özendirici katkı olarak değerlendirilebilecek bir farklılaşma yönünde bir işaretin olmaması ümit kırıcı olarak nitelendirilebilir.

5.2.3. Sosyal İlginin Mezun Olunan Okul Türüne Göre İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma Ve Yorum

Burada ilköğretim ve lise olmak üzere iki alt problem belirlenmiştir. Bunların temelinde ilk olarak, toplumsal yaşamın bireylerde, ailelerin onlara verebileceğinden daha yüksek bir eğitim düzeyi araması nedeniyle, Adler'in, tüm eksiklerine rağmen, okula ve eğitime verdiği önemdir. İkinci olarak da, bireyin potansiyel olarak doğuştan getirdiği sosyal ilginin, önce ailede uyanıp geliştiği, ama aile içindeki eğitim hatalarının ve yetersizliklerin "ailenin uzanmış kolu" olan okulda düzeltilmesi ve sosyal ilgi düzeyinin geliştirilmesi gerektiğine ilişkin kuramsal görüştür (Adler, 2011a, s.159). Bu çalışmada da, ailede başlayan bu gelişime eğitim kurumlarının katkısı ve bu katkının devlet okulu veya özel okul olup olmadığına göre farklılık gösterip göstermediği merak edilmiştir. Analizlerde, öğrencilerin ilköğretim ve lise eğitimini devlet okulu veya özel okulda tamamlamış olmalarına göre, sosyal ilgi puanları yönünden anlamlı bir fark bulunmamıştır (Tablo 4). Bu değişkende alınan sonuç, yaş ve sınıfa ilişkin alt problemlerde tartışılarak, bireyin sosyal ilgi düzeyinin ailede yerleşik hale geldiği

yorumunu güçlendirmiştir. Bu yorumu destekler görünen bir çalışma, Özbaş'ın (2015), mezun olunan lise türü açısından, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının birinci ve dördüncü sınıf puanları etkileşiminin, mevcut felsefi anlayışları üzerinde anlamlı bir fark yaratmadığını bulduğu araştırmadır.

Bu araştırma ekindeki (Ek 5) betimsel istatistiklerden puan ortalamaları incelendiğinde, katılımcıların sosyal ilgi puanlarının, sosyal ilginin aileden sonra geliştirilebileceği en önemli yer olan ilköğretimde, özel okullardan mezun olan öğrencilerin puan ortalamasının devlet okulundaki ortalamanın üç puan altında olduğunu göstermiştir. Lisede ise özel okuldan mezun olan öğrencilerin puan ortalaması devlet okulu mezunlarından iki puan yüksektir. Bu minimal farkların, ne devlet okullarının ne de, kişilik gelişimini özendirici, daha sosyal içerikli programlar ve etkinlikler düzenleyebileceği düşünülen özel okulların, sosyal ilginin geliştirilmesine yönelik girişimlerinin olmadığını, var ise de etkili olmadığını gösterdiği söylenebilir. Okulların sosyal ilgiye katkısına dair daha net bir yorum için, öğrencilerin ilk, orta ve lise öğreniminde, sosyal ilginin sınıf değişkeni açısından farklılık gösterip göstermediğinin izlenmesi gerekebilir. Ancak bu çalışma ve daha önceki çalışmalarda, üniversite birinci ve dördüncü sınıf düzeyleri arasında farklılık bulunmaması, üniversite öncesi eğitim kurumları için de mevcut durumda umut vermediği söylenebilir.

Adler (2005, s. 127; 2011a, s. 159/161), çocuğun okula başlamasını, sosyal ilgi ve yaşam amaçları açısından çok önemli bir aşama olarak görür ve okulu, ailenin uzanmış kolu olarak nitelendirir. Okulda ve eğitim kurumlarında en değer verdiği ise, çocuğun kendine güvenli, özerk, karakterli ve ileride yaşam ödevlerinin üstesinden gelecek şekilde eğitilmesidir. Kendini tamamen yeni bir çevrede bulan çocuk bu adıma aileden hazırlıklı gelmediyse, karşılaşacağı güçlükler, ilerideki hayatını belirleyebilir. Adler (2005), anaokuluna ve okula gelen çocuğun, buna ruhsal olarak ne şekilde hazırlandığı yazılı saptanabilse, bunun erişkinlikteki pek çok davranışını açıklayacağı görüşündedir. Adler'in çocuğun hazırlanmasından kastettiği, çocuğun okul yaşamı içinde kendisine bir yer bulacak şekilde aile içinde ne derece sosyalleşebildiğidir (Adler, 2005, s.143). Adler'in, okulu kendi içinde başlı başına bir dünya, çocuğun yaşamdaki her türlü koşulla karşılaşabileceği bir evren olarak gördüğünü söylemek mümkündür.

5.3. Sosyal İlginin Ailesel Özelliklere Göre İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma ve Yorum

Bu bölümde, öğrencilerin ilkokul ve liseyi okudukları okul ve ebeveynin eğitim düzeyi açısından sosyal ilgilerine ilişkin bulguların tartışma ve yorumu verilmiştir. Bu alt

problem, ilk çocukluk yıllarında anne baba ile kurulan ilişkinin ve aralarındaki etkileşim biçiminin sosyal ilginin, dolayısıyla kişiliğin oluşumunda önemini ortaya koyan kuramsal temelden destek alır. Adler, çocuğun içine doğduğu ailenin onun ilk sosyal grubu olduğunu ve sosyal ilgiyi ilk olarak annesinden öğrendiğini vurguladıktan sonra, babanın da bu ilişkiye katılmasıyla, sosyal ilginin dış dünyaya açılımının sağladığına dikkat çeker. Çocuk böylece, babanın çevresi ve ilişkileri yoluyla da, sosyal yaşamın bir parçası olur (Adler, 2011a, s.139).

5.3.1. Sosyal İlginin Ebeveynin Eğitim Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma Ve Yorum

Bulgular, katılımcıların anne ve babalarının eğitim düzeylerinin, öğrencilerin sosyal ilgi puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir değişim yaratmadığını göstermiştir (Tablo 5). Bir başka deyişle, anne ve babanın okuryazar olup olmaması, ilkokul, ortaokul, lise veya üniversite eğitimi alıp almadığı, öğrencilerin sosyal ilgi puanlarını etkilememiştir. Soyer (2001), Korkut (2002) ve Erginsoy'un (2010) çalışmalarından elde ettikleri bulgular da bu yöndedir. Öte yandan, Leak ve Williams (1989a), sosyal ilgisi yüksek bireylerin, entellektüel, sosyal ve etik faaliyetle ve değerlere önem veren ailelerden geldiklerini saptamışlar ve bunu, bu ailelerin daha küresel ufka sahip olmalarıyla açıklamışlardır.

Bu araştırmada sıralar ortalamasında (mean rank) en üst sıraya okuryazar/ilkokul mezunu anne grubu yerleşmiş; bu grubu sırasıyla lise, ortaokul ve en son sırada üniversite mezunu anneler izlemiştir. En yüksek sıra ortalamasına sahip okuryazar/ilkokul mezunu anne grubu ile en düşük sıra ortalamasına sahip üniversite mezunu anne grubu arasındaki 38,66 puan farkı, iki eğitim düzeyi arasında en az 8-12 yıllık bir eğitim süreci bulunduğu düşünüldüğünde, küçümsenecek bir fark değildir. Adler'e (1998; 2011b) göre, annenin eğitim düzeyi, aile içi ilişkileri, etkileşimi ve aile ortamını belirleyici bir etkidir. Çocukla en uzun süreli ve yoğun ilişki içinde olan annenin, bu ilişkisinin daha kaliteli olması, çocuğun psikolojik anlamda büyüme ve olgunlaşmasına, çocuğun yetişkin bir birey haline gelmesine katkı sağlar (Adler, 1998 ve 2011b).

Babalarda da durum anneler ile benzerdir. En yüksek sosyal ilgi sıralar ortalamasına okuryazar/ilk ve ortaokul mezunu baba grubunun sahip olduğu, onu lise ve en son üniversite mezunu babaların izlediği görülmüştür. En yüksek puanı alan okuryazar/ilk ve ortaokul mezunu baba ile en düşük puanı alan üniversite mezunu baba arasındaki fark da sadece 23,63'tür.

Adler, anne baba ve eğitimcilerin eğitimine sosyal ilginin geliştirilmesi açısından önemsemıştır ve sosyal ilgisi yüksek anne babanın, çocuğunun sosyal ilgisinin gelişimini destekleyip onun kişilik gelişimine katkı sağlayacağına inanır (Soyer, 2001; Adler, 1998 ve 2011b). Leak ve Williams'in (1989a) bulguları da bu yöndedir. Ancak bu araştırmanın sonucunun, anne babanın eğitim düzeyi arttıkça çocuğun sosyal ilgisinin düştüğü gibi bir tablo ortaya koyduğu ve bunun kuramsal görüş ile uyumlu olmadığı söylenebilir. Bu duruma, bireyin üniversite düzeyinde bir mesleki alana yoğunlaşmasının, ileriki yaşamında kariyer odaklı olmasına yol açtığı ve bunun sosyal ilgi düzeyini olumsuz etkilediği şeklinde bir yorum getirilebilir. Diğer tarafta, eğitim düzeyi yükseldikçe çocuğu ile ilgili herşeyi daha mükemmel yapmak isteyen bir ebeveyn profiline karşı da bu tablo ortadadır. Bu tablodan, eğitim düzeyi ne kadar yükselirse yükselsin, sosyal ilgi düzeyi aynı oranda gelişmediği sürece, ebeveynin üniversitede eğitimini aldığı meslek dalının, çocuğu ile ilişkisine ve çocuğun sosyal ilgi düzeyine hiçbir katkı ve faydasının olmayabileceği görülmüştür.

Eğitimden ve öğrenmekten alınan doyumun, eğitim düzeyi yüksek anne ve babalarda daha fazla olması ve çocukları için de bunu istemeleri doğaldır. Ancak Türkiye'deki eğitim ve sınav sistemi, bu ailelerin önemli bir kısmında kendi başarı algısıyla uyumlu bir sonuç için çocuklarını bir proje haline getirmelerine ve her an çocuğun etrafında dönen anne babalara ("helikopter ebeveyn") dönüşmelerine yol açtığı görülür. Böylece, Türkiye'de eğitim düzeyi yüksek ailelerde çocuk genellikle aileye katılan normal, eşit bir bireyden çok, tüm aile yaşamının merkezini oluşturur, buna bağlı olarak da şımartılabilir ve sonunda aileyi ele geçirebilir. Şımartılma Adler tarafından sosyal ilginin gelişimine engel durumlardan biri olarak tanımlanır.

Eğitim düzeyi düşük annelere ilişkin bulgular ise, onların çocuklarıyla daha "normal" bir ilişki kurabildiklerini ve komşu, akraba, mahalle gibi, çevreleriyle daha fazla iletişim ve etkileşim içinde olmaları sebebiyle, çocuklarına toplumsal aidiyet duygusunu aktarabildikleri şeklinde yorumlanabilir. İlaslan'ın (2009, akt. Atçeken, 2014), bağlanma davranışlarını incelediği çalışması da, anne eğitim durumuna göre çocuğun rahatlığının ve güvenli bağlanma davranışının farklılaştığını, ilköğretim mezunu annelerin çocuklarının puan ortalamalarının, ortaöğretim ve lisans mezunu annelerin çocuklarının puan ortalamalarından yüksek olduğunu göstermiştir. Sosyal ilgi diğerleriyle olumlu ve uyumlu ilişki kurmayı kapsadığından, bağlanma ile de yakından ilgilidir, çünkü korkulu bağlanma stiline sahip bireylerin, kayıtsız, saplantılı ve güvenli bağlanma stillerine sahip bireylerden daha az diğerleriyle birlikte olmaya, bir başka deyişle daha az sosyal yaşama ihtiyaç duydukları saptanmıştır (Aydın, 2002'den akt. Atçeken). Aynı zamanda, bağlanma stillerinin yetersizlik, kendinden şüphe etme, korku ve endişe duyguları

üzerinde anlamlı etkileri olduğu ve genel olarak, saplantılı bağlananlarda güvenli bağlananlardan anlamlı olarak daha yüksek düzeylerde olumsuz duygular ve yetersizlik duygusu rapor edildiği de görülmüştür (Karakurt, 2001'den akt. Atçeken). Sosyal ilgi potansiyelinin ilk olarak anneyle çocuk ilişkisinde doğarak, elle tutulur hale geldiği ve bunun doğuştan var olan potansiyeli geliştirmenin ilk fırsatı olduğunu gözönüne getirildiğinde ve Adler'in (2010a, s.324; 2011b) insanın tüm fonksiyonlarının, bireyi topluma bağlamaya yönelik olduğuna ilişkin sözleri hatırlandığında, bağlanma stillerini birey ve toplum arasındaki ilişkiye de yansıtmak mümkündür. Bu açıdan anne baba eğitim düzeyine göre, İlaslan'ın (2009) araştırma sonucu ile bu çalışma arasında bir benzerlik kurulabilir.

Soyer'in (2001) çalışmasında, anne ve babaların eğitim düzeyine ilişkin elde ettiği sosyal ilgi puan ortalamaları ile bu araştırmanın puan ortalamaları (Ek 5) karşılaştırıldığında, 18 yıl önce alınan sonuçlar ile bu çalışmada alınan sonuçlar arasındaki benzerlik çarpıcıdır. 18 yılda hiçbir değişikliğin gözlenmemesi, eğitim-öğretimin sosyal ilgiyi geliştirmeye katkı sağlamamanın ötesinde, böyle bir amacının varlığını dahi tartışmalı hale getirebilir.

5.3.2. Sosyal İlginin Doğum Sırası ve Kardeş Sayısına Göre İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma Ve Yorum

Araştırma bulguları, katılımcıların doğum sırasına ve kardeş sayısına göre sosyal ilgi düzeylerinde anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Katılımcıların ailenin tek, ilk, ortanca, son veya ikinci çocuğu pozisyonunda olmalarına göre veya ailenin daha çok çocuğundan biri olmalarından etkilenmemiştir (Tablo 6). Toplumsal İlgî Ölçeği'nden alınan sosyal ilgi puanlarının sıra ortalamaları incelendiğinde, bir veya iki kardeşi olmanın, sosyal ilgi puanları açısından neredeyse hiçbir fark yaratmadığı görülmüştür. Benzer durum, kardeşi olmayanlar ile üç kardeşi olanlar arasında da dikkat çekmiştir. Kardeş sayısı ile doğum sırasına ilişkin analizlerde p-değerleri karşılaştırıldığında, kardeş sayısına göre doğum sırasının yaklaşık 1,5 kat (%142) daha fazla sosyal ilgiyi farklılaştırma eğilimi taşıyabileceği gibi dikkatli bir tahminde bulunulabilir. Kardeş sayısına ilişkin olarak, bu çalışmada elde edilen bulgular ile Soyer'in (2001) bulguları uyumludur. Kardeş sayısının çalışıldığı başka bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Bu çalışmada, sosyal ilgi puanlarında doğum sırasına göre de anlamlı bir fark bulunmamıştır. Soyer (2001), Johnson, Smith ve Nelson (2003) ile Erginsoy'un (2010), sosyal ilgi ve doğum sırası arasında ilişki bulunmayan çalışmaları, bu araştırma bulgularını destekler niteliktedir. Gerek bu araştırma gerekse burada sayılan ve benzer

sonuçlara ulaşan diğer araştırmalarda gerçek doğum sırası üzerinden çalışılmıştır. Aynı şekilde, gerçek doğum sırası ile başarı ilişkisinin araştırıldığı Ay'ın (2014) çalışmasında da, anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Ancak Crandall (1991a, akt. Soyer, 2001), doğum sırası ile sosyal ilgi arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında, ortanca konumundaki kadın öğrencilerin sosyal ilgi düzeylerini, ilk-tek ve son çocuk konumunda olan kadın öğrencilerin sosyal ilgi düzeyinden anlamlı şekilde daha yüksek bulmuştur.

Alanyazın incelemesi, psikolojik doğum sırasını temel alan çalışmalarda daha farklı sonuçlara ulaşıldığını göstermiştir. Psikolojik doğum sırası yerine gerçek doğum sırasına göre sınıflandırılan çocukların benlik algısının kişilik özellikleri üzerindeki etkisini inceleyen Lohman, Lohman ve Christensen (1985) gerçek doğum sıraları ile psikolojik doğum sıraları arasında anlamlı farklar bulmuşlardır. Benzer farkları, üniversite öğrencilerinin psikolojik doğum sırası ve sosyal ilgi düzeyinin psikolojik dayanıklılığı yordamadaki rolünü araştıran Kayacı (2014) da elde etmiştir. Stewart, Stewart ve Campbell (2001) de, psikolojik doğum sırası ile, ilkinde algılanan aile rolleri, aile yapısı ve algılanan sosyal desteği, ikincisinde çeşitli kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi inceledikleri iki farklı araştırmada anlamlı bulgulara ulaşmışlardır. Bunların dışında, sosyal ilginin de bir bileşeni olarak görülebilecek adil dünya inancı üzerinde psikolojik doğum sırasının etkisini ortaya koyan (Çakır ve Şen, 2012) veya cinsiyete göre psikolojik doğum sırası ile karşı cinsle ilişkide sosyal yetkinlik beklentisi düzeyleri arasında anlamlı bulgulara ulaşan (Başaranoğlu, 2011) çalışmalar da vardır. Yukarıdaki örneklerde çalışılan konular farklı gibi dursa da, benlik algısı, aile yapısı, adil dünya inancı da aile ile ve sosyal ilgi ile ilişkilidir.

Doğum sırası, bireyin toplumla arasındaki ilişkide ve yaşam biçiminde belirleyici bir rol oynayabilir. Her çocuğun gelişimi kardeşler arasındaki konumundan dolayı farklılık gösterdiğinden, doğum sırası psikolojik gelişim açısından önemli olabilir. Ancak, gerçek doğum sırasından daha önemli olan, çocuğun aile içindeki konumuna getirdiği kendi yorumu, onun psikolojik algısıdır (Adler, 2011a). Bir başka deyişle, çocuğun aile içindeki konumuna ilişkin algısı onun psikolojik doğum sırasını belirler. Her ne kadar Adler, doğum sırası konusunda kesin ve katı kurallardan söz edilemeyeceğini vurgulasa da, yukarıdaki örneklerde, psikolojik doğum sırası ile çalışıldığında, kuramla uyumlu sonuçlar elde edilebildiği görülmüştür.

5.3.3. Sosyal İlginin Ebeveyn İle İlişki Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma Ve Yorum

Bulgular, anne ve babaları ile ilişkileri iyi olan katılımcıların sosyal ilgilerinin, anne ve babalarıyla ilişkileri iyi olmayanlara göre daha yüksek olduğunu göstermiştir (Tablo 7). Bu beklenmeyen bir sonuç değildir, çünkü çocuğun ilk sosyal ilişkisini kurduğu anne, sonra babadır. Bu alt problemin çalışıldığı başka bir araştırmaya rastlanmamıştır. Kuramsal açıdan değerlendirildiğinde, çocuğun ilk bağ kurduğu ve ilk sosyal ilişkisini yaşadığı kişi annedir. Babayı ve diğer aile bireylerini bu ilişkiye dahil ederek, çocuğun sosyal ilgisinin çevreye de yönelmesini sağlaması gereken, annedir. Annenin çocuğuyla ilişkisinin niteliğini ise, doğduğu andan itibaren hayatı annesine bağlı olan çocuğun bakımıyla ilgili becerileri veya beceriksizlikleri belirler. Çocuğun sosyal ilgisinin ilk yöneldiği kişi olarak annenin görevi, onun toplumsal işbirliğine yatkın, güvenli ve özerk bir birey olarak yetiştirilmesidir (Adler, 2005; 2011a, s.123).

Babanın rolünü de anneninki kadar önemseyen Adler'e göre babanın çocuklar üzerindeki etkisi daha sonraları görülmeye başlar. Aile içinde babaya düşen görevleri, eşi, çocukları ve topluma karşı iyi bir arkadaş olma ve üç yaşam ödevini (çalışma, toplumsallık ve sevgiden) hakkıyla yerine getirebilmek, eşyle birlikte eşit haklara sahip üyeler olarak ailenin esenliği için çalışmak, aileyi tehlikelere karşı korumaya çaba göstermektir. Ancak böyle bir baba kusursuz aile üyesi, iyi eş ve iyi baba olarak, çocuklarına sosyal yaşam, çalışma hayatı, insanlığa yararı dokunacak ve esenliğine katkıda bulunan bir iş ve çevreyle olumlu iletişim konusunda örnek olabilir, çocuklarında sosyal ilginin gelişimine ve toplumsal işbirliğine istek yaratıp örnek bir yaşam modeli sunabilir (2011a, 139).

Öğrencilerin çoğunluğunun ebeveyni ile ilişkisini "iyi" olarak değerlendirdikleri dikkat çekmekle birlikte, ilişkiyi anne için "iyi" olarak değerlendiren katılımcı sayısının, ilişkiyi baba için "iyi" olarak değerlendirenlerden fazla (%18,5) olduğu görülmüştür. Baba içinse bunun tersi geçerlidir; babayla ilişkiyi "iyi değil" olarak değerlendiren katılımcı sayısı, ilişkiyi anne için "iyi değil" olarak değerlendirenlerden fazladır (%80). Sosyal ilgi puanları sıra ortalamaları incelendiğinde ise, baba ile ilişkisini "iyi değil" olarak değerlendirenlerin puanı, anne ile ilişkisini "iyi değil" olarak değerlendirenlere göre daha yüksektir. Bunun, baba ile ilişkinin iyi olmamasından çok, anne ile ilişkinin iyi olmamasının sosyal ilgiyi olumsuz etkileyen daha önemli bir durumu yansıttığı, böylece sosyal ilgi düzeyi üzerinde anne etkisini ortaya koyduğu söylenebilir.

Öte yandan, baba ile ilişkiyi "iyi değil" diye değerlendiren katılımcıların sosyal ilgi sıra ortalamalarının, anne ile ilişkiyi "iyi değil" diye değerlendirenlerden daha yüksek

olması, burada gerçek durum ile çocuğun algısı arasında bir ayrışma olabileceği gibi, gerçek durumu yansıtmaması da mümkündür. Baba ile ilişkilerini anneye göre yüzde 80 daha fazla “iyi değil” diye tanımlayan katılımcılarda bu, babanın ailede kurallar koymasına veya baba otoritesine karşı bir tepki de olabilir. Babanın tutumu, çocuk tarafından otoriter, duygusuz ve baskıcı olarak algılanırsa, sosyal ilgi olumsuz etkilenir. Adler’e (2011a) göre, baba eşine, topluma ve işine karşı olumlu tutum içinde olmalı, çocuğuna karşı otoriter tutumlardan veya duygusal uzaklıktan kaçınmalıdır. Bu tür tutumlar çocukta kişisel güç ve üstünlük arayışına sebep olabileceğinden, sağlıklı sosyal ilgi geliştirmesini engelleyebilir. Ebeveyn tutumları ilişkiler üzerinde belirleyiciliği önemlidir, ancak bu çalışmada ele alınmamıştır.

5.4. Sosyal İlginin Bedensel Özelliklere Göre İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma ve Yorum

Bu alt problem grubunda, öğrencilerin bedensel özellik ve algılarının, düzenli spor yapıp yapmadıklarına ilişkin bulguların sosyal ilgilerinde değişim yaratıp yaratmadığı açısından tartışma ve yorumuna yer verilmiştir.

5.4.1. Sosyal İlginin Bedensel Engelle Göre İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma ve Yorum

Toplam 827 katılımcının üçü bedensel engel bildirmiş, 764’ü bedensel engeli olmadığını belirtmiştir (Tablo 8). Hücrelere düşen (n) sayılarındaki aşırı fark nedeniyle bu alt problem istatistiksel olarak değerlendirmeye alınmamıştır. Ancak, bedensel engeli olup olmadığı sorusuna 60 katılımcının cevap vermemesi dikkat çeken bir durumdur. Adler (1907), eksiklik/yetersizlik duygusunu sadece bedensel değil, ruhsal sakatlanmalara da bağlar. 60 kişinin bu soruya cevap vermemesini açıklayabilir. Açıkça engeli olmadığını belirtenler katılımcılardan farklı olarak, cevap vermeyenlerin kendilerini bir nedenden dolayı gizlemek istediklerini akla getirmiştir. Yüzleşmeyi veya kabul etmedikleri, yok saymak istedikleri bir eksiklik/kısıtlılık/işlev yetersizliği/kusur algıları olabilir ve bu nedenle “engel” tanımından rahatsızlık duyarak cevaplamamış olabilirler.

5.4.2. Sosyal İlginin Düzenli Spor Yapılıp/Yapılmadığına Göre İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma ve Yorum

Düzenli spor yapıp yapılmaması durumu için elde edilen bulgu, düzenli spor yapan ve yapmayan katılımcılar arasında sosyal ilgi sıra ortalamaları yönünden anlamlı bir fark olmayıştır (Tablo 8). Sosyal ilgi ve spor ilişkisini inceleyen bir yayına

rastlanmamıştır. Bireysel veya takım sporlarına yönelmenin, sosyal ilginin düşük veya yüksek olmasıyla doğrusal bir ilişkinin olup olmadığı merak konusu olabilir.

Bedende var olan ya da oluşabilen organ eksikliği, işlev yetersizliği, büyük küçük kusurlar veya değişiklikler, bireyin beden ve benlik saygısını olumlu veya olumsuz yönde etkileyebilir. Eriş ve İkiz (2013), olumlu beden imajına sahip olanların benlik saygısı düzeyinin, olumsuz beden imajına sahip olanlardan yüksek olduğunu, ayrıca benlik saygısı ve sosyal kaygı düzeylerini negatif yönde ilişkili bulmuşlardır. Buna dayanarak, sağlıklı bir beden imgesi ve pozitif benlik algısının gelişmesinde sporun önemli bir araç olarak görülebileceği söylenebilir. Şallı'ya (2009) göre, insanlar farklı güdü ve amaçlarla spor yapabilir ve spora yükledikleri anlam da farklı olabilir. Her eğitim düzeyinde spor yapma amaçları içinde başta "sağlık", sonra da "düzgün vücuda sahip olmak" gelir. Bu saptamadan hareketle, bedensel eksiklik, kusurlar hisseden ve bu yüzden kendini yetersiz ve aşağılık hisseden kişinin yaşam amacını sağlıklı ve tam bir beden yönünde belirleyebileceği düşünülebilir. Dolayısıyla, sporun bu duyguya sahip kişilerde bedenini tanıma ve kullanabilme, bedeninin sınırlarını zorlama ve aşabilme gibi bir işlevle, bedensel ve ruhsal olarak onarıcılığı yüksek olabilir.

Organ eksikliğinden ya da yetersizliğinden kaynaklanan aşağılık duygusunun ödünlenmesi (telafisi) anlamına gelen üstünlük çabası kavramının, özellikle sporda kendine sosyal ilginin de gelişebileceği bir alan bulunduğu görülür. Spor, insanları biraraya getiren, özellikle takım sporlarında grup bilinci, aidiyet duygusu gerektiren bir disiplindir. Organ eksikliği/yetersizliği olan pek çok kişinin, bu eksiklik/aşağılık duygusunu telafi için spor alanında üstünlük çabasına yönelerek kendilerinden beklenmeyen performanslar sergiledikleri bilinir.

5.5. Sosyal İlginin Toplum ve Yaşam İçindeki Yer Algısına Göre İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma ve Yorum

Adler (2010a), çağımızda aile içi eğitimin çocukta güçlülük isteği ve kendini beğenmişlik özelliğinin gelişip serpilmesini özendirdiğini, ancak yine de eğitim açısından ailenin, yadsınamaz birtakım üstünlüklere sahip olduğunu, doğru eğitilmeleri koşuluyla çocuklar için aileden daha yararlı bir kurum düşünölemeyeceğini belirtir. Bireyin sağlıklı gelişimi için kendine toplumda ve yaşamda bir yer edinmesi önemlidir. Bireyin kendini nasıl bir çocuk olarak tanımladığı, bu yer konusunda çocuklukta yerleşen bir algı olup olmadığını gösterebilir. Başkalarının yanında kendini güvenli, özgür ve özerk hissedip hissetmeme ve kendini toplumun eşit, özgür, özerk bir üyesi olarak görüp görmeme de, temelleri çocuklukta atılan duygu ve algılardır. Güvenli,

cesur ve kendini toplumun eşit, özgür ve özerk bir üyesi olarak gören insanların eylemlerinin topluluk/toplum yararına olması onların doğal davranışıdır (Adler, ,2011b, s.333).

5.5.1. Sosyal İlginin Bireyin Kendini Nasıl Bir Çocuk Olarak Algıladığına Göre İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma ve Yorum

Bulgular, kendini "Eksik/Yetersiz" ve "İhmal Edilmiş" çocuk olarak tanımlayanlara göre, "Şımartılmış Çocuk" olduğunu düşünen veya "Diğer" kategorisinde bulunanların, sosyal ilgilerinin yüksek bulunmasıdır (Tablo 10). Bu iki grubun toplamının çalışma grubunun üçte ikisini oluşturduğu görülür.

Katılımcıların algıları ile bu kavramların anlamları tam örtüşmeyebilir. Ancak katılımcıların, cevaplarını verirken, bir şekilde kendilerini bu kavramlara yakın buldukları düşünülebilir. Soruyu cevaplamayarak, „Diğer“ kategorisinde toplanan katılımcılar için ilk akla gelen, kendilerini "normal" bir çocuk olarak algılamış olabilecekleridir. Betimsel istatistiklerde (Ek 5) görülen, kendini "Şımartılmış Çocuk" olarak tanımlayanların sosyal ilgi puan ortalamasının 166,0; "Diğer" kategorisinde konumlananların ise 164,8 olduğudur. Bu puanlar, bu araştırma grubunun ortalaması olan 162,9'a yakın, hatta bir parça yüksektir. Diğer yandan kendini "Eksik/Yetersiz Çocuk" ($\bar{x}=158,1$) ve "İhmal Edilmiş Çocuk" ($\bar{x}=153,9$) olarak tanımlayanların ise grubun puan ortalamasının altına düştüğü görülür. Bu bağlamda, öğrencilerin "şımartılmaktan" ne anladıklarını tam olarak kestirmek zor ise de, olumlu ve sevimli bir durum olarak algılamış olma ihtimali daha yüksek olabilir.

Adler (2011a, s.128) ise, "eksiklik/yetersizlik" ve "ihmal edilmiş" olmak kadar "şımartılmış" olmayı da, sosyal ilginin gelişmesini engelleyen unsurlardan biri olarak görür ve şımartılmanın, çocukların ilerde bağımsızlıklarını kazanması ve bir toplumsallık bilinci, sosyal ilgi geliştirmesini hayli güçleştirdiğini vurgular. Çocukların şımartılmasına şiddetle karşı çıkan Adler (2011a, s.128), anne baba arasında mutlu bir evliliğin olmamasının çocuğun gelişimini riskli hale getireceğine dikkat çekerek, ebeveyni kişisel savaşlarını çocuk üzerinden yürütmemeye, onu birbirlerine karşı doldurmamaya veya çocuğun sevgisi için onu şımartma yarışına girmemeye çağırır. Aile içinde uygun iklim yoksa, çocukta bir toplumsal bilinç gelişmesi ve çocuğun toplumsal bilincin gerektirdiği şekilde eğitilmesi olanaksızdır. Bundan dolayı Adler, bir aileye bir çocuğun katıldığı andan itibaren, çocuğun eğitiminin anne babanın eğitimiyle başlamasını önerir, eğitimin

en güçlü aracının ise sevgi olduğunu vurgular. Ancak bunun koşulu, sevginin bütün çocuklar arasında eşit dağıtılması ve şımartmaya yol açmamasıdır, çünkü çocukların yetiştirilmesinde en sık yapılan hatalardan biri şımartmaktır. Şımartma çocuğun cesaret ve özgüvenini yıkar. Bir çocuğun özgüvene ve cesarete sahip olması, Adler için onun sahip olabileceği en büyük hazine ve mutluluktur (AAIM, 2018).

Bu araştırmada sadece üç kişi, bedensel engeli olduğunu bildirdiğinden (Tablo 8), burada kendini “Eksiklik/Yetersizlik Duygusu Olan Çocuk” şeklinde tanımlayanların bu duygusunun, bedensel engelden çok, kendini diğerlerinden aşağıda görmesine neden olan bir bedensel kusur algısını veya ruhsal bir eksikliği/yetersizliği yansıttığı düşünülebilir.

5.5.2. Sosyal İlginin Kendini Başkalarının Yanında Güvenli, Özgür ve Özerk Hissedip Hissetmemeye Göre İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma ve Yorum

Bu alt problemde elde edilen bulgu, kendini başkalarının yanında güvenli, özgür ve özerk hissedip katılımcıların puanlarının, güvenli, özgür ve özerk hissetmeyenlere göre yüksek bulunmasıdır (Tablo 10). Bu sonuç ile Crandall'ın (1991c) değerler, özgürlük, eşitlik, aile güvenliği ile diğer insanlara güven ile sosyal ilgi düzeyi arasında olumlu yönde bir ilişki bulunduğu sonuçlarla benzerlik görülebilir. Yüksek sosyal ilgi düzeyi ile hayata karşı olumlu davranış ve evrenle uyumlu bütünlük arasında aynı yönde olumlu ve anlamlı ilişki görülmüştür.

Erikson'un (1902-1994) Psikososyal Gelişim kuramına göre, insanın güvenli, özgür ve özerk bir birey olarak yetişebilmesi için, doğduğu andan itibaren desteklenmesi gerekir. Temel güven duygusu ve özerklik çocukluk ve ergenlik dönemlerinde öğrenilir, pekişir. Erikson, bireyin bu dönemlerden kalan çatışmaları er ya da geç aşmasını zorunlu görür. Çocuğun kendini güvenli, özgür ve özerk hissetmesinin desteklenmesi, Adler'in de sıkça vurguladığı bir konudur, çünkü toplumsal ilişkilerde cesaret ve bağımsızlık önemlidir. Adler (2011a), çocuğun güvenli ve özerk yetişmesinde öncelikle anne ve babanın ve sosyal ilginin rolüne dikkat çeker. Bu alt problem, özdeğer veya onun eksikliği ile de açıklanabilir. Özdeğer eksikliği, insanın benliği ile bağlantısının kesilmesi, yaralı hale geldiğinden etrafını koruma kalkanları ve baskılayıcı unsurlarla çevrelemesidir. Bilinçli bir aile ve toplumda yetişmeyen çocuğun özdeğerinin yaralanması muhtemeldir. Çocukluktaki yara, yetişkinlikte yaralı benliktir ve kişiler özbenliğinden kopuk hayatlar sürer. Özdeğerlilik duygusunun zedelenmesi, bireyin diğer insanlara göre daha düşük özgüven duyması, kendini geri çekmesi ve

hayattan istediğini alamamasıdır (Yetiş, 2019). Buradan, düşük değerlilik duygusu olan kişinin kendini başkalarının yanında rahat, güvenli, özgür ve özerk bir birey gibi hissedemeyeceği anlaşılır. Hem geri durması hem de kuşandığı zırhları, çevresi ve toplum ile arasına girdiğinde iletişim ve etkileşim doğal yollar izleyemeyeceğinden, sosyal ilginin gelişmesinin olumsuz etkilenmesi kaçınılmaz görülebilir.

5.5.3. Sosyal İlginin Kendini Toplumun Özgür, Eşit ve Özerk Bir Üyesi Olarak Görüp Görmemeye Göre İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma ve Yorum

Kendini diğer insanlarla eşit gören, onlarla işbirliği halinde olduğunu bilen insan, rastgele akıntılara sürüklenen insana benzemez. Onun etkinlik düzeyi yüksektir ve etkinlik topluluğun çıkarları paralelinde yürür. Toplum üyesi olan insan, fazla düşünmeden, paylaşım duygusuyla neredeyse otomatik olarak ortak çıkarlar yönünde hareket eder ve bu yolda kendi gizli potansiyellerinin de bir kısmını açığa çıkarır, geliştirir (Adler, 2011b, s.333). Bu araştırmada kendini toplumun eşit, özgür ve özerk üyesi olarak görenlerin sosyal ilgi puanının yüksek bulunmasının, kuramsal açıdan beklendik bir sonuç olduğu söylenebilir.

Bu alt probleme ilişkin bulgunun, kendini toplumun eşit, özgür, özerk bir üyesi olarak kabul eden katılımcıların sosyal ilgilerinin, kendini böyle kabul etmeyen katılımcılara göre yüksek çıkması şaşırtıcı olmamıştır (Tablo 10). Crandall'ın (1991b) bu araştırma sonucunu destekleyen bulguları vardır. Crandall (1991b), sosyal ilgi düzeyi yüksek bireylerin diğer insanlara güven düzeyinin daha yüksek ve başkalarına koşulsuz yardım etmekte daha istekli oldukları sonucu elde edilmiştir. Crandall (1991b), aynı çalışmanın ikinci bölümünde, yaşamın anlamı ve amacı ile sosyal ilgi arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmada, yüksek sosyal ilgi düzeyi ile hayata karşı olumlu davranış ve evrenle uyumlu bütünlük arasında aynı yönde olumlu ve anlamlı ilişki bulmuştur.

Adler'e (2010c; 2011b; 2014) göre, insanın toplumda yerini bulabilmesi, ancak insanın o toplum tarafından eşit, güvenli ve özerk bir üye olarak kabul gördüğüne inanması halinde mümkündür, ancak o zaman toplumsal aidiyet duygusu gelişir. Kendini güvenli, eşit ve özerk görme duygusu, aile içinde bireyin eşit kabulü ve çocukların, onlarda daha güçlü bir toplumsal bilinç geliştirecek, daha cesur ve özgür iletişim kurabilecekleri bir yaşama alıştırmalarıyla gelişir (2011a). Bir başka deyişle, bu duygunun insanın, öncelikle ailesi olmak üzere, diğerleri tarafından onaylanma ihtiyacından kaynaklandığı da söylenebilir. Adler (1912), özellikle otoriter ebeveyn davranışına ilişkin olarak, insan ruhunun hiçbir alanda ama en çok da eğitimde devamlı

tahakküme katlanamadığını vurgulayarak, insanın özgür, özerk ve üst konumda olma dürtüsünü insanlığı aydınlığa kavuşturacak güç olarak görür. Bu çalışmada aile yapısı ve ebeveyn tutumu araştırılmamıştır. Kendini toplumun özgür, eşit ve özerk bir üyesi olarak gören katılımcıların aile yapılarına ilişkin bilgiler, tamamlayıcı yoruma götürülebilir.

5.6. Sosyal İlginin Kendini Tanıma Algısına ve Çevreye İlişkin Farkındalığa Göre İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma ve Yorum

Öğrencilerin sosyal ilgileri, kendilerini ne kadar tanıdıkları; kendini tanıma amaçlı etkinliklere katılıp katılmadıkları; çevreye ne kadar zaman ayırdıkları ve içinde yaşadıkları çevrenin hangi boyutlarında (insanlar, hayvanlar, bitkiler, cansız nesnelere) ihtiyaçların farkında oldukları yönünden de incelenmiştir. Aşağıda, elde edilen bulguların bu alt problem çerçevesinde tartışma ve yorumuna yer verilmiştir. Bir çalışmanın dışında, sosyal ilgi ile bu alt problem grubunda çalışılan değişkenler arasında ilişki araştıran çalışmalara, ulaşılabildiği kadar alanyazda rastlanmamıştır.

5.6.1. Sosyal İlginin Kendini Tanıma Algısı ve Kendini Tanıma Etkinliklerine Katılım Değişkenlerine Göre İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma ve Yorum

Yörükân'ın (2010c, s.xv) ifadesiyle, Adler'in "mutluluğun temel yasası" olarak gördüğü kendini tanıma ilkesi temelinde, kendini tanıma algısının ve kendini tanıma yolunda çaba göstermenin sosyal ilgi puanlarında farklılaşma yaratıp yaratmadığı araştırılmıştır. Araştırma bulguları, kendini çok tanıdığını düşünenlerin ve kendini tanıma amaçlı etkinliklere katılanların sosyal ilgi puanlarının, kendini pek tanımadığını düşünenlere ve kendini tanıma amaçlı etkinliklere katılmayanlara göre, daha yüksek olduğunu göstermiştir (Tablo 11). Leak ve Williams (1989a) da, sosyal ilgi ile algılanan aile ortamı ve aile içi ilişkileri inceledikleri çalışmalarında, kişisel gelişim düzeyi ile sosyal ilgi arasında olumlu ilişki bulmuşlardır. Kişisel gelişimin, gibi kendini tanıma ve farkındalık içerdiği düşünüldüğünde, Leak ve Williams'ın (1989a) elde ettikleri bulgunun bu araştırma sonucunu destekler nitelikte olduğu söylenebilir.

Adler (2014, s.28), kendini tanımanın insanın içinde gizil güçleri canlandırdığına ve bireyi olumlu yönde değiştirdiğine işaret eder. İnsan kendini tanıdığı ve içinde neler olup bittiğini anladığında, nedensellik ilişkisi farklılaşacağından artık bambaşka biri olacağını, bundan vazgeçemeyeceğini belirtir (Adler, 2019, s.24). Kişi kendini tanıdıkça, bir alçakgönüllülüğün oluşacağı ve bunun da kişiyi bencillikten uzaklaştırarak topluluk ile daha yakınlaşmaya ve uyumlu işbirliğine götüreceği varsayılabilir (Adler, 2011c).

Öte yandan, hem kendini tanıma hem de sosyal ilginin temelinde farkındalığın olduğu düşünülürse, bu süreçlerin pozitif yönde birbirini destekleyeceği düşünülebilir. Sosyal ilgi düzeyinin, kişinin ait olduğu gruplar içindeki ilişkilerinde sergilediği davranışlarda izlenebilir oluşu, bu karşılıklı etkileşimde kişinin kendini tanımasını da beraberinde getirebilir. Kişinin yakın ve uzak çevresiyle iletişimi ve etkileşimi oranında farkındalıkları geliştikçe, kendini ve diğerlerini tanıdıkça, sosyal ilgi düzeyinde de değişim olması beklenebilir.

Kendini tanıma etkinliklerine katılım, bireyin aktif olarak kendini tanıma yönünde uğraş verdiğini gösterir. Bu araştırmada, bu uğraşı veren üniversite öğrencilerinin sosyal ilgi düzeylerinin, bu tür etkinliklerine katılmayanlara göre anlamlı düzeyde yüksek çıkması, olumlu bir sonuç olarak yorumlanabilir. Adler'e (2010c, s. 8) göre, insan kendini ve başkalarını tanıdığı ölçüde, diğerleriyle daha iyi ilişkiler kurabilir, onlarla daha iyi geçinebilir ve doğal olarak daha mutlu olabilir, ancak kendini tanımak ve değiştirmek, insanlar için en güç şeydir ve bilinçli uygulanmalıdır. Bu bağlamda, üniversitelerde kişinin zarar görmeyeceği, bilinçli uygulamaların sunulması desteklenebilir.

5.6.2. Sosyal İlginin Çevreye Ayrılan Zamana Göre İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma ve Yorum

Katılımcıların çevrelerine ayırdıkları zaman, sosyal ilginin göstergelerinden biri olan, insanın çevresine karşı empati de içeren duyarlılığı ve farkındalığı boyutundan incelenmiştir. Bu duyarlılığa ve farkındalığa sahip bireylerin çevrelerine zaman ayıracakları düşünülmüştür. Adler'e (2010a) göre, çevreden soyutlanmış bir ruh yaşamı düşünülemez, çünkü ruhsal organ kendisini çevreleyen tüm nesnelere bağlantı içindedir ve dış dünyadan uyarılar alıp şu ya da bu şekilde bunlara yanıtlar verir. Adler (2011a), yaşam ödevlerinin (iş güç, toplu yaşam, aşk/sevgi/evlilik) üstesinden gelmede, çevreyle/toplumla işbirliğini vurgular, her ödevin toplum yapısı içinde, herkese yararı dokunacak şekilde yerine getirilmesini gerekli görür. Ona göre, insan ancak yaşamın anlamının toplumun yararına eylemlerde bulunmak olduğunu kavradığında, karşılaşacağı güçlükleri cesaretle ve başarı umuduyla göğüsleyebilir.

Bu araştırmada, çevresine sık zaman ayıranların sosyal ilgi puanı anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır (Tablo 12). Bu şaşırtıcı bir sonuç değildir. Adler'in toplumla, çevreyle ilişkiler bağlamında ele aldığı yaşam ödevlerinden biri, insanın çevresiyle, toplumla ilişkilerini düzenler. Bu ilişkiler doğal olarak insanın çevresine, çevresindekilerin ihtiyaçlarına zaman ayırmasını gerektirir. Ayrılan zamanın azlığı,

çokluğu veya yoğunlaştığı alanlar, sosyal aidiyet duygusuna bağlı olabileceği gibi, kişinin yalnızlığıyla da ilgili olabilir. İlkinde motivasyon istek ve sorumluluk ise, ikincide daha çok zorunluluk olarak görünebilir. İnsanın sosyal çevresiyle kurduğu ilişkilerin aile, arkadaşlar, okul ve iş arkadaşları, hayvanlar, doğa ve eşyayı kapsadığı düşünülebilir.

5.6.3. Sosyal İlginin Çevrenin (İnsan, Hayvan, Bitki, Cansız Nesne) İhtiyaçlarına İlişkin Farkındalık Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma ve Yorum

Sosyal ilgi, içinde yaşanılan çevreye ilişkin farkındalık kapsamında, genel olarak çevrenin ve özel olarak “insanlar”, “hayvanlar”, “doğa” ve “cansız nesnelere” ihtiyaçlarının farkında olup olunmadığına göre incelenmiştir. Bulgular, ilk genel soruda çevresinin ihtiyaçlarını fark edenlerin, fark etmeyenlere göre sosyal ilgi puanlarının daha yüksek olduğunu göstermiştir. Benzer şekilde, “hayvanların” ve “doğanın” ihtiyaçlarına ilişkin alt gruplarda da, ihtiyaçların farkında olanların puanları daha yüksek bulunmuştur (Tablo 13). “Cansız nesnelere” ihtiyaçlarının farkedilmesi boyutunda, sosyal ilgide anlamlı bir farklılaşmanın olmaması sürpriz değildir.

Genel anlamda çevrenin ihtiyaçlarının farkında olup olunmadığının sorulduğu ilk soruda anlamlılık bulunurken, alt gruplarda “İnsanların” ihtiyaçlarının fark edilme boyutunda sosyal ilgi ile arasında anlamlı bir ilişki bulunamaması, şaşırtmıştır. Bu sonuç, insanların kendilerinin ihtiyaçlarını giderebileceği düşüncesiyle, gideremeyeceği düşünülen çevrelerin ihtiyaçlarına karşı daha fazla duyarlılık yansıtıyor veya katılımcıların bir kısmında çevrelerindeki insanlara karşı bir kızgınlığın, öfkenin anlık ifadesi de olabilir. Bulgularda, “insanların” ($p=0,054$) ve “cansız nesnelere” ($p=0,196$) ihtiyaçlarının fark edilmesine ilişkin anlamlılık değerleri incelendiğinde, “İnsanlar” grubunun anlamlılık sınırına çok yakın olduğu da görülür.

Çevrenin ihtiyaçlarını fark etmek, zaman ayırmanın ötesinde veya aldığı karşılığını yapmanın çok ötesinde bir durum olarak görülebilir, çünkü kişinin samimi ilgisini, gözlem ve empati yeteneğini gerektirir. Bireyin yetenekleri ve mali olanaklarının yanısıra hayatındaki en önemli üçüncü kaynak çevre desteğidir. Kişinin çevreyle etkileşim ve iletişimi sürdürülebilmesi için, çevrenin desteğinden yararlandığı ölçüde karşılığını vermesi gerektiği, bilinen bir sosyal alışveriş durumudur. Ancak, insanlar sadece bir görevi yerine getirircesine veya bencil duygularla ya da yalnızlıktan korktukları, sadece eğlenmek, vakit geçirmek için bu karşılığı yapıyor ve çevresine zaman ayırıyorsa, bu başkalarının ihtiyacını fark etmeyi kapsamayabilir veya gerçek bir sosyal ilgi olmayabilir.

Bu alt problem grubu, Adler'in (2010a) insanda yer etmiş olan sosyal ilginin normalde insandan ömür boyu ayrılmadığı ama çeşitli nüanslar gösterdiği, sosyal ilginin çok boyutlu olduğu görüşünden temellenmiştir. Adler'e göre, sosyal aidiyet duygusu kimi insanda sınırlı bir karakter taşıırken, kiminde de olumlu koşullarda büyüüp serpilir, aile bireylerini aşarak, bir kavimi, bir ulusu içine alır, tüm insanlığa kucak açar, hatta bazen bu sınırı da aşır, hayvanlara, bitkilere ve cansız nesnelere uzanır, hatta tüm evreni kapsadığı görülür (Adler, 2010a). Cansız nesnelere yaşamla ilgili boyutları arasında bağ kurulamamış olabilir. Adler'in ifadelerinden anlaşıldığına göre, bu farkındalık boyutu daha ender bir durumu yansıtır. Cansız nesnelere ile Adler'in neyi ya da neleri kast ettiği açık değildir. Cansız nesnelere ihtiyaçlarının neler olabileceği tartışılabilir.

Canlı ile cansız doğa arasındaki farkların incelenmesi, yaşamın kökenine dair araştırmaların ele aldığı ilk konudur (Özmen, 2018). Canlılığın net olarak tanımı ve sınırı yoktur, ancak tüm organizmalarda ortak özelliklerden söz edilir. Bu ortak özelliklerin bazılarının bir varlıkta gözlenmesi, yine de onun canlı ya da cansız olarak sınıflandırılmasına yetmeyebilir. Örneğin, bir araba da hareket eder (hareket), benzin kullanır (beslenme) ve kimyasal enerjiyi hareket enerjisine dönüştürür (solunum), atık maddelerini de dış ortama boşaltır (boşaltım). Öte yandan, bir taş parçasına benzeyen ufak bir tohum cansızmış durur (<http://bilgioloji.com>, 2019). Öte yandan, bilimin atom altı düzeyde muazzam bir canlılık göstermesi, taşın da cansız olduğunu kesin olarak kanıtlamaz. Abiyogenez kuramına göre, canlılık cansızlıktan evrimleşmiştir. Biyologların çoğu da canlılık ile cansızlık arasında bir ayrıma gitmekten uzak durur, bu ikisi arasında belirgin bir çizgi olmadığını ifade ederler (<https://evrimagaci.org>).

En basitinden, nesnelere, eşyanın ihtiyacının görülmesi, korunması, uygun bakımın verilmesi, güzelliklerini, işlevselliğini ve ömrünü uzatır. İnsan hayatında eşyaların, nesnelere fonksiyonelliğinin ötesinde duygusal olarak da yeri vardır. Bir insanı, mutlu veya acı yaşantıları hatırlattıklarından veya başka herhangi bir nedenle onlarla da bağlar gelişebilir. Sosyal ilgi, aidiyet kapsamında sevgi içerir ve insan sevdiği şeyleri korur. İlişkilere, yaşama, kendine ve topluma karşı hoyratlık, nesnelere ve eşyaların hor kullanımında, ihtiyaçları olan bakımdan yoksun bırakmada da görülebilir.

Örneğin, kişilere ve kamunun önem verdiği, değer verdiği, sahiplendiği nesnelere, sanat eserlerine ve kültürel mirasa bilerek zarar vermeyi amaçlayan Vandalizm, kısaca nesneye karşı şiddet uygulamak olarak tanımlanabilir. Kişilere ve toplumca değer verilen nesnelere karşı bu nefret dolu ve öfkeli davranışın altında, sosyal bilimcilere göre iktidarsızlık (=eksiklik/yetersizlik/aşağılık duygusu), anlamsızlık

(=yaşam amacının olmaması), izolasyon (=toplumla ilişkilerde sorun) ve kendine yabancılaşma gibi sosyal normların bozulması ve psikiyatrik açıdan da antisosyal kişilik bozuklukları yatar. Buradan, vandalların durumunda ailede ve okullarda toplumsal aidiyet duygusunun kazandırılmadığı ve tedavisinin sosyal ilgide olabileceği anlaşılabilir. Buna, ekosistemin yıkımını getirebilecek çevre vandalizmi de eklenebilir. Çevresel vandalizme örnekler, koruma altındaki doğal alanlardaki tahribatlar ve saldırılar, akarsuların kirletilmesi, atmosferin fosil yakıt tüketiminden dolayı zarar görmesi şeklinde çoğaltılabilir (Boz ve Beyaztaş, 2019; Boğatepe, 2019; Wikipedia, 2019c). Kültürel ve çevresel vandalizm; doğanın, suların, toprağın, havanın, sanat eserlerinin korunma ihtiyacının fark edilerek kurumsal ve yasal düzeyde gerekli önlemlerin alınabilmesini gerektirir. Ancak o zaman bütün boyutlar görevlerini ve işlevlerini en iyi şekilde yerine getirebilir. Bu sorunların aşılması, sosyal ilginin içeriğindeki evrensel aidiyet bilincinin toplumda karşılık bulmasıyla mümkün olabilir.

Aynı şekilde, plastikler doğaya yayılmış, cansız kabul edilen toprak, su ve havanın niteliğini de bozarak, hayatta kalabilmek için bunlara ihtiyacı olan canlı yaşamı tehdit eder hale gelmiştir. Sadece bu açıdan bakmak bile, insan, doğa ve cansız olarak varsayılan taş, toprak, suyun ihtiyaçlarının temelde ortak olduğu ve aynı tehdit altında bulunduğu görülür. Kendi doğasına uygun işlev görebilmesi için, hepsinin ihtiyacı, plastikten ve diğer zararlı atıkların arındırılmasıdır. Ancak bu ihtiyacı görüp fark eden kişiler, bunun üzerine eğilebilir, ihtiyacı fark etmeyenlerden bir katkı beklemek boşuna olur. Bu örnekten yola çıkarak, sosyal ilgi düzeyi evrensel aidiyet duygusu boyutunda gelişmiş birey, topluluk ve toplumların, alternatif geliştirme, daha az atık üretme ve plastik kullanımını sınırlandırma gibi önlemlere samimi katılımı, bunu bir zahmet olarak algılamadan, sosyal ilginin gereği olan işbirliği davranışı olarak gördükleri düşünülebilir.

5.7. Sosyal İlginin Bireyin İnsan-Doğa-Evren İle İlişkisine ve Algılanan Maneviyat Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma ve Yorum

Bu alt problem ile ilgili olarak araştırılan soruların ilki, katılımcıların başkalarının varlığını ve yaşam hakkını kabulleriyle ilgilidir, beş alt grubu vardır ve “Evet/Hayır” cevaplarıyla bilgi toplanmıştır. Bu alt problemde belirlenen iki bağımsız değişken de kuramsal açıdan Adler’in sosyal ilgi düzeyinin sınırsızlığına işaret ettiği görüşünden temellenir. Bu alanda yürütülmüş çok fazla çalışmaya rastlanmamıştır.

5.7.1. Sosyal İlginin Diğerlerinin (İnsanlar, Canlılar ve Cansız Nesnelere) Varlığına, Yaşam Hakkına, Hak ve Özgürlüklerine İlişkin Kabullere Göre İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma ve Yorum

“Cansız Nesnelere”in varlığını canlılarla eşit görme ihtimalinin kabulü dışındaki diğer bulgular anlamlı farklılıklar göstermiştir (Tablo 14). Bulgularda, bütün insanların varlığını eşit gören; bütün insanların hak ve özgürlüklerini eşit kabul eden; diğer canlıların (hayvanlar, bitkiler) varlığını/yaşam hakkını kabul eden; diğer canlıların yaşam haklarını insanlarla eşit görenlerin sosyal ilgi puanları, bunları kabul etmeyenlere göre daha yüksek çıkmıştır. Crandall’ın (1991b), yüksek sosyal ilgi düzeyi ile hayata karşı olumlu davranış ve evrenle uyumlu bütünlük arasında aynı yönde olumlu ve anlamlı ilişki bulunduğu çalışmasının, bu sonucu destekler nitelikte olduğu söylenebilir.

Adler’in sosyal ilgiyi yaşamın ve evrenin tüm boyutlarına genellemesi ve insan-doğa ilişkisinin, insanın mutluluğunda önemli bir yer tuttuğuna işaret etmesi nedeniyle, bu alt problemin, biri hariç, tüm alt boyutlarında anlamlı sonuçların bulunması sürpriz olmamıştır. Öğrencilerin, insanların, hayvanların ve bitkilerin varlığına, eşitliğine ve yaşam haklarına ilişkin kabullerinin, sosyal ilgi yüksekliğine işaret ettiği söylenebilir. Bu alt problemin cansız nesnelere varlığını canlılarla eşit görme veya görmeme alt boyutunda anlamlı düzeyde farklılık bulunmaması da şaşırtıcı değildir. Cansız nesnelere canlılarla eşit görülebilmesi fikri öğrencilerin aklını karıştırmış olabilir, çünkü ilkokuldan itibaren öğretilen, bir şeyin canlı olarak kabul edilebilmesi için bir metabolizmasının olması ve bunun işlemesi gerektiğidir. Buna karşın, Ontolojinin ana konularından birini tüm boyutlarıyla canlılık konusundaki tartışmalar oluşturur, ancak popüler konulardan değildir.

Genel olarak, aidiyet duygusunun özü itibarıyla, kabule dayandığı söylenebilir. Bu aidiyetin sınırları herkesin kendi içsel sınırları olabilir. En fazla tartışılan soru, su, hava, toprak ve taş canlı mıdır sorusudur. Canlılık özelliklerine bakılırsa, değildirler, çünkü metabolizmaları yoktur ya da bilinen türde yoktur ve canlılık için bilinen özellikleri taşımadıklarından, canlı sayılmazlar. Bir önceki bölümde de tartışılan bu konuda, sadece onların da insan kadar kirlilikten, şiddetten, kötülükten ve iyilikten etkilendiklerini, duyarlılığa ve desteğe ihtiyaç duydukları görülebilir. Onlar olmadan, yapıları bozulduğunda, işlevlerini yitirince, ne insanın ne de başka bir canlının hayatta kalabileceği açıkça görülebilir. İnsan kendine ne kadar değer veriyor ve bedenine nasıl bakım gösteriyorsa, evrende birarada yaşadığı, canlı cansız diğer herşeye karşı da aynı değeri vermek, aynı saygıyı göstermek ve ihtiyaçlarını karşılamak zorundadır. Bu

tutum öncelikle, hiçbir canlı veya cansıza zarar vermemek ve eşit saymakla başlayabilir.

5.7.2. Sosyal İlginin Algılanan Maneviyat Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma ve Yorum

Maneviyat/spiritüellik genel olarak, bireysel inanç ve uygulamalar, kutsalla ve evrenle bağlı olma hissi, benliğin gelişimi ve kişisel potansiyellerin gerçekleşmesi, anlam arayışı ve hayat memnuniyeti gibi konularla ilişkilendirilerek açıklanmıştır (Düzgüner, 2013). Daha çok kişinin kendi içsel deneyimleriyle ilgili görülen maneviyat, Bireysel Psikoloji çerçevesinde de, “yaşamı anlamlandırma, aşkın bir güce inanma, ondan yardım bekleme” veya „ruhsal boyutun geliştirilmesi, bireyin kendine evrende bir yer bulması değerler, ahlâk, vicdan, yaşam amaçları ve evrende her boyuttaki tüm ilişkiler” (Dreikurs ve Mosak, 1999’dan akt. Fraentzel, 2019) olarak ele alınmıştır. Adler’in (2011a, 2011b) de, yazılarında ve kitaplarında hayatın anlam ve amacını derinlemesine sorguladığı bilinir. Onun, sosyal ilginin kapsamına ilişkin çizdiği genel çerçeveye bakıldığında, sosyal ilgi düzeyinin, sevgi, şefkat ve eğitimin yanında, bireyin çevresi, insanlık, diğer canlılar, doğa, dünya, cansız nesnelere ve evren ile, kısaca yaşamın bütün alanlarıyla nasıl bir ilişki, bağ kurduyuyla da ilgisi vardır. Burdan hareketle, kendisinden sonra takipçileri tarafından tanımlanan, “kişinin kendiyile ilişkisi, kendiyile başatması” ödevi ile “maneviyat” ile ilişkileri konu alan iki yaşam görevinin eklenmesinin, onun düşüncelerine ters düşmediği söylenebilir.

Adler’in (2011a), "yaşamın anlam ve amacını" arayışına ilişkin yazıları, maneviyatın, hayatın her alanını kapsayan sosyal ilginin dışında tutulamayacağını düşündürdüğünden, bu çalışmaya dahil edilmiştir. Bulgulara göre bu alt problemde, algıladıkları maneviyat düzeyini “Güçlü” olarak nitelendiren katılımcıların sosyal ilgi puanları, “Güçlü Değil” diyenlere göre daha yüksek bulunmuştur (Tablo 15). Alanyazında, sosyal ilgi ile maneviyat arasındaki ilişkiyi inceleyen iki çalışmaya rastlanmıştır.

Leak (2006), sosyal ilgi ile hepsi de kendini aşmayı esas alan çeşitli spiritüel yöntemler arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında, sosyal ilgi ile maneviyat arasında pozitif, olumsuz dindarlık kabul edilen dini kavimcilik ve köktendincilik ile sosyal ilgi arasında da negatif yönde güçlü ve anlamlı ilişki bulmuştur. Ayrıca, Leak ve Williams’in (1989a) sosyal ilgi ile aile içinde algılanan kişilerarası ilişkilerin kalitesini inceledikleri çalışmalarında da, ilişkilerde anlamlılık, entelektüel-kültürel, ahlakî-manevî yönelim ve kişisel gelişim düzeyi ile sosyal ilgi arasında olumlu ilişki; çatışma ve sosyal ilgi

arasında ise olumsuz ilişki olduğunu göstermiştir. Leak ve Williams'a (1989a) göre bu sonuçlar, sosyal ilgisi yüksek bireylerin, entelektüel, sosyal ve etik faaliyetlere ve değer yönelimlerine önem veren ailelerden geldiğini gösterir. Burada benmerkezcilik değil, daha küresel bir ufka sahip olma durumu vardır. Elde edilen güçlü bulgular, maneviyat ile sosyal ilgi arasında ilişki olduğunu ortaya koyarken, özellikle vurgulanan "sağlıklı maneviyat" kavramıdır.

Bu araştırmada, ilk sınıfta katılımcıların soruları üzerine, maneviyattan bu araştırma çerçevesindeki tanımlara göre ne kastedildiği açıklanmış, ondan sonraki sınıflarda da tekrarlanmıştır. Alanyazında anlam açısından uzmanlar arasında da tartışmalı olduğu görülen maneviyatın anlamı konusunda cevaplar öğrencilerin algılarından oluşmuştur.

5.8. Sosyal İlginin Bilgi-İletişim Teknolojileri ile Sosyal Ağları Kullanım Sıklığına ve Medya Türleri, Bilgiye Ulaşım Kaynağı ve Öncelikli İletişim Tercihlerine Göre İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma ve Yorum

İlişkiler, iletişim, etkileşim, paylaşım, sosyal ilgi bağlamında kuramsal açıdan Adler'in zamanından farklı bir yapıya evrilmiş, toplumun bir kısmını endişelendiren yeni iletişim kanallarının sayısı hızla artmış ve sosyal aktiviteyi etkilemiştir. Adler'in sosyal içerikli insanın doğasının ilişkiler olduğu görüşü ve sosyal ilginin içeriğini oluşturan unsurların başında paylaşım, iletişim ve etkileşimin gelmesi, bu alt problemi çalışmayı akla getirmiştir. Sosyal etkileşimin yoğun olarak sanal evrenler üzerinden de gerçekleştiği bir dönemde, bütün bunların sosyal bir varlık olan insanın toplumsal aidiyet duygusu üzerinde nasıl bir etki yarattığı, olumlu ve olumsuz yanları olabilecek bu hızlı gelişmenin sosyal ilgi üzerindeki farklılaştırıcı etkisi merak edilmiştir. Sonuç olarak, iletişim araçlarının ve sosyal ağları kullanım sıklığının sosyal ilgiye etkisi sorusu bu alt problem grubunda ele alınmıştır.

Bu ana başlık altında araştırılan değişkenlerin sosyal ilgi puanları üzerindeki değişim etkisi incelenmiş, elde edilen bulguların tartışma ve yorumuna aşağıda yer verilmiştir. Sosyal ilgi puanları üzerinde farklılaşma yaratıp yaratmadığı merak edilen değişkenler, düzenli medya izleme ve medya türleri tercihleri; bilgi-iletişim teknolojileri (cep telefonu), yeni/modern iletişim araçları (internet) ve sosyal ağların kullanım sıklığı; iletişimde ve bilgiye ulaşımında öncelikli tercihlerdir. Buradaki alt problemlerde ele alınan değişkenler ile sosyal ilgi arasındaki değişimi inceleyen bir başka çalışmaya, alanyazından ulaşılabildiği kadarıyla ne Türkiye'de ne de yurtdışında rastlanmıştır. Bu

nedenle tartışma ve yorum için bu çalışmanın amacına uygun görülen araştırmalardan yararlanılmıştır.

Yeni iletişim teknolojilerinin, esasen insanları fiziken ve kısmen duygusal olarak yakınlaştırmış, sosyal ağlar ve onları mümkün kılan teknolojik altyapı uzakları yakın kılarak, insanların tüm dünya ile iletişimini sağlamıştır. Aynı fikirler etrafında kullanıcılar biraraya gelebilirken, dünya çapında gruplar oluşturularak, aidiyet bağları da kurulabilmiştir. Bu konudaki bir çalışmada ise Cheung, Chiu ve Lee (2011; akt. Dursun ve Çuhadar, 2015), bireyin aidiyet duygusunun, üyesi olduğu sosyal ağ sayısı ile ters orantılı olduğunu bulmuşlardır. Bu bulguya göre, sosyal ağ ortamında sosyalleşmek ve bir aidiyet duygusu oluşturabilmek için, etkileşimde olunan sosyal ağ sayısı belirli bir düzeyde tutulmalıdır (Dursun ve Çuhadar, 2015). Bir başka deyişle bu bulgu, aidiyet duygusunun devasa sanal bir yapıda, anonim bir çevreyle kurulamadığını göstermiştir. Diğer yandan, kişiliğin belli boyutları ile sosyal ilgi arasındaki ilişkiyi araştıran alanyazındaki çalışmalardan elde edilen bulgularda görülebileceği gibi, sosyal ilgi düzeyi yüksek bireylerin daha içsel denetimli, psikolojik dayanıklılık düzeyleri yüksek, yalnızlık düzeyleri düşük, ailesiyle ve çevresiyle doyumlu ilişki içinde ve özerk yapıda oldukları görülmüştür. O halde, bu niteliklerin sosyal ilginin artırılmasıyla geliştirilmesinin, sosyal medya ve yeni teknolojilerin zarar ve risklerine karşı koruma sağlayabileceği iddia edilebilir.

İletişim teknolojileri ve sosyal ağlar ile ilgili en büyük sıkıntının, bu ağların içeriği, kötüye kullanımı ve riskleriyle ilgilidir. En çekinilen risklerin internet ve sosyal ağ bağımlılığı, problemlerli internet kullanımı gibi olgular ile internet ortamının bireylerde oluşturduğu derin bağlanma duygusu olduğu söylenebilir (Dursun ve Çuhadar, 2015). Başlıca endişe yaratan, bu sanal gerçeklik içinde insanların giderek daha fazla zaman geçirmeleri, kimi zaman sanal dünyayla, gerçek dünya arasındaki sınırın belirsizleşmesidir. Bu dünyada arkadaş bulma, bu dünyadaki insanlarla sosyal ve siyasi düşünce alışverişi; hatta bu dünyada birileriyle tanışıp evlenme gibi ciddi kararların alınabildiği görülür. Diğer yandan iletişim teknolojileri ve sosyal ağlar, bilgi, kaynak ve ders materyalleri paylaşımları için kolaylık sağlarken (Öztürk ve Akgün, 2012), bu şekilde kağıt tasarrufu ile dünyanın kaynaklarının korunmasına katkıda sağladığı söylenebilir.

5.8.1. Sosyal İlginin, Medyayı Düzenli İzlemeye Göre İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma ve Yorum

Katılımcıların medyayı düzenli izleyip izlemediği ve yazılı, görsel, işitsel medya, e-medya ve sosyal medya tercihlerine ilişkin bulgulara göre, medyayı düzenli izleyenlerin sosyal ilgileri, medyayı düzenli izlemeyenlere göre daha yüksektir. Medya türleri arasında yapılan tercih sıralamalarına göre de, yazılı medyayı ilk üçte takip etmeyenlere karşılık yazılı medyayı ilk üçte takip edenlerin sosyal ilgilerinin yüksek olduğu görülmüştür. Diğer medya türleri açısından anlamlı fark yoktur (Tablo 16).

Vural ve Bat'a (2010) göre, özellikle gençler arasında kullanım değeri bakımından hızlı bir yükseliş gösteren sosyal medya, günümüzün geleneksel medyasına rakip olup; kimi zaman tehdit eder duruma gelmiştir. Bu araştırma grubunu oluşturan öğrencilerin üçte ikisinin medyayı düzenli izlemesi, kendi toplumunda ve dünyada olup bitenlere ilgisiz olmadığı, içinde yaşadığı toplum ile arasındaki ilişkiye ve aidiyete değer verdiği şeklinde yorumlanabilir. Sosyal medyayı izleme düzeyinin anlamlı farklılık vermemesi, buna karşılık katılımcıların nispeten daha geleneksel ve ciddi olduğu kabul edilen bir kaynak olan yazılı medyaya yönelmesi, olumlu yönde şaşırtıcı bir sonuç olarak değerlendirilebilir. Bu sonuç, sosyal medya ile ilgili korkuları ve sosyal medyanın geleneksel medyaya rakip olduğu, hatta onun varlığını tehdit ettiğine ilişkin yaygın görüşü desteklememiştir.

5.8.2. Sosyal İlginin, Bilgi-İletişim Teknolojileri ve Sosyal Ağları Kullanım Sıklığına Göre İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma ve Yorum

Bu araştırmada, bilgi-iletişim teknolojilerini temsilen "Cep Telefonu", elektronik iletişim ağını temsilen "İnternet" ve genel anlamda "Sosyal Ağlar"ın kullanım sıklığı değişkenlerinin, Toplumsal İlgil Ölçeği puanlarının sıra ortalamalarında anlamlı farklılık yaratıp yaratmadığı incelenmiştir. Katılımcıların internet, cep telefonları ve sosyal ağları kullanım sıklığının çok veya az olması, sosyal ilgi puanında istatistiksel olarak anlamlı değişim yaratmamıştır (Tablo 17).

Kullanım sıklığının az veya çok oluşunun sosyal ilgi üzerinde değişim yaratmaması, bir başka deyişle birinin diğerlerine tercih edilmemesi, internet, cep telefonu ve sosyal ağlar ile ilgili yaygın endişeleri desteklemediğini düşündürür. Sosyal ilgi açısından, bu kanalların kullanım sıklığından çok, ne için kullanıldığı daha önemli olabilir. Öye yandan, bu sonucun bir başka nedeni olarak, kişinin sosyal ilgi düzeyi yüksek veya düşük olsun, bu iletişim araçlarının günlük hayatın vazgeçilmezleri ve artık modern yaşamın kanıksanmış, olağan donanımları arasında bulunmaları gösterilebilir.

Şükrü ve Koçak'ın (2019), yaşam doyum düzeyleri ile haftalık televizyon izleme sıklığı arasında pozitif; internet ve sosyal medya kullanım sıklığı arasında ise negatif yönde anlamlı ilişki buldukları çalışmalarında, yaşam doyum düzeyleri arttıkça, günlük sosyal medya kullanım sürelerinde azalma olduğu belirlenmiştir. Şükrü ve Koçak'ın araştırma sonuçları bu araştırma bulgularını destekler niteliktedir, çünkü yaşam doyumunu ile sosyal ilgi düzeyinin ilişkili olduğunu söylemek yanlış olmaz.

Dursun ve Çuhadar'ın (2015) Sosyal Ağ Kullanıcılarının Bilişsel Kapılma Düzeyleri adlı çalışmasında, istatistikler internet ortamında bulunan sürenin büyük bölümünün sosyal ağlarda geçtiğini göstermiştir. Sosyal ağların çekim gücü ve giderek artan kullanım oranları, farklı değişkenler kapsamında tartışılıp, araştırmalara konu olurken, internet bağımlılığı, problemler internet kullanımı gibi olgular, internet ortamının bireylerde oluşturduğu derin bağlanma duygusuyla açıklanır olmuştur (Cheung, Chiu ve Lee, 2011 akt. Dursun ve Çuhadar, 2015). Kullanımı gün geçtikçe artan, kullanıcılarının yoğun etkileşim içinde buldukları sosyal ağların ve bu yoğun etkilerle savunmasızca karşı karşıya kalınan diğer internet ortam ve uygulamalarıyla yaşanan deneyimlerin ve risklerin, sosyal ilgi üzerinde de belirleyici etkisinin olması beklenebilir. Ancak burada, teorik olarak sosyal ağlar sayesinde, sosyal ilginin daha fazla genişleyebileceği bir alan bulabildiği de düşünülebilir: İletişim, etkileşim, paylaşım, gruplar arasında dayanışma, sanat üretimi, sosyal sorumluluklar üstlenme, dünyanın öbür ucundaki ihtiyaçları görebilme ve destek olabilme fırsatı bulma; daha büyük kitlelerle bir olduğu duygusunu paylaşma: Bunlar aynı zamanda sosyal ilginin alanına da giren kavramlardır. Bilissel Kapılma Kuramı, “teknoloji ile ilgili deneyimlerde yaşanan derin bağlılık durumu” olarak tanımlanır (Agarwal ve Karahanna, 2000; akt. Dursun ve Çuhadar, 2015). Özellikle derin bağlılık durumunun „kontrol“ boyutunda, gelişmiş bir sosyal ilgi düzeyinin (güvenli, özgür ve özerk bireyler), bilişsel kapılmaya karşı koruma sağlayabileceği söylenebilir.

5.8.3. Sosyal İlginin Öncelikli İletişim Tercihine Göre İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma ve Yorum

Bulgular, katılımcıların “Yüzyüze”, “Telefon” ve “Sosyal Ağlar” arasından öncelikli iletişim tercihi olarak, yüzyüze iletişimi seçtiklerini göstermiştir. Yüzyüze iletişimi tercih edenlerin sosyal ilgi puanları telefon ve sosyal medya üzerinden iletişimi tercih edenlere göre daha yüksek bulunmuştur (Tablo 18).

Bu araştırmaya katılan bireylerin, sosyal ağlar ve telefon yerine, öncelikli iletişim tercihi olarak “Yüzyüze“ iletişim seçeneğinde karar kılmaları, sosyal ilgi

açısından teorik olarak beklenebilir bir sonuç olsa da, olumlu yönde şaşırtmıştır. İnternet ve sosyal ağların yaygın kullanımının sosyal ilişkiler üzerindeki olumsuz etkilerine devamlı dikkatlerin çekildiği bir zamanda, bu tercihin önemli olduğu görülür. Bu sonuç, toplumsal aidiyet duygusunun sanal dünya ve makinelerden çok gerçek yaşama, sosyal ilişkilere yöneldiğini göstermiştir. Bu tercih önemli sayılmalıdır. Şükrü ve Koçak'ın (2019) yaşam doyum düzeyleri ile haftalık televizyon izleme sıklığı arasında pozitif; internet ve sosyal medya kullanım sıklığı arasında ise negatif yönde anlamlı ilişki buldukları araştırmalarının bu alt problemde de alınan sonucu desteklediğini söylemek mümkündür.

Yeni iletişim kanalları bazı endişeleri beraberinde getirirse de, bunların radyo veya televizyon gibi tek yönlü olmayıp, "insanlar arasında bağlantı kuran kanallar" olduğu, dolayısıyla karşılıklı etkileşime olanak sağladıkları ve tüm risklerine karşın doğru kullandıklarında yaşamı kolaylaştırıcı etkileri ve sosyalleşmeyi farklı boyutlara taşıyabilecek potansiyele de sahip oldukları yadsınmamalıdır. Yine burada da sosyal ilgi düzeyi yüksek bireylerin içsel denetimli, yüksek psikolojik dayanıklılık düzeyleri, buna karşın düşük yalnızlık düzeyleri, özerk yapıları ve aileleri ve çevresiyle doyumlu ilişki içinde oldukları hatırlanarak bu alandaki risklere karşı da koruyucu bir faktör olarak, sosyal ilgi düzeyinin artırılması yararlı olabilir.

5.8.4. Sosyal İlginin Bilgiye Ulaşım Kaynağı Tercihine Göre İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma ve Yorum

Öncelikle etkileşim açısından, bilgi paylaşımı, nasıl aktarıldığı ve nasıl yeni bilgi üretildiğinin de sosyal ilgi kapsamında görülebileceği düşünülmüş, katılımcılara bilgiye ulaşım kaynakları içerisinde yedi seçenek sunulmuş, bunlardan birini bilgiye ulaşımında öncelikli kaynak olarak tercih etmeleri istenmiştir. Yazılı basın, görsel ve işitsel medya, e-medya, internet, sosyal medya ve resmi siteler olmak üzere, yapılan tercihler ile sosyal ilgi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (Tablo 19). Bilgiye ulaşım kaynağının güvenilir ve tarafsız olması her zaman tercih edilen bir durumdur. Doğru ve güvenilir bilgiye ulaşımında gösterilecek özenin, hakikati aramak anlamında sosyal ilgi ile ilişkili olabileceği ve bazı tercihlerin öne çıkabileceği düşünülmüştü. Ancak, sonuçlar anlamlı çıkmamıştır. Bir neden, Kişisel Bilgi Formunda ardarda gelen iki benzer soruda yönergenin farklı olduğunun anlaşılabilmesi olabilir. Değerlendirmeye alınmayan katılımcı sayısının fazla oluşu, sonuçları etkilemiş olabilir.

BÖLÜM 6

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada, Ufuk Üniversitesi lisans öğrencilerinin sosyal ilgileri Toplumsal İlgili Ölçeği'nden aldıkları toplam puan üzerinden değerlendirilerek, bazı değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiş ve şu sonuçlara varılmıştır.

6.1. Sonuç

Ufuk Üniversitesi lisans öğrencilerinin sosyal ilgi puanları, cinsiyet, devam edilen bölüm, ebeveynle ilişki, kendinin nasıl bir çocuk olarak algılandığı, başkalarının yanında kendini güvenli, özgür ve özerk hissetme ve kendini toplumun özgür, eşit ve özerk bir üyesi olarak kabule ilişkin sonuçlar anlamlı bulunmuştur:

- Kadın öğrencilerin sosyal ilgi düzeyi erkek öğrencilere göre daha yüksektir.
- Öğrencilerin devam ettikleri bölüm açısından, Uluslararası Ticaret bölümü öğrencileri en yüksek sosyal ilgi puanına sahiptir, en düşük puanı ise İngilizce Öğretmenliği bölümünde okuyanlar almıştır. Bölümler karşılaştırıldığında, Hukuk bölümünde ve İngilizce Öğretmenliğinde okuyanlara göre, her iki halde de Uluslararası Ticaret, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler ve Psikoloji öğrencilerinin sosyal ilgileri yüksektir.
- Öğrencilerin ebeveynleri ile ilişkilerinin düzeyi incelendiğinde, anne ve babasıyla ilişkilerini "İyi" olarak değerlendiren katılımcıların sosyal ilgi puanları, ilişkileri "İyi Değil" olarak değerlendirenlere göre daha yüksektir.
- Bireyin kendini nasıl bir çocuk olarak algıladığına bakıldığında, "Şımartılmış" çocuk olduğunu düşünen ve "Diğer" kategorisinde konumlanan katılımcıların sosyal ilgi puanlarının, kendini "Eksik/Yetersiz" ve "İhmal Edilmiş" çocuk olarak tanımlayan katılımcılara göre yüksek olduğu görülmüştür.
- Başkalarının yanında kendini güvenli, özgür ve özerk hisseden, ayrıca kendini toplumun özgür, eşit ve özerk bir üyesi olarak gören katılımcıların sosyal ilgisi, bu şekilde hissetmeyen kendini böyle görmeyen katılımcılara göre yüksektir.

Kendini tanıma algısına ve kendini tanıma etkinliklerine katılıma, çevreye ayrılan zamana ve çevrenin ihtiyaçlarına farkındalığa ve algılanan maneviyata göre sosyal ilgi puanları anlamlı düzeyde farklıdır:

- Kendini "çok" tanıdığını söyleyenlerin ve kendini tanıma amaçlı etkinliklere katılanların sosyal ilgisi, kendini "Çok Tanımadığını" belirtenlere ve kendini

tanıma etkinliklerine katılmayanlara göre yüksektir.

- Çevresine sık zaman ayıranların sosyal ilgisi, çevresine sık zaman ayırmayanlara göre daha yüksek çıkmıştır.
- Genel olarak çevrenin, özel olarak “Hayvanlar” ve “Doğanın” ihtiyaçlarını fark edenlerin sosyal ilgi puanı, fark etmeyenlere göre yüksektir.
- Maneviyatını „Pek Güçlü Değil“ olarak değerlendirenlerin sosyal ilgileri, maneviyatını “güçlü” olarak değerlendirenlere göre daha düşüktür.

Sosyal ilginin anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği diğer değişkenler, bütün insanların varlığı, hak ve özgürlüklerinin eşitliğini kabul, diğer canlıların varlığı ve yaşam hakkını kabul ve insanlarla eşit görme alt başlıklarıdır. Medya alt başlıklarından “yazılı medya” seçeneğinde ve öncelikli iletişim tercihlerinden “Yüzyüze iletişim”de de sosyal ilgi puanları anlamlı düzeyde farklılaşmıştır:

- Bütün insanların varlığını eşit kabul edenlerin, bütün insanların hak ve özgürlüklerini eşit kabul edenlerin, dünyadaki diğer canlıların varlığını/yaşam hakkını kabul edenlerin ve diğer canlıların yaşam hakkının insanla eşit olduğunu düşünenlerin sosyal ilgi puanları, kabul etmeyenlere göre yüksektir.
- Medyayı genel olarak düzenli izleyenlerin ve medya türleri arasında “yazılı medyayı” ilk üçte takip ettiğini belirtenlerin sosyal ilgi puanları, medyayı düzenli izlemeyenlere ve diğer medya kategorilerine göre daha yüksek çıkmıştır.
- “Yüzyüze” iletişimi tercih edenlerin sosyal ilgi puanı, “Telefon” ve “Sosyal Ağlar”ı tercih edenlere göre daha yüksektir.

Bu araştırmada, yaş, medenî durum, sınıf, mezun olunan okul türü, ebeveyn eğitim düzeyi, doğum sırası, kardeş sayısı, bedensel engel durumu, düzenli spor yapılıp yapılmadığına göre sosyal ilgi puanlarında anlamlı farklılık çıkmamıştır. Benzer olarak, çevrenin ihtiyaçlarına farkındalıkta insanların ve cansız nesnelerin ihtiyaçlarının fark edilip edilmemesinde ve cansız nesnelerin varlığının canlılarla eşit görüp görülüp görülmemesinde de farklılık yoktur. Aynı şekilde, bilgi-iletişim kanallarını (internet, cep telefonu, sosyal ağlar) kullanım sıklığı, medya alt başlıklarından “görsel medya”, “işitsel medya”, „e-medya“ ve “sosyal medya“ ve aynı şekilde “bilgiye ulaşım kaynağı tercihleri“ ile sosyal ilgi arasında anlamlı farklar görülmemiştir.

6.2. Öneriler

1. Bu araştırma Ankara Ufuk Üniversitesi lisans öğrencileri ile sınırlıdır. Genellenebilirlik açısından, farklı üniversiteleri içerecek kapsamlı bir çalışma alan yazına katkı sağlayabilir.
2. Ufuk Üniversitesi lisans öğrencileri normal dağılım koşulu sağlamamıştır. Normal dağılımın sağlanabileceği bir üniversitede çalışılması yararlı olabilir.
3. Araştırmaya Tıp Fakültesi dahil edilmemiştir. Ayrıca Ufuk Üniversitesi'nde Güzel Sanatlar Fakültesi yoktur. Sosyal ilginin bu iki fakültenin de bulunduğu bir üniversitede çalışması önerilebilir.
4. Toplumsal İlgil Ölçeği'nden alınan sosyal ilgi puanlarının kadın öğrenciler lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermesi, bu alanda bir sosyal gelişmeye işaret edebilir. Ufuk Üniversitesi öğrencilerinde alınan bu sonucun benzer ve benzer olmayan evrenlere ne oranda genellenebileceği daha yaygın çalışmalarla araştırılabilir.
5. Araştırma yaş sınırları değiştirilerek lise öğrencilerine ve yetişkinlere, örneğin aile eğitimlerinde, huzurevleri, cezaevleri, yetiştirme yurtları ve hastanelerde veya farklı meslek gruplarına, sosyal projelerde ve sivil toplum örgütlerinde yer alanlara, dezavantajlı gruplara vb. toplumdaki her tür sosyal gruba uygulanabilir, sosyal ilgi düzeyindeki farklılıkları ortaya koyabilir.
6. Bu çalışma kapsamında bedensel engel bildiren üç kişi, sayı azlığı nedeniyle analiz kapsamına alınmamıştır. Özellikle eksiklik/yetersizlik duygusu ve telafisinin sosyal ilgi ile ilişkisinin araştırılması yönünden, bedensel engeli/kusuru olan bireyler ile kapsamlı bir çalışma önerilebilir.
7. Bu çalışmada, ebeveyn tutumlarının sosyal ilgi üzerinde değişim yaratıp yaratmadığı incelenmemiştir. Literatürde de ebeveyn tutumları ile sosyal ilgi arasındaki ilişkiyi inceleyen bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu yönde yapılacak çalışmaların aydınlatıcı sonuçlar verebilir ve aileler için psiko-eğitsel programlar yoluyla erken önlemler alınabilmesine katkı sağlayabilir.
8. Alanyazın incelemesinde Türkiye'de çocuklar için sosyal ilgi ölçeklerine rastlanmamıştır. Sosyal ilginin gelişimi için en önemli dönem ilk çocukluk dönemi ve sonrasıdır. 0 – 14 yaş arası çocuklar için gelişimsel yaş dönemlerine göre farklı araçların Türkçeye uyarlanması veya geliştirilmesi yararlı olabilir.

9. Toplumsal İlgı Ölçeği'nin lise ve üniversitelerde ve çocuklar için uygun araç geliştirildiğinde ilköğretimde de, birinci ve dördüncü sınıflara uygulanarak sosyal ilginin gelişimine eğitim kurumlarının katkısı izlenebilir. Sonuçlar, toplumun gelişmesi, öfke ve şiddetin önlenmesi, diğer tüm canlılarla ve doğayla saygı çerçevesinde birlikte yaşama kültürünün geliştirilmesinde fayda sağlayabilir.
10. İnternet, sosyal ağlar, cep telefonlarının sosyal ilgiyi farklılaştırıp farklılaşdırmadığını araştıran çalışmalara rastlanmamıştır. Bu araştırmada anlamlı bir sonuç çıkmamıştır. Gelecekte farklı ve daha büyük örneklem üzerinde yürütülecek bu tür çalışmalar, hem karşılaştırmaya imkan verebilir hem de alanyazına katkı sağlayabilir.
11. Bu araştırma çerçevesinde bazı analizler katılımcıların öz değerlendirmelerine dayanılarak gerçekleştirilmiştir. Uygun ölçeklerle veya ölçek geliştirilmek suretiyle, daha kapsamlı çalışmaların yapılması yararlı olabilir.
12. Adler'in "Gemeinschaftsgefühl" kavramı "sosyal ilgi" veya "toplumsal ilgi" olarak Türkçe'ye girmiştir. Bunun yanısıra alanyazında toplumsallık duygusu, sosyal duygu, toplum duygusu, topluluk duygusu gibi çevirilerin de kullanıldığı görülmüştür. Bunlara ek olarak, araştırmacı tarafından "sosyal / toplumsal aidiyet duygusu" ve daha geniş kapsam için "evrensel aidiyet bilinci" önerilir.

6.2.1. Psikolojik Danışmanlara Öneriler

1. Ailesi ve sosyal çevresiyle sorunları olan bireylerin ve lise seviyesinde öğrencilerin tutum ve davranışlarını anlamada Toplumsal İlgı Ölçeği'nden yararlanılabilir.
2. Bireysel Psikoloji yaklaşımını benimseyen psikolojik danışmanlarca, sosyal ilgiyi arttıracak psiko-eğitsel programlar geliştirilebilir.
3. Rehber öğretmenlerin, kültürel, sanatsal, sportif faaliyetlerin yanısıra, çocukların sosyal ilgilerini farklı boyutlara taşıyacak psiko-eğitsel/rehberlik, danışma/kişilerarası problem çözme, psikoterapi/kişiliği yeniden yapılandırma ve görev/iş yönelimli psiko-eğitim grupları oluşturmaları önerilebilir. Örnekler, ufak görevler üstlenme şeklinde de olmak üzere huzurevleri ziyareti, doğa çalışmaları, hayvan barınakları ziyareti veya hayvanlarla diğer çalışmalar gibi sosyal içerikli programlar; su, elektrik, gaz faturalarında tasarrufa yönelik yarışmalar, kağıt, yakıt tasarrufu, eşyanın korunması gibi, kaynakların korunması vb. her alanda planlanabilecek pek çok yaratıcı çalışmaya uzanabilir.

4. Bu çalışma çerçevesinde veri girişi yapılırken, öğrencilerin %13'ünün Toplumsal İlgili Ölçeğinin „Hayatı yaşamaya değer buluyor musunuz?“ sorusuna "Hiç uygun değil" veya "Çok az uygun" yanıtları verdikleri dikkat çekmiştir. Sosyal ilgi ile hayatı değer bulma arasında pozitif bir ilişki olduğundan, bu grubun ölçekten aldığı puanlar arasındaki ilişki merak edilerek incelenmiştir. Analizde, bu soruya verilen yanıtlar ile Toplumsal İlgili Ölçeği toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı ve aynı yönde korelasyon saptanmıştır ($r=0,487$ ve $p<0,001$). İlgili makale ve yayınlarda, aile, sosyal çevre ve ilişkilerdeki yoksunluk intihar riskleri arasında sayılmıştır (Özgüven, 2008). Yukarıdaki analiz sonucu, sosyal ilgi eksikliğinin de böyle bir riske işaret edebileceğini düşündürmüştür. Psikolojik danışma, kişiyi bulunduğu konumdan daha üst bir konuma taşımak ise, ihtiyacı olan öğrenciler için çekim gücü oluşturabilecek uygun psiko-eğitim programlarıyla, onların hayatlarındaki değişikliklere uyum sağlamalarında yardım verilebilir.

6.3. Değerlendirme

Bu çalışmanın bulguları, “klasik” denilebilecek değişkenlerden cinsiyet ve devam edilen bölümde anlamlı sonuçlar ortaya koymuş; bunların dışında ise, yaş, medenî durum, sınıf, mezun olunan okul türü, ebeveyn eğitim düzeyi, engeli olma durumu, doğum sırası ve kardeş sayısı açısından anlamlı sonuçlar vermemiştir. Sosyal ilgi puanlarında anlamlı farklılaşmalar yaratan etkenlerin çoğunun, öğrencilerin görüş, algı ve kabullerine dair bu araştırmada tanımlananlar arasında olduğu görülmüştür. Bu durum, Soyer'in (2001) çalışmasında anlamlı sonucun akademik başarı algısında alınmış olmasıyla da uyumludur. Bu saptamalardan hareketle, gelişmelerin izlenebilmesi açısından yararlı görülen “klasik” değişkenlerin yanısıra, sosyal ilgi konusundaki incelemelerde bu araştırmada çalışılan ve benzer etkenlerin kullanılmasının aydınlatıcı olabileceği izleniminin güçlendiği söylenebilir.

Önsözde de belirtildiği gibi, Adler insanın mutsuzluğuna, yalnızlığına ve yabancılaşmasına karşı çareyi sosyal ilginin “üst düzeyde” gerçekleşmesinde görür, insanlığın ilerlemesini buna bağlar. Ona göre, insanlık için en kötü şey sosyal ilginin eksik veya hiç olmadığı durumdur. Bu ancak, insanların sorumluluk, sevgi ve toplum bilinci ruhuna, sosyal ilgiye, sahip olmasıyla engellenebilir (Adler, 2011a). Bu araştırma, sosyal ilgi puanlarından ve görüş, algı ve kabullerine ilişkin sorulara verdikleri yanıtlardan, çalışma grubunu oluşturan üniversite öğrencilerinin bu duyarlılığa sahip olduklarını göstermiştir.

Küresel ısınma ve iklim krizinin ulaştığı boyutlar nedeniyle, sosyal ilginin artık insanların birbirleriyle ve diğer canlılarla ilişkileri düzeyinin ötesine taşması, hızla cansız olarak nitelendirilen su, toprak, hava ve enerji ile ilişkiler düzeyine doğru genişlemesi gerektiği görülür. Canlı cansız, bu gezegeni paylaşan herkes ve herşeyin iyi oluşunun ve varlığını sürdürebilmesinin, diğerinin iyi oluşuna ve varlığını sürdürebilmesine bağlı olduğu apaçık ortadadır. Üniversite öğrencileri sosyal ilgi düzeylerini daha sonraki yaşam alanlarına ve tüm ilişkilerine taşıyacaklarından, onlarda var olan bu duyarlılığın aktif olarak desteklenip genişletilmesinin, toplum ve dünya için yararlı olacağı düşünülebilir.

Bu araştırmada elde edilen sonuçlar, kimi sınırlılığa rağmen, özendirici olabilir. Sonuçların diğer araştırmacılara daha kapsamlı çalışmalar için yol gösterici olması ve alana amaçlanan katkıyı sağlaması umut edilir.

KAYNAKLAR

- AAIM - Alfred Adler Institut Mainz: Wer war Alfred Adler? Erişim adresi: <https://www.adler-institut-mainz.de/de/das-institut/alfred-adler.html> Erişim: Kasım 2017
- AAIM - Alfred Adler Institut Mainz (2017): Ausbildung, Weiterbildung für Psychoanalyse und tiefenpsychologisch fundierte Psychotherapie für Erwachsene, Kinder und Jugendliche. <https://www.adler-institut-mainz.de/de/das-institut/alfred-adler.html>. Erişim: Ağustos 2017
- Adler, A. (1907). Die Theorie der Organminderwertigkeit und ihre Bedeutung für Philosophie und Psychologie. <https://www.textlog.de/adler-psychologie-organ-minderwertigkeit-philosophie-psychologie.html>. Erişim: Aralık 2018
- Adler, A. (1912). Zur Erziehung der Eltern. <https://www.textlog.de/adler-psychologie-erziehung-eltern.html>. Erişim: Mayıs 2018
- Adler, A. (1927). Menschenkenntnis - Die Bedeutung des Gemeinschaftsgefühls für die Charakterentwicklung. Erişim adresi: <http://www.textlog.de/adler-psychologie-bedeutung-gemeinschaftsgefuehls.html>. Erişim: Mayıs 2018
- Adler, A. (2005). *Çocuk Eğitimi*. (3. Baskı; çv. K. şipal). İstanbul, Cem Yayınevi, 2005 (Orijinal ilk basım tarihi yok).
- Adler A. (2010a). *İnsanı Tanıma Sanatı*. (12. Baskı; çv. K. şipal). İstanbul, Say Yayınları. (Orijinal ilk basım tarihi 1927)
- Adler, A. (2010b). *İnsan Doğasını Anlamak*. (8. Baskı; çv. D. Başkaya). İzmir, İlyayayınevi. (Orijinal ilk basım tarihi yok)
- Adler, A. (2010c). *İnsan Tabiatını Tanıma*. (8. Baskı; çv. A. Yörükân). İstanbul Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2010. (Orijinal ilk basım tarihi yok)
- Adler, A. (2011a). *Yaşamın Anlamı ve Amacı*. (9. Baskı; çv. K. şipal). İstanbul Say Yayınları. (Orijinal ilk basım tarihi 1933)
- Adler, A. (2011b). *Psikolojik Aktivite - Üstünlük Duygusu ve Toplumsal İlgisi*. (9. Baskı; çv. B. Çorakçı). İstanbul Say Yayınları. (Orijinal ilk basım tarihi 1979)
- Adler, A. (2014). *Menschenkenntnis*. (38. Baskı) Frankfurt/Almanya Fischer Taschenbuch Verlag, 2014. (İlk basım tarihi 1927)
- Adler, A. (2015). *Sosyal İlgisi - İnsanoğluna Bir Davet*. (İlk Baskı; çv. A. Tekşen). İstanbul, Payel Yayınevi. (Orijinal ilk basım tarihi yok)
- Adler, A. (2018a). *Yaşama Sanatı*. (15. Baskı; çv. K. şipal). İstanbul, Say Yayınları. (Orijinal ilk basım tarihi yok)
- Adler, A. (2018b). *Modern Psikoloji*. (İlk Baskı; çv. M. Uhrayoğlu) Ankara, Dorlion Yayınları. (Orijinal ilk basım tarihi yok)
- Adler, A. (2019). *İnsanı Tanıma Sanatı*. (İlk Baskı; L. Uslu). Cem Yayınevi, İzmir. (Orijinal ilk basım tarihi 1927)

- Atçeken, E. (2014). *İlişkilerdeki Yüklemelerin, Bağlanmanın, Eş Benzerliğinin ve Problem Çözme Becerilerinin Eş Desteğini Yordaması* (Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya).
- Aydoğdu, F. ve Dilekmen, M. (2016). Ebeveyn Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2).
- Başaranoğlu, Y. (2011). *Üniversite öğrencilerinin cinsiyete göre psikolojik doğum sırası ile karşı cinsle ilişkide sosyal yetkinlik beklentisi düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana).
- Bedel, G. (2009). *The validity and reliability study of the Turkish version of the Spirituality Scale* (Master's Thesis, İstanbul Bilgi University Institute for Social Sciences, İstanbul).
- Berger, M. (2017). *Das Utopische in der Individualpsychologie Alfred Adlers. Gemeinschaftsgefühl als utopisches Konzept* (Seminararbeit, Universität Wien Institut für Politikwissenschaft). 210129 SE M11: SE Forschungspraktikum (2016W) FOP Utopien und Dystopien in Ost- und Westeuropa: https://www.academia.edu/31445819/Das_Utopische_in_der_Individualpsychologie_Alfred_Adler._Gemeinschaftsgefuehl_als_utopisches_Konzept Erişim: Eylül 2018
- Bilgioloji (2019, 30 Temmuz). Canlı, Canlılık Nedir? <http://bilgioloji.com/pages/fen/bilim/biyoloji/canli-canlilik-nedir/> Erişim: Ağustos 2019
- Boeree, C. George (2006): *Persönlichkeitstheorien: Alfred Adler* (çv. D. Wieser). Orijinal: Personality Theories, Shippensburg University, USA 1997. Erişim adresi: [<http://www.ship.edu/~cgboeree/perscontents.html>] Erişim: Nisan 2019
- Boğatepe, V. (2019). Vandalizm. <http://www.kitaptansanattan.com/kose-yazilari/sansur-kulturel-vandalizm/>. Erişim: Temmuz 2019
- Boz, B. ve Beyaztaş, F. Y. (2019, 30 Temmuz). Vandalizm. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi* 2001/3. <http://www.ttb.org.tr/STED/sted0301/5.html> Erişim: Temmuz 2019
- Bruder-Bezzel, A. (2009). Gesellschaft und Kultur (1897 - 1937) - Alfred Adler Studienausgabe Bd. 7., Göttingen, Vandenhoeck & Ruprecht. Erişim adresi (: https://www.amazon.de/Gesellschaft-Kultur-1897-Alfred-Studienausgabe/dp/3525460554#reader_3525460554 Erişim: Eylül 2019
- Corey, G. (2008). *Psikolojik Danışma Psikoterapi Kuram ve Uygulamaları*. (İlk Baskı; çv. T. Ergene). Ankara: Mentis Yayıncılık, 2008. (Orijinal ilk basım tarihi 2005).
- Çakır, K. ve Şen, E. (2012). Psikolojik doğum sırasına göre adil dünya inancı. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 1(32), 57-69.).
- Çekiç, Ali (2018). Adler ve Bireysel Psikoloji. Erişim adresi: <https://de.slideshare.net/cekicali/adler-ve-bireysel-psikoloji> Erişim: Mayıs 2018
- Devrimci Özgüven, H. (2008). İntihar Davranışı Riskinin Değerlendirmesi. *Türkiye Klinikleri J Psyciatry-Special Topics*. 2008;1(3):8-14.
- Dursun, Ö. Ö. ve Çuhadar, C., (2015). Sosyal Ağ Kullanıcılarının Bilişsel Kapılma Düzeyleri. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1), 241-253.

- Düzgüner, S. (2013). Maneviyat algısı ve diğerkamılıkla ilişkisi (Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya).
- Erginsoy, D. (2010). *Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal İlgileri, Bilişsel Çarpıtmaları ve İlk Anıları* (Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, İstanbul).
- Evrimağacı (2019). Canlılık ve Cansızlık. <https://evrimagaci.org/abiyogenez-1-kimyasal-evrim-canlilik-ve-cansizlik-tanimlari-33>
- Fraentzel, E. (2019). *Gemeinschaftsgefühl als Grundpfeiler der Individualpsychologie*. <https://www.evelinfraentzel.de/gemeinschaftsgefuehl/> Erişim: Mayıs 2019
- Frick, J. (2009). Einige Anmerkungen zur Aktualität der Individualpsychologie.Vortrag zum 60. Geburtstag der Schweizerischen Gesellschaft für Individualpsychologie nach Alfred Adler (SGIPA) in Zürich, 6.6.2009 Erişim: Nisan 2019
- Geçtan, E. (2012). *Psikanaliz ve sonrası*. (15. Baskı.). İstanbul: Remzi Kitabevi 2012. (Orijinal ilk basım tarihi yok)
- Gladding, S.T. (2013). *Psikolojik Danışma – Kapsamlı Bir Meslek* ((6. Baskı; çv. Ed. N. Voltan Acar).) Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık. (Orijinal ilk basım tarihi 2009)
- Gladding, S. T. (2015). *Aile Terapisi Tarihi, Kuram ve Uygulamaları*. (3. Baskı, 5. Baskıdan çv. Ed. İ. Keklik ve İ. Yıldırım). Ankara, Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği 2015. (Orijinal ilk basım tarihi 2011)
- HEI-Human Encouragement Institute (2017). <https://he-institute.ch/individualpsychologie>. Erişim: Kasım 2017
- HEI-Human Encouragement Institute (2019, 3 Mayıs). Erişim adresi: <https://he-institute.ch/individualpsychologie/menschenbild/>. Erişim: Kasım 2017
- Johnson, P.; Smith, A.J.; Nelson, M.D. (2003). Predictors of Social Interest in Young Adults. *Journal of Individual Psychology*. Fall2003, Vol. 59 Issue 3, p281. 12p. 1 Chart. Erişim: Kasım 2018
- Kalkan, M. (2010). Ergen romantik ilişkilerinde duygusal istismar, fiziksel istismar ve soruna yönelmeye Adlerian bir bakış: Sosyal İlgisi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 11(3), 242-247.
- Kaplan, H. B. (1991). Sex differences in social interest. *Individual Psychology: Journal of Adlerian Theory, Research & Practice*, 47(1), 120-123.
- Karasar, N. (2012): *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (23. Baskı) Ankara, Nobel Yayın Dağıtım.
- Kasüsche, D. (1996). *Auswirkungen individualpsychologischer Weiterbildung: Kurz- und Langzeiteffekte individualpsychologischer Weiterbildungsseminare auf die soziale Beitragsbereitschaft des Menschen* (Doktora Tezi, Dortmund Üniversitesi). Internationale Hochschulschriften, Bd. 243, , Münster, Waxmann 1997, ISBN 3-89325-519-2. Erişim: Nisan 2018
- Kayacı, Ü. (2014). *Üniversite öğrencilerinin psikolojik doğum sıraları ve sosyal ilgi düzeylerinin psikolojik dayanıklılık düzeylerini yordamadaki rolünün incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi PDR Anabilim Dalı).

- Kenarlı, Ö. (2010). *Alfred Adler Bireysel Psikoloji*. Malatya, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Eğitimi Ana Bilim Dalı Araştırma Raporu. http://www.tavsiyedyorum.com/makale_11383.htm
- Korkut, F. (2002). Lise Öğrencilerin Problem Çözme Becerileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 177-184
- Küçük Helvacı, F. (2012). *Romantik ilişkilerde sorun çözme ve sosyal ilginin aşka ilişkin tutumlarla ilişkisi* (Yüksek Lisans Tezi Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışma Anabilim Dalı).
- Leak, G. K. (2006). An Empirical Assessment of the Relationship Between Social Interest and Spirituality. *Journal of Individual Psychology*, 62(1), p59-69. 11p. © 2019 EBSCO Industries. EBSCOhost _ 20983349-engl. Erişim: Eylül 2019
- Leak, G. K. ve Gardner, L. E. (1990). Sexual attitudes, love attitudes, and social interest. *Individual Psychology: Journal of Adlerian Theory, Research & Practice*, 46(1), 55-60. PsycINFO Database Record (c) 2016 APA. Erişim: Ağustos 2019
- Leak, G.K. ve Williams, D.E. (1989a). Relationship between Social Interest and Perceived Family Environment. *Individual Psychology*; Austin, Sep 1, 1989; 45, 3; ProQuest pg. 362. Erişim: Ağustos 2019
- Leak, G.K. ve Williams, D.E. (1989b). Relationship between Social Interest, Alienation, and Psychological Hardiness. *Individual Psychology*; Austin, Sep 1, 1989; 45, 3; ProQuest pg. 369. Erişim: Ağustos 2019
- Leak, G. K. ve Leak, K. C. (2006). Adlerian Social Interest and Positive Psychology: A Conceptual and Empirical Integration. *Journal of Individual Psychology*, 62(3), 207-223. © 2019 EBSCO Industries. Erişim: Temmuz 2019
- Lerntippsammlung.de (2019): *Alfred Adler - Das Minderwertigkeitsgefühl als Auslöser für besondere Anstrengungen des Menschen* (Sunum). https://www.lerntippsammlung.de/Alfred-Adler-_-%2C%2CDas-Minderwertigkeitsgef-ue-hl-als-Ausl-oe-ser-f-ue-r-besondere-Anstrengungen-des-Menschen-g---.html
Erişim: Haziran 2019
- Logan, E., Kern, R., Curlette, W., & Trad, A. (1993). Couples adjustment, life-style similarity, and social interest. *Individual Psychology: Journal of Adlerian Theory, Research & Practice*, 49(3-4), 456-467. Erişim: Haziran 2018
- Lohman, J. F., Lohman, T. G., & Christensen, O. (1985). Psychological position and perceived sibling differences. *Individual Psychology*, 41(3), 313.
- Alptekin K. ve Duyan V. (2012). *İntihar ve İntiharın Önleme*. (3. Baskı) İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.
- Mackenthun G. (2012). *Gemeinschaftsgefühl - Wertpsychologie und Lebensphilosophie seit Alfred Adler*. Psychosozial-Verlag 2012. ISBN-13: 978-3-8379-2148-9, Sipariş No: 2148 Erişim: Temmuz 2018
- Nikelly, A. G. (1962): Social Interest: A Paradigm for Mental Health Education. *Journal of Individual Psychology*, 18(2), 147 ProQuest. Erişim: Temmuz 2018

- Özbaş, B. Ç. (2015). Sosyal Bilgiler Öğretmeni Adayların Felsefi Bakış Açılarının Öğretmenlik Eğitimi Sürecinde İncelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi TSA*, 19(1).
- Özmen S. (2019). Yaşamın Kökenindeki Kimyasal Evrim. *Madde, Diyalektik ve Toplum Dergisi*, 2 (2) -<http://bilimveaydinlanma.org/yasamin-kokenindeki-kimyasal-evrim/>.
- Öztürk, M. ve Akgün, Ö. E. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Paylaşım Sitelerini Kullanma Amaçları ve Bu Sitelerin Eğitimlerinde Kullanılması ile İlgili Görüşleri. *Sakarya Üniversitesi Journal of Education*, 2/3, 49-67.
- Özyürek, A. ve Tezel Şahin, F. (2005): 5-6 yaş grubunda çocuğu olan ebeveynlerin tutumlarının incelenmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25 (2), 19-34
- Rüedi, J. (2000). *Gemeinschaftsgefühl - Wörterbuch der Psychotherapie* (pp. 234-234). Springer Vienna. Gemeinschaftsgefühl. In: Stumm G., Pritz A. (eds) Wörterbuch der Psychotherapie. Springer, Vienna. Erişim: Haziran 2018
- Rüedi, J. (2019). *Grundlagen und Ziele der Individualpsychologie*. SGIPA - Schweizerische Gesellschaft für Individualpsychologie nach Alfred Adler <https://www.alfredadler.ch/sgipa/organisation/organisation-leitbild-ziele/grundlagen-und-ziele-der-individualpsychologie>. Erişim: Mayıs 2019
- Schachinger, H. E. (2010). Positive Auswirkungen von sozialem und politischem Engagement. Erişim adresi: http://www.helga-schachinger.com/neue_pdfs_dezember2010/auswirkungen.pdf. Erişim: Haziran 2018
- Schmithüsen, F., Anton F., Ferring D., Krampen G., Steffgen, G. (2014). *Lernskript Psychologie: Die Grundlagenfächer kompakt*. Springer-Verlag, 2014. ISBN: 3662449412, 9783662449417. <https://books.google.com.tr/books?isbn=3662449412>. Erişim: Temmuz 2019
- Sharf, R. S. (2014). *Psikoterapi ve Psikolojik Danışma Kuramları – Kavramlar ve Örnek Olaylar*. (5. Basımdan Çeviri; çv. Ed. N. Voltan Acar). Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık.
- Soziologiekompakt.de (2019): <http://soziologie-kompakt.de/w/Gemeinschaft> Erişim: Mayıs 2019
- Ekşi, H., Sevim, E. & Kurt, B. (2016). Psikolojik doğum sırası ile yetersizlik duygusunun yetişkin bağlanma stillerini yordama düzeyinin incelenmesi. *İlköğretim Online*, 15(3), 1054-1065, 2016. doi: <http://dx.doi.org/10.17051/io.2016.90300>
- Social Interest Scale (SIS) (2017, Temmuz). [https://adler-prod.s3.amazonaws.com/uploads/resource/ filename/365/Social_Interest_Scale.docx](https://adler-prod.s3.amazonaws.com/uploads/resource/filename/365/Social_Interest_Scale.docx). Erişim: Ağustos 2017
- Soyer, M. (2001). *Üniversite öğrencilerinin toplumsal ilgi düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara).
- Soyer, M. (2004). Toplumsal İlgil Ölçeği'nin uyarlanması: geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları. Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(21), 29-34.
- Stangl, W. (2019, 18 Nisan). *Individualpsychologie Alfred Adler (1870-1937)*. [werner stangl]s arbeitsblätter. Erişim adresi: www.https://arbeitsblaetter.stangl-taller.at/WissenschaftPsychologie/Psychologen/Adler.shtml.

- Stewart, A. E., Stewart, E. A., Campbell, L. F. (2001). The relationship of psychological birth order to the family atmosphere and to personality. *Journal of individual psychology*, 57(4), 363-387. Erişim adresi: <https://pdfs.semanticscholar.org/7fb7/080e55a989b78646bca032f50e36de7c6afc.pdf>.
- Şallı, A.O. (2009). *Sosyal belirleyiciler ekseninde sporun değişen imgeleri* (Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı).
- Şükrü B. ve Koçak M. C. (2019, 13 Mayıs). *Sosyal medya kullanımı ile yaşam doyumu arasındaki ilişki: Üniversite öğrencileri üzerinde bir araştırma*. 1. Uluslararası İletişimde Yeni Yönelimler Konferansı.
- Tekin Çatal, M. ve Kalkan, M. (2018). Üniversite öğrencilerinde kişilerarası ilişki tarzları ve romantik ilişkilerde sosyal ilgi düzeylerinin incelenmesi. *Turkish Studies Educational Sciences*, 13(11), 1205-1218. ISSN: 1308-2140 doi: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.13174>
- Uluhan, E. F. (2015). Adlerci Psikoterapi. Antalya Psikiyatri ve Psikoterapi Merkezi. <http://www.psikoterapi.pro/psikoterapi/adler>. Erişim: Ekim 2015
- Uluhan, E. F. (2019). Adlerci Psikoterapi. Antalya Psikiyatri ve Psikoterapi Merkezi. <http://www.antalyapsikiyatri.com/yetiskin-psikolojik-sorunlari/benlik-saygisi>. Erişim: Ağustos 2019
- Uygur, A. E. (2015). *Din psikolojisi açısından Alfred Adler Psikolojisi'nin değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı).
- Vural, Z. B. A., Bat, M. (2010). Yeni bir iletişim ortamı olarak sosyal medya. *Journal of Yasar University* 2010 20(5) 3348-3382.
- Yazgan İnanç, B. ve Yerlikaya E. E. (2011). *Kişilik Kuramları*. (5. Baskı) Ankara, PEGEM Yayınevi, 2011.
- Yıldız, A. (2006). Ebeveynin sorun çözme becerisini geliştirmeye yönelik deneysel bir çalışma. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, (24), 231-244.
- Yılmaz, M. T. ve Kesici, Ş. (2014). Anne baba tutumları ve kardeş sırasının üniversite öğrencilerinin öz-anlayışlarının gelişimine etkisi, *OPUS - Türkiye Sosyal Politika ve Çalışma Hayatı Araştırmaları Dergisi*, 4 (6), 131-157.
- Wikipedia (2019). <https://tr.wikipedia.org/wiki/Vandallık> Erişim: Temmuz 2019
- Wölfler Roland (2015). *Wo Ich war, soll Gemeinschaft werden: Gruppenpsychotherapie und Therapeutische Gemeinschaften in der Individualpsychologie*. Münster, ISBN 978-3-8309-8250-0 ISSN 2192-2233.

EKLER

EK-1. Toplumsal İlgil Ölçeği

TOPLUMSAL İLGİL ÖLÇEĞİ	Tümüyle uygun	Genellikle Uygun	Kısmen Uygun	Çok az Uygun	Hiç Uygun Değil
	(4)	(3)	(2)	(1)	(0)
1. Topluluklara katılmaktan zevk duyarım.					
2. Arkadaşlara yardım etmekten kaçınmam.					
3. Sorunlarımı paylaşmak için arkadaşlarım beni ararlar.					
4. Toplum düzenini korumak için bazı oluşturulmuş kurallar gereklidir.					
5. Benim başarım başkasının başarısını engellememelidir.					
6. Gerektiğinde arkadaşlarımdan yardım isterim.					
7. Arkadaşlarım benim varlığımın onlar için önemli olduğunu söylerler.					
8. İnsanlarla kolay ilişkil kurup dostluk geliştiririm.					
9. Bana göre arkadaşlık ilişkileri hem hoş vakit geçirme ve hem yardımlaşma temeline dayanır.					
10. Dünyada bir ycrim olduğunu düşünüyorum.					
11. Yapabileceğimin en iyisini yapmaya çalışırım.					
12. Başkaları ile yarışma yerine kendimle yarışmayı yeğlerim.					
13. Karar verme işini ne çok aceleye getiririm ne de sallantıda bırakırım.					
14. Karar verirken iyi hesaplanmış riskleri göze alabilirim.					
15. Bazı yeteneklerimle başarılı olabiliyorum.					
16. Çevremdekiler tarafından kabul edilen bir insanım.					
17. Ne zaman evden ayrılısam aile bireylerim yokluğumu hissettiklerini söylerler.					
18. Sevdiğim insanların ufak tefek hatalarını görmezlikten gelebilirim.					
19. Evlilikte kadın ve erkeğin rolleri eşit önemde olmalıdır.					
20. Eşimle veya karşı cinsten arkadaşım ile ilişkilerimde hem alıcı hem verici olmayı tercih ederim.					
21. Eşimle veya karşı cinsten olan arkadaşım ile olan ilişkimde ona güvenirim.					
22. Eşimi veya karşı cinsten arkadaşımı sık sık eleştirmem.					
23. Eşim veya karşı cinsten arkadaşım ile aramızda bir sorun olduğunda konuşarak çözmeye çalışırım.					
24. Çocuğumu yetiştirirken ona iyi bir model olmaya çalışırım.					
25. Aile ilişkilerimde onlara karşı açık sözlüyümdür.					
26. İşleri diğer insanlarla birlikte yapmayı tercih ederim.					

TOPLUMSAL İLGİ ÖLÇEĞİ	Tümüyle uygun	Genellikle Uygun	Kısmen Uygun	Çok az Uygun	Hiç Uygun Değil
	(4)	(3)	(2)	(1)	(0)
27. Bir işi bitirmek benim için önemlidir.					
28. Çalışkan biriyim.					
29. Ülkemin önemli sorunlarının çözümü için çeşitli kuruluşlarda rol almak isterim.					
30. Yeni bir işe başlamak bana heyecan verir.					
31. İyi bildiğim bir işi başkalarına öğretmekten zevk alırım.					
32. Yeterli olmadığım konularda o işi iyi bilen birinin bana öncülük etmesinde sakınca görmem.					
33. Yaptığım işlerde diğer insanların katkıları vardır.					
34. İşimde amacıma ulaşmaya çalışırken iş arkadaşlarıma da gözetirim.					
35. Bir işi yaparken insanlarla yarışma yerine işbirliği yapmayı tercih ederim.					
36. İnsanların bana nasıl davranmasını istiyorsam ben de onlara öyle davranırım.					
37. Yaptığım iş yaşamıma bir anlam katar.					
38. Yaptığım işin insanlara yarar sağlaması için çaba harcarım.					
39. Gelecek kuşaklara daha iyi yaşanılır bir dünya oluşturmak için elimden geleni yapmaya hazırım.					
40. Başkalarının haklarına kendiminkiler kadar saygı gösteririm.					
41. Kendi ihtiyaçlarımı karşılarken toplumun beklentilerini de hesaba katarım.					
42. İnsanların çoğunun yararına olan bir etkinlik için kişisel çıkarlarımdan vazgeçebilirim.					
43. İnsanoğlu gelecekte, geçmişe kıyasla insanlığa daha olumlu katkılar yapacaktır.					
44. İnsan, yaradılışı itibarıyla yardım etme ve işbirliği yapma eğilimine sahiptir.					
45. Hayatı yaşamaya değer buluyorum.					
46. Dünya sorunlarıyla ilgilenmekten hoşlanırım.					
47. Dünyanın doğal kaynaklarının tükenmesi beni düşündürüyor.					
48. İnsanlar doğayı koruma yollarını öğrenmelidirler.					
49. Doğayı korumaya yönelik bir kuruluşun etkin üyesi olmak isterim.					
50. Dünyadaki varlıklar sevgi ile korunabilir.					
51. Dünyadaki tarihi ve kültürel değerleri korumalıyız.					
52. Doğal dengeyi bozacağı için herhangi bir hayvan ve bitki çeşidinin yok edilmesine karşıyım.					

EK-2. Kişisel Bilgi Formu

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

AÇIKLAMA

Aşağıdaki sorular, Ufuk Üniversitesi Lisans Öğrencilerinin Sosyal İlgilerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi konulu tez çalışması çerçevesinde, sizinle ilgili bazı bilgileri toplamak amacıyla hazırlanmıştır. Kişisel bilgilerinizin tümü gizli tutulacak, sorulara verilecek cevaplar kimsenin kimliğini ortaya koymayacak biçimde kullanılacak, kesinlikle kişisel bir değerlendirme yapılmayacaktır.

Formun uygulama süresi 5-7 dakikadır. Sizden istenilen, soruları dikkatlice okuyarak, size en uygun seçeneğin yanındaki kutucuğa (X) işareti koyarak ya da yazarak cevaplamandır.

Bütün soruların eksiksiz ve içtenlikle cevaplandırılması, bu çalışma için çok önemlidir.

Katkınız için içtenlikle teşekkür ederim.

UFUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Rehberlik ve Psikolojik Danışma

Araştırmacı
Esin Önel
Yüksek Lisans Öğrencisi

Lütfen soruların yanındaki kutucukları işaretleyiniz ve bazı sorulardaki yönergeleri izleyiniz.

1) Yaşınız: .....

2) Cinsiyetiniz: Kadın Erkek Diğer

3) Medeni Durumunuz: Bekâr Evli Boşanmış

4a) İlköğretim: Devlet Okulu Özel Okul

4b) Lise: Devlet Okulu Özel Okul

5) Ufuk Üniversitesi'nde okumakta olduğunuz bölüm (lütfen yazınız): .....

6) Sınıfınız 1. sınıf 2. sınıf 3. sınıf 4. sınıf

7) Bedensel bir engeliniz var mı? Evet Hayır

8a) Annenizin eğitim durumu:

- Okuma yazması yok
 Okuma yazması var / ilkokul
 Ortaokul
 Lise
 Yüksek öğrenim

8b) Babanızın Eğitim Durumu:

- Okuma yazması yok
 Okuma yazması var / ilkokul
 Ortaokul
 Lise
 Yüksek öğrenim

9) Kaç kardeşiniz var?

Kardeşim yok 1 2 3 4 5 5'den fazla ise yazınız

10) Kaçınıcı çocuksunuz: İlk Orta Son

Bunların dışında, kaçınıcı olduğunuzu lütfen yazınız: .....

11) Anneniz ile ilişkinizi nasıl tanımlarsınız? İyi Orta İyi Değil

12) Babanız ile ilişkinizi nasıl tanımlarsınız? İyi Orta İyi Değil

13) Başkalarının yanında kendinizi güvenli, özgür ve özerk hisseder misiniz? Evet Hayır

14) Kendinizi nasıl bir çocuk olarak tanımlardınız?

- Eksiklik/Yetersizlik Duygusu olan Çocuk Şımartılmış Çocuk İhmal Edilmiş Çocuk

- 15) Düzenli spor yapar mısınız? Evet Hayır
- 16) Maneviyatınız güçlü müdür? Evet Hayır Orta
- 17) Kendinizi toplumun **eşit, özgür ve özerk** bir üyesi olarak görür müsünüz? Evet Hayır
(Uymayanın üstünü çizerek de cevaplayabilirsiniz.)
- 18) Çevrenize (aile, arkadaşlar, hayvanlar, doğa) ne kadar zaman ayırırsınız? Sık Orta Az
- 19) Kendinizi ne kadar tanıdığınızı düşünüyorsunuz? Çok Az Bazı yönlerimi
- 20) Kendini tanıma amaçlı etkinliklere katılır mısınız? Evet Hayır
(farkındalık eğitimleri, meditasyon, tasavvuf çalışmaları, yoga vs.)?
- 21) Öncelikli iletişim tercihiniz hangisi? Yüzyüze Telefon Sosyal ağlar
- 22) Bütün insanların varlığını eşit kabul ediyor musunuz? Evet Hayır
- 23) Bütün insanların hak ve özgürlüklerini eşit kabul ediyor musunuz? Evet Hayır
- 24) Dünyadaki diğer canlıların (hayvan, bitki) varlığını/yaşam hakkını kabul ediyor musunuz? Evet Hayır
- 25) Dünyadaki diğer canlıların (hayvan, bitki) yaşam hakkı insanlarla eşit midir? Evet Hayır
- 26) Sizce cansız nesnelere varlığını canlılarla eşit görmek mümkün mü? Evet Hayır
- 27) Çevrenizin ihtiyaçlarını fark eder misiniz? Evet Hayır
Cevabınız evet ise, kimlerin ihtiyaçlarını fark edersiniz?
İnsanların	☐ Evet	☐ Hayır
Hayvanların	☐ Evet	☐ Hayır
Doğanın (ağaç/bitki)	☐ Evet	☐ Hayır
Cansız nesnelere	☐ Evet	☐ Hayır
- 28) Medyayı düzenli izler misiniz? Evet Hayır
Aşağıdaki medya türlerinden 3'ünü seçerek tercih sıranızı (1, 2, 3) yanındaki kutuya yazınız.
Yazılı medya (gazete, dergi vs.)	☐
Görsel medya (televizyon, sinema, tiyatro)	☐
İşitsel medya (radyo)	☐
E-medya	☐
Sosyal medya	☐
- 29) Bilgiye ulaşım kaynağı olarak öncelikli tercihiniz hangisidir?
Yazılı medya (gazete, dergi vs.)	☐
Görsel medya (televizyon, sinema, tiyatro)	☐
İşitsel medya (radyo)	☐
E-medya (online gazete vs.)	☐
İnternet	☐
Sosyal medya	☐
Resmi siteler	☐
- 30) İnternet kullanımınız ne sıklıktadır? Sık Orta Az
- 31) Sosyal ağlara ne kadar zaman ayırıyorsunuz? Sık Orta Az
- 32) Cep telefonunuzu ne sıklıkta kullanmaktasınız? Sık Orta Az

**** ÇOK TEŞEKKÜR EDERİM! ****

EK-3. Fakülte-Bölüm-Sınıf Dağılımı

ARAŞTIRMA GRUBUNUN FAKÜLTE, BÖLÜM VE SINIFLARA GÖRE DAĞILIMI

	Araştırmaya Katılan Öğrenci		Toplam Öğrenci	
	n	%	n	%
TOPLAM	827	38	2.182	100

Fakültelere Dağılımı

Fakülteler	Katılan Öğrenci		Toplam Öğrenci	
	n	%	n	%
Hukuk	228	27,6	866	40
Fen-Edebiyat	180	21,8	265	12
Eğitim	257	31,0	453	21
İktisadi ve İdari Bilimler	162	19,6	598	27
TOPLAM	827	100	2.182	100

Bölmelere Dağılımı

Bölmeler	Katılan Öğrenci		Toplam Öğrenci	
	n	%	n	%
Hukuk	228	27,6	866	40
Psikoloji	180	21,7	265	12
Psikolojik Danışma ve Rehberlik (PDR)	162	19,6	245	11
İngilizce Öğretmenliği	95	11,5	208	10
İşletme	37	4,5	130	6
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler (SİBU)	59	7,1	257	12
Uluslararası Ticaret	52	6,3	117	5
Yönetim Bilişim Sistemleri (YBS)	14	1,7	94	4
TOPLAM	827	100	2.182	100

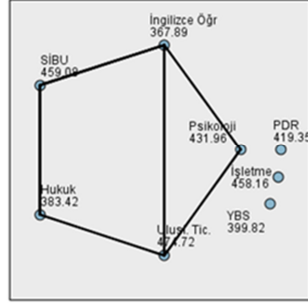
Sınıflara Dağılımı

Sınıflar	Katılan Öğrenci		Toplam Öğrenci	
	n	%	n	%
1	183	22,1	431	20
2	228	27,6	680	31
3	220	26,6	474	22
4	196	23,7	597	27
TOPLAM	827	100	2.182	100

EK-4. Bölümlerin Karşılaştırılması

DUNN TESTİ

Pairwise Comparisons of Bölümü

Each node shows the sample average rank of Bölümü.

Sample1-Sample2	Test Statistic	Std. Error	Std. Test Statistic	Sig.	Adj-Sig.
İngilizce Öğr-Ulus. Tic.	-106.832	41.202	-2.593	.010	.267
Hukuk-Ulus. Tic.	-91.300	36.706	-2.487	.013	.360
İngilizce Öğr-SİBU	-91.187	39.591	-2.303	.021	.595
Hukuk-SİBU	-75.655	34.888	-2.169	.030	.843
İngilizce Öğr-Psikoloji	64.072	30.290	2.115	.034	.963
Hukuk-Psikoloji	-48.540	23.815	-2.038	.042	1.000
Hukuk-PDR	-35.931	24.543	-1.464	.143	1.000
İngilizce Öğr-Hukuk	15.532	29.167	.532	.594	1.000
PDR-Psikoloji	12.609	25.867	.487	.626	1.000
Hukuk-İşletme	-74.741	42.333	-1.766	.077	1.000
İngilizce Öğr-PDR	51.462	30.865	1.667	.095	1.000
Psikoloji-İşletme	-26.201	43.114	-.608	.543	1.000
PDR-İşletme	-38.810	43.520	-.892	.373	1.000
Psikoloji-SİBU	-27.115	35.831	-.757	.449	1.000
İngilizce Öğr-İşletme	-90.273	46.286	-1.950	.051	1.000
Hukuk-YBS	-16.400	65.766	-.249	.803	1.000
PDR-SİBU	-39.724	36.319	-1.094	.274	1.000
Psikoloji-Ulus. Tic.	-42.760	37.604	-1.137	.255	1.000
YBS-Psikoloji	32.140	66.271	.485	.628	1.000
PDR-Ulus. Tic.	-55.369	38.069	-1.454	.146	1.000
YBS-PDR	19.530	66.536	.294	.769	1.000
İşletme-SİBU	-.914	50.088	-.018	.985	1.000
İngilizce Öğr-YBS	-31.932	68.377	-.467	.641	1.000
İşletme-Ulus. Tic.	-16.559	51.371	-.322	.747	1.000
YBS-İşletme	58.341	74.945	.778	.436	1.000
SİBU-Ulus. Tic.	-15.645	45.432	-.344	.731	1.000
YBS-SİBU	59.255	71.006	.835	.404	1.000
YBS-Ulus. Tic.	74.900	71.917	1.041	.298	1.000

Each row tests the null hypothesis that the Sample 1 and Sample 2 distributions are the same. Asymptotic significances (2-sided tests) are displayed. The significance level is .05. Significance values have been adjusted by the Bonferroni correction for multiple tests.

EK-5. Betimsel İstatistikler

BETİMSSEL İSTATİSTİKLER

Yaş ortalaması (yıl)	21,8±2,5
Toplumsal İlgî Ölçeği Puan Ortalaması	162,9±21,4

(1)

DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER

Puan	Değişkenler	Gruplar	n	%	$\bar{X}$	ss	
S O S Y A L İ L G İ	Cinsiyet	Kadın	581	70,3	165,5	19,8	
		Erkek	245	29,6	156,6	23,7	
		Diğer	1	0,1	170,0	-	
		Toplam	827	100			
	Yaş	<21 yaş	201	24,3	161,1	22,0	
		≥21 yaş	620	75,0	163,4	21,1	
		Belirtmeyen	6	0,7			
		Toplam	827	100			
	Medeni Durum	Bekar	800	96,7	162,8	21,4	
		Evli	16	2,0	165,4	19,5	
		Boşanmış	3	0,3	136,7	20,5	
		Belirtmeyen	8	1,0			
		Toplam	827	100			
	<i>Birleşen Gruplar Bekar / Boşanmış</i>			803	97,0	162,8	21,4

(2)

AKADEMİK ÖZELLİKLER

Puan	Değişkenler	Gruplar	n	%	$\bar{X}$	SS
S O S Y A L İ G İ	Bölüm	Hukuk	228	27,6	159,7	21,8
		Psikoloji	180	21,7	165,0	20,2
		PDR	162	19,6	163,6	19,8
		İngilizce Öğr.	95	11,5	158,8	23,8
		İşletme	37	4,5	166,4	22,9
		SİBU	59	7,1	165,5	22,3
		Ulusl. Tic.	52	6,3	169,3	21,2
		YBS	14	1,7	163,1	12,5
		Toplam	827	100		
		Sınıf	1	183	22,1	160,5
2	228		27,6	163,0	20,8	
3	220		26,6	163,5	20,5	
4	196		23,7	164,2	22,4	
Toplam	827		100			
Okul Türü İlköğretim	Devlet okulu	657	79,4	163,4	20,6	
	Özel okul	144	17,4	160,6	23,8	
	Belirtmeyen	26	3,2			
	Toplam	827	100			
Okul Türü Lise	Devlet okulu	535	64,7	162,2	21,2	
	Özel okul	272	32,9	164,1	21,2	
	Belirtmeyen	20	2,4			
	Toplam	827	100			

PDR: Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık; SİBU: Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler; YBS: Yönetim Bilişim Sistemleri

(3)

AİLESEL ÖZELLİKLER

Puan	Değişkenler	Gruplar	n	%	$\bar{X}$	ss
S O S Y A L İ L G İ	Ebeveyn Eğitim Düzeyi Anne	Okuryazar Değil (çıkarılan grup)	11	1,3	150,9	34,8
		Okuryazar/İlkokul	111	13,4	164,1	21,6
		Ortaokul	117	14,1	163,7	19,4
		Lise	301	36,4	164,3	21,1
		Yüksek Öğrenim	284	34,4	160,9	21,7
		Belirtmeyen	3	0,4		
		Toplam	827	100		
	Ebeveyn Eğitim Düzeyi Baba	Okuryazar Değil	-	-	-	-
		Okuryazar/İlkokul	57	7,0	160,7	28,0
		Ortaokul	84	10,1	165,0	20,2
		Lise	279	33,7	163,9	19,2
		Yüksek Öğrenim	393	47,5	161,8	22,1
		Belirtmeyen	14	1,7		
Toplam		827	100			
		<i>Birleşen Gruplar Okury./İlko. - Ortao.</i>	141	17,0	163,2	23,7
Doğum Sırası	İlk	312	37,7	161,8	21,4	
	Ortanca	135	16,3	161,6	24,5	
	Son	283	34,2	164,4	20,2	
	Tek	93	11,3	164,1	19,9	
	Belirtmeyen	4	0,5			
	Toplam	827	100			
	<i>İki kardeşin büyüğü ve küçüğü konumunda olma</i>					
		İlk Çocuk	194	23,5	162,8	21,1
		İkinci Çocuk	170	20,6	163,4	21,3

Tablo 3: Devam

Puan	Değişken	Gruplar	n	%	$\bar{X}$	ss	
S O S Y A L j L G i	Kardeş Sayısı	Yok	93	11,2	164,1	19,9	
		1 Kardeş	374	45,2	163,2	21,3	
		2 Kardeş	201	24,3	162,3	21,7	
		3 Kardeş	82	10,0	163,6	21,3	
		4 Kardeş	44	5,3	161,3	25,7	
		≥5 Kardeş	29	3,5	159,5	19,7	
		Belirtmeyen	4	0,5			
		Toplam	827	100			
		Ebeveynle İlişki Anne	İyi	695	84,0	165,0	20,5
			Orta	110	13,3	153,3	21,0
İyi değil	18		2,2	140,7	29,7		
Belirtmeyen	4		0,5				
Toplam	827		100				
<i>Birleşen Gruplar Orta / İyi değil</i>	128		15,5	151,5	22,7		
Ebeveynle İlişki Baba	İyi		587	71,0	165,3	20,6	
	Orta		176	21,3	157,1	21,9	
	İyi değil		54	6,5	155,0	23,7	
	Belirtmeyen		10	1,2			
	Toplam	827	100				
	<i>Birleşen Gruplar Orta / İyi değil</i>	230	27,8	156,6	22,3		

(4)

BEDENSEL ÖZELLİKLER

Puan	Değişkenler	Gruplar	n	%	$\bar{X}$	ss
S O S Y A L	Bedensel Engel	Yok	764	92,4	163,2	20,9
		Var	3	0,4	166,0	22,6
		Belirtmeyen	60	7,2		
		Toplam	827	100		
İ L G İ	Düzenli Spor	Evet	205	24,8	163,1	22,4
		Hayır	616	74,5	162,9	21,1
		Belirtmeyen	6	0,7		
		Toplam	827	100		

(5)

TOPLUM VE YAŞAM İÇİNDEKİ YER ALGISI

Puan	Değişkenler	Gruplar	n	%	$\bar{X}$	ss
S O S Y A L	Nasıl Çocuk?	Eksik/Yetersiz	170	20,6	158,1	20,6
		Şımartılmış	307	37,1	166,0	22,0
		İhmal edilmiş	77	9,3	153,9	20,4
		Diğer	273	33,0	164,8	20,3
		Toplam	827	100		
İ L G İ	Güvenli, Özgür, Özerk Hissetme	Evet	673	81,4	165,5	20,6
		Hayır	147	17,8	151,1	20,7
		Belirtmeyen	7	0,8		
		Toplam	827	100		
İ L G İ	Toplumun Özgür, Eşit, Özerk Üyesi	Evet	634	76,7	165,7	20,1
		Hayır	168	20,3	153,1	23,1
		Belirtmeyen	25	3,0		
		Toplam	827	100		

(6)

KENDİNİ TANIMA
ÇEVREYE YÖNELİK FARKINDALIKLAR

Puan	Değişkenler	Gruplar	n	%	$\bar{X}$	ss
S O S Y A L i L G i	Kendini Tanıma	Çok	503	60,8	165,4	21,0
		Az	40	4,8	145,6	25,4
		Bazı Yönleri	276	33,4	161,1	20,1
		Belirtmeyen	8	1,0		
		Toplam	827	100		
	<i>Birleşen Gruplar Az / Bazı Yönlerim</i>		316	38,2	159,1	21,4
	Kendini Tanıma Etkinliklerine Katılım	Evet	347	42,0	168,5	19,6
		Hayır	470	56,8	158,6	21,8
		Belirtmeyen	10	1,2		
		Toplam	827	100		
Çevresine Zaman Ayırma	Sık	465	56,2	168,3	19,0	
	Orta	320	38,7	157,7	20,3	
	Az	34	4,1	138,0	31,4	
	Belirtmeyen	8	1,0			
	Toplam	827	100			
<i>Birleşen Gruplar Orta / Az</i>		354	42,8	155,8	22,3	
Çevresinin İhtiyaçlarının Farkında	Evet	780	94,3	163,9	20,9	
	Hayır	30	3,7	139,1	25,2	
	Belirtmeyen	17	2,0			
	Toplam	827	100			

Tablo 6: Devamı

Puan	Değişkenler	Gruplar	n	%	$\bar{X}$	ss
S O S Y A L	İnsanların İhtiyaçlarını Fark Etme	Evet	778	94,0	163,9	20,7
		Hayır	8	1,0	144,5	28,2
		Belirtmeyen	41	5,0		
		Toplam	827	100		
i L G i	Hayvanların İhtiyaçlarını Fark Etme	Evet	724	87,6	164,4	20,7
		Hayır	25	3,0	152,1	24,6
		Belirtmeyen	78	9,4		
		Toplam	827	100		
i L G i	Doğanın İhtiyaçlarını Fark Etme	Evet	608	73,5	165,2	20,1
		Hayır	83	10,0	154,8	24,3
		Belirtmeyen	136	16,5		
		Toplam	827	100		
i L G i	Cansız Nesnelerin İhtiyaçlarını Fark Etme	Evet	172	20,8	165,0	21,1
		Hayır	404	48,9	162,7	20,4
		Belirtmeyen	251	30,3		
		Toplam	827	100		

(7)

İNSAN-DOĞA-EVREN İLİŞKİSİ
ALGILANAN MANEVİYAT/TİNSELLİK DÜZEYİ

Puan	Değişkenler	Gruplar	n	%	$\bar{X}$	ss
	Bütün İnsanların Varlığı Eşit	Evet	638	77,1	165,2	19,6
		Hayır	181	21,9	154,8	25,1
		Belirtmeyen	8	1,0		
		Toplam	827	100		
S	Bütün İnsanların Hak ve Özgürlükleri Eşit	Evet	663	80,2	164,1	20,4
		Hayır	154	18,6	157,7	25,1
		Belirtmeyen	10	1,2		
		Toplam	827	100		
Y	Diğer Canlıların Varlığını/Yaşam Hakkını Kabul	Evet	812	98,2	163,3	21,1
		Hayır	10	1,2	131,3	27,0
		Belirtmeyen	5	0,6		
		Toplam	827	100		
L	Diğer Canlıların Yaşam Hakkı İnsanlarla Eşit	Evet	585	70,7	164,8	20,5
		Hayır	234	28,3	158,0	23,0
		Belirtmeyen	8	1,0		
		Toplam	827	100		
i	Cansız Nesnelerin Varlığı Canlılarla Eşit	Evet	171	20,7	162,8	25,1
		Hayır	645	78,0	162,9	20,3
		Belirtmeyen	11	1,3		
		Toplam	827	100		
i	Algılanan Maneviyat	Güçlü	460	55,6	167,0	21,1
		Orta	46	5,6	150,2	28,2
		Az	314	38,0	158,8	19,3
		Belirtmeyen	7	0,8		
		Toplam	827	100		
		<i>Birleşen Gruplar Orta / Az</i>	360	43,6	157,7	20,8

(8)

**BİLGİ-İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİ
SOSYAL AĞLARI KULLANIM SIKLIĞI
MEDYA DÜZENLİ İZLEME VE MEDYA TÜRLERİ TERCİHİ
ÖNCELİKLİ İLETİŞİM TERCİHİ
ÖNCELİKLİ BİLGİYE ULAŞIM KAYNAĞI**

Puan	Değişkenler	Gruplar	n	%	$\bar{X}$	ss
S O S Y A L İ L G İ	Medyayı Düzenli İzleme	Evet	625	75,6	164,4	20,5
		Hayır	191	23,1	158,1	23,6
		Belirtmeyen	11	1,3		
		Toplam	827	100		
	Tercih Yazılı Medya*	İlk Üçte	316	38,2	165,7	20,8
		İlk Üçte Değil	271	32,8	159,5	21,4
		Belirtm./Yanlış C.	240	29,0		
		Toplam	827	100		
	Tercih Görsel Medya*	İlk Üçte	522	63,1	163,1	21,6
		İlk Üçte Değil	65	7,9	160,6	18,2
		Belirtm./Yanlış C.	240	29,0		
		Toplam	827	100		
Tercih İşitsel Medya*	İlk Üçte	98	11,9	159,7	22,2	
	İlk Üçte Değil	489	59,1	163,5	21,1	
	Belirtm./Yanlış C.	240	29,0			
	Toplam	827	100			
Tercih E-Medya*	İlk Üçte	220	26,6	161,1	21,4	
	İlk Üçte Değil	367	44,4	163,9	21,2	
	Belirtm./Yanlış C.	240	29,0			
	Toplam	827	100			
Tercih Sosyal Medya*	İlk Üçte	530	64,1	163,2	21,2	
	İlk Üçte Değil	57	6,9	159,8	22,2	
	Belirtm./Yanlış C.	240	29,0			
	Toplam	827	100			

Tablo 8: Devam

Puan	Değişkenler	Gruplar	n	%	$\bar{X}$	ss
S O S Y A L İ L G İ	İnternet Kullanım Sıklığı	Sık	678	82,0	163,2	21,7
		Sık değil	144	17,4	161,4	20,2
		Belirtmeyen	5	0,6		
		Toplam	827	100		
	Sosyal Ağlar Kullanım Sıklığı	Sık	515	62,3	163,8	21,5
		Sık değil	304	36,7	161,4	21,3
		Belirtmeyen	8	1,0		
		Toplam	827	100		
	Cep Telefonu Kullanım Sıklığı	Sık	633	76,6	163,2	21,8
		Sık değil	188	22,7	161,9	20,3
		Belirtmeyen	6	0,7		
		Toplam	827	100		
İletişim Tercihi	Yüzyüze	684	82,7	164,5	20,8	
	Sosyal Ağlar	92	11,1	156,2	21,9	
	Telefon	46	5,6	153,1	24,3	
	Belirtmeyen	5	0,6			
	Toplam	827	100			
Bilgi Kaynağı Tercihi Yazılı Medya**	Evet	544	65,8	162,9	20,9	
	Hayır	32	3,8	166,8	22,5	
	Belirtm./Yanlış C.	251	30,4			
	Toplam	827	100			
Bilgi Kaynağı Tercihi Görsel Medya**	Evet	541	65,4	163,1	21,1	
	Hayır	35	4,2	163,0	20,3	
	Belirtm./Yanlış C.	251	30,4			
	Toplam	827	100			

Tablo 8: Devam

Puan	Değişkenler	Gruplar	n	%	$\bar{X}$	ss
S O S Y A L	Bilgi Kaynağı Tercih E-Medya**	Evet	527	63,7	163,3	21,2
		Hayır	49	5,9	161,2	18,6
		Belirtm./Yanlış C.	251	30,4		
		Toplam	827	100		
L G İ	Bilgi Kaynağı Tercih İşitsel**	Evet	1	0,1	193,0	-
		Hayır	575	69,5	163,0	21,0
		Belirtm./Yanlış C.	251	30,4	193,0	
		Toplam	827	100		
L G İ	Bilgi Kaynağı Tercih İnternet**	Evet	313	37,8	163,8	21,2
		Hayır	263	31,8	162,3	20,7
		Belirtm./Yanlış C.	251	30,4		
		Toplam	827	100		
L G İ	Bilgi Kaynağı Tercih Sosyal Medya**	Evet	434	52,5	163,2	20,6
		Hayır	142	17,1	162,9	22,1
		Belirtm./Yanlış C.	251	30,4		
		Toplam	827	100		
L G İ	Bilgi Kaynağı Tercih Resmi Siteler**	Evet	522	63,1	162,7	21,0
		Hayır	54	6,5	166,5	20,9
		Belirtm./Yanlış C.	251	30,4		
		Toplam	827	100		

Belirtm./Yanlış C.: Belirtmeyen / Yanlış Cevaplayan

* Medya tercihlerinin sorulduğu soruda yönerge, 1-2-3 şeklinde tercihlerin sıralanması idi. 240 katılımcı herhangi bir sıralama yapmamıştır. Sorunun tüm alt başlıkları 240 kişi hariç tutularak, n=587 olarak değerlendirilmiştir.

** Bilgiye ulaşım kaynağı olarak öncelikli tercihin sorulduğu soruda 251 katılımcı herhangi bir işaretleme yapmamıştır. Sorunun tüm alt başlıkları da 251 kişi hariç tutularak, n=576 olarak değerlendirilmiştir.

EK-6. K-S Normallik Testleri

Alt Problem Gruplarında Normal Dağılım Varsayımının İncelenmesi Amacıyla Yapılan Kolmogorov-Smirnov Testi Sonuçları

Toplumsal İlgı Ölçeği toplam puanlarının dağılımının normale yakın dağılıp dağılmadığı, Kolmogorov-Smirnov testiyle araştırılmış ve puanların normal dağılım göstermediği saptanmıştır.

K=0.048	df=827	p<0.001
---------	--------	---------

(1)

**DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERE İLİŞKİN
KOLMOGOROV-SMİRNOV TESTİ SONUÇLARI**

Puan	Değişkenler	Gruplar	n	K-S	p-değeri
<i>Sosyal İlgil</i>	Yaş	<21 yaş	201	0,086	<0,001
		≥21 yaş	620	0,043	<0,001
	Cinsiyet	Kadın	581	0,042	<0,001
		Erkek	245	0,059	0,007
	Medenî Durum	Evli	16	0,114	0,200
		Evli Değil	803	0,048	<0,001

(2)

**AKADEMİK ÖZELLİKLERE İLİŞKİN
KOLMOGOROV-SMİRNOV TESTİ SONUÇLARI**

Puan	Değişkenler	Gruplar	n	K-S	p-değeri
<i>Sosyal İlgil</i>	Bölüm	Hukuk	228	0,082	<0,001
		Psikoloji	180	0,041	0,200
		PDR	162	0,057	0,200
		İngilizce Öğr.	95	0,058	0,200
		İşletme	37	0,133	0,097
		SİBU	59	0,120	0,034
		Ulusl. Tic.	52	0,098	0,200
		YBS	14	0,158	0,200
	Sınıf	1	183	0,069	0,035
		2	228	0,064	0,024
		3	220	0,068	0,014
		4	196	0,049	0,200
	Okul Türü İlköğretim	Devlet okulu	657	0,043	<0,001
		Özel okul	144	0,069	0,025
Okul Türü Lise	Devlet okulu	535	0,050	<0,001	
	Özel okul	272	0,054	0,002	

(3)

**AİLESEL ÖZELLİKLERE İLİŞKİN
KOLMOGOROV-SMİRNOV TEST SONUÇLARI**

Puan	Değişkenler	Gruplar	n	K-S	p-değeri
S O S Y A L İ L G İ	Ebeveyn Eğitim Anne	Okuryazar/İlkokul	111	0,067	0,200
		Ortaokul	117	0,053	0,200
		Lise	301	0,046	0,200
		Yüksek Öğrenim	284	0,059	0,018
	Ebeveyn Eğitim Baba	Okury./İlk-Ortaokul	141	0,076	0,045
		Lise	279	0,046	0,200
		Yüksek Öğrenim	393	0,051	0,015
	Doğum Sırası	İlk	183	0,037	0,200
		Ortanca	228	0,075	0,058
		Son	220	0,070	0,002
		Tek	196	0,057	0,200
	Kardeş Sayısı	Yok	93	0,057	0,200
1		374	0,030	0,200	
2		201	0,093	<0,001	
3		82	0,088	0,177	
4		44	0,090	0,200	
Ebeveynle İlişki Anne	İyi	695	0,047	<0,001	
	İyi değil	128	0,099	0,004	
	Ebeveynle İlişki Baba	İyi	587	0,046	0,005
		İyi değil	230	0,083	<0,001

(4)

**BEDENSEL ÖZELLİKLERE İLİŞKİN
KOLMOGOROV-SMİRNOV TEST SONUÇLARI**

Puan	Değişkenler	Gruplar	n	K-S	p-değeri		
Sosyal İlgi	Bedensel Engel	Yok	764	(n) sayısındaki dengesizlik nedeniyle çalışılmamıştır.			
		Var	3				
	Düzenli Spor	Evet	205			0,046	0,200
		Hayır	616			0,053	<0,001

(5)

**TOPLUM VE YAŞAM İÇİNDEKİ YER ALGILARINA İLİŞKİN
KOLMOGOROV-SMİRNOV TEST SONUÇLARI**

Puan	Değişkenler	Gruplar	n	K-S	p-değeri	
S O S Y A L İ L G İ	Kendini Nasıl Çocuk Gördüğü	Eksik/Yetersiz	170	0,066	0,070	
		Şımartılmış	307	0,069	<0,001	
		İhmal Edilmiş	77	0,075	0,200	
		Diğer	273	0,077	<0,001	
	Güvenli, Özgür, Özerk Hissetme	Evet	673	0,051	<0,001	
		Hayır	147	0,055	0,200	
		Toplumun Özgür, Eşit, Özerk Üyesi	Evet	634	0,045	0,004
			Hayır	168	0,059	0,200

(6)

**KENDİNİ TANIMA ALGISI VE ÇEVREYE YÖNELİK FARKINDALIKLARA İLİŞKİN
KOLMOGOROV-SMİRNOV TEST SONUÇLARI**

Puan	Değişkenler	Gruplar	n	K-S	p-değeri
	Kendini Tanıma	Çok	503	0,051	0,003
		Pek değil	316	0,054	0,025
S	Kendini Tanıma Etkinliklerine Katılım	Evet	347	0,054	0,015
		Hayır	470	0,044	0,033
S	Çevreye Ayrılan Zaman	Sık	465	0,041	0,063
		Sık Değil	354	0,053	0,018
A	Çevrenin İhtiyaçlarına Farkındalık	Evet	780	0,048	<0,001
		Hayır	30	0,095	0,200
L	İnsanların	Evet	778	0,045	<0,001
		Hayır	8	0,172	0,200
i	Hayvanların	Evet	724	0,048	<0,001
		Hayır	25	0,083	0,200
L	Doğanın	Evet	608	0,040	0,020
		Hayır	83	0,068	0,200
G	Cansız Nesnelerin	Evet	172	0,050	0,200
		Hayır	404	0,050	0,019

(7)

**İNSAN-DOĞA-EVREN İLİŞKİSİ VE ALGILANAN MANEVİYAT DÜZEYİNE İLİŞKİN
KOLMOGOROV-SMİRNOV TEST SONUÇLARI**

Puan	Değişkenler	Gruplar	n	K-S	p-değeri
S O S Y A L	Bütün İnsanların Varlığının Eşit Kabulü	Evet	638	0,041	0,014
		Hayır	181	0,069	0,035
	Bütün İnsanların Hak ve Özgürlüklerinin Eşit Kabulü	Evet	663	0,043	0,005
		Hayır	154	0,064	0,200
İ L G İ	Diğer Canlıların Varlık / Yaşam Hakkının Kabulü	Evet	812	0,047	<0,001
		Hayır	10	0,296	0,013
İ L G İ	Diğer Canlıların Yaşam Hakkını İnsanlarla Eşit Görme	Evet	585	0,053	<0,001
		Hayır	234	0,045	0,200
	Cansız Nesnelerin Varlığını Canlılarla Eşit Görme	Evet	171	0,071	0,036
Hayır		645	0,047	0,002	
Maneviyat		Güçlü	460	0,062	<0,001
		Pek Değil	360	0,043	0,175

(8)

BİLGİ-İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİ İLE SOSYAL AĞLARI KULLANIM SIKLIĞI; MEDYA TÜRLERİ, BİLGİYE ULAŞIM KAYNAĞI; ÖNCELİKLİ İLETİŞİM TERCİHİ KOLMOGOROV-SMİRNOV TEST SONUÇLARI

Puan	Değişkenler	Gruplar	n	K-S	p-değeri
	Medyayı Düzenli İzleme	Evet	603	0,046	0,004
		Hayır	191	0,070	0,025
	Tercih Yazılı Medya	İlk Üçte	316	0,059	0,009
		İlk Üçte Değil	271	0,058	0,028
S	Tercih Görsel Medya	İlk Üçte	522	0,055	<0,001
		İlk Üçte Değil	65	0,074	0,200
O	Tercih İşitsel Medya	İlk Üçte	98	0,073	0,200
		İlk Üçte Değil	489	0,051	0,004
S	Tercih E-Medya	İlk Üçte	220	0,068	0,016
		İlk Üçte Değil	367	0,050	0,029
Y	Tercih Sosyal Medya	İlk Üçte	530	0,053	<0,001
		İlk Üçte Değil	57	0,064	0,200
A	Kullanım Sıklığı İnternet	Sık	678	0,046	<0,001
		Sık değil	144	0,068	0,100
L	Kullanım Sıklığı Sosyal Ağlar	Sık	515	0,039	0,064
		Sık değil	304	0,072	<0,001
	Kullanım Sıklığı Cep Telefonu	Sık	633	0,045	0,004
		Sık değil	188	0,074	0,014
i	İletişim Tercih	Yüzyüze	684	0,048	<0,001
		Sosyal Ağlar	92	0,101	0,021
		Telefon	46	0,144	0,019
L	Bilgiye Ulaşım Yazılı Medya	Evet	544	0,055	<0,001
		Hayır	32	0,085	0,200
G	Bilgiye Ulaşım Görsel Medya	Evet	541	0,050	0,003
		Hayır	35	0,110	0,200
i	Bilgiye Ulaşım E-Medya	Evet	527	0,054	<0,001
		Hayır	49	0,126	0,049
	Bilgiye Ulaşım İnternet	Evet	313	0,045	0,200
		Hayır	263	0,069	0,004
	Bilgiye Ulaşım Sosyal Medya	Evet	434	0,068	<0,001
		Hayır	142	0,069	0,090
	Bilgiye Ulaşım Resmi Siteler	Evet	522	0,055	<0,001
		Hayır	54	0,082	0,200

EK-7. İzinler

İZİNLER

- Ufuk Üniversitesi Etik Kurulu izni: 13.07.2018; 2018/40.

- Ufuk Üniversitesi'nde veri toplanmasına ilişkin uygunluk yazıları:
  - Eğitim Fakültesi Dekanlığı:
28.12.2018; 87224214-730.08.03-E.5507
  - Fen-Edebiyat Fakültesi Dekanlığı:
28.12.2018; 20390955-730.08.03-E.5517
  - İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dekanlığı:
28.12.2018; 34743463-730.08.03-E.5512
  - Hukuk Fakültesi Dekanlığı:
28.12.2018; 11449114-302.08.01-E.5516

- Toplumsal İlgil Ölçeğinin kullanımı ve tezde ek olarak yer alması için, ölçeği Türkçe'ye uyarlayan Dr. Öğr. Üyesi Makbule Kalı Soyer'den alınan izinler: 22.11.2015 ve 16.09.2019 tarihli e-postalar.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı, Soyadı : Esin Önol
Doğum Yeri / Tarihi : Yozgat / 1955

Eğitim Durumu

Lisans : Anadolu Üniversitesi Sosyoloji
: Hacettepe Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı

Yüksek Lisans : Ufuk Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
: Ankara Üniversitesi Disiplinlerarası Aile Danışmanlığı
: Hacettepe Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı

Yabancı Dil : Almanca, İngilizce, (az) İspanyolca

Çeviriler : Max Frisch: „Mavi Sakal“ (Ara Yayıncılık Büyüdüdağ Dizisi, 1991)
Rainer M. Schröder: „Pizza Çetesi'nin Maceraları: Vampirler Sarmısak Yemez – Kukuletalı Adam“
(Ümit Yayıncılık Dünya Çocukları Dizisi, 1993)
Klaus-Peter Wolf: „Üç Sıfır“
(Ümit Yayıncılık Dünya Çocukları Dizisi, 1994)
Çeşitli alanlarda çok sayıda broşür, sergi kitabı, şiir/şarkı çevirisi
(Almanca-Türkçe / Türkçe-Almanca)

Diğer Eğitimler : Aile Danışmanlığı MEB Sertifika Eğitimi, 450 saat
Regresyon Terapistliği Eğitimi – (WRI), 300 saat
Pozitif Psikoterapi Temel Eğitimi – (WAPP), 200 saat
Psikolojik Danışmada Sanat Terapi Teknikleri Kullanımı
TA 101 - Transaksiyonel Analize Giriş 101
Gestalt Terapisine Giriş
Kişisel Gelişim (Rüya Çalışmaları/Jung, Stres Yönetimi Odaklı Grup Çalışması, Reiki, Yeniden Doğuş Nefes Çalışması, Beden Bilimi vb.)

İş Deneyimi

Çalıştığı Kurum : Özel kurum; basın danışmanı ve mütercim/tercüman (1977-2020)

Stajlar : Ardıl çeviri 1-2, basın ve halkla ilişkiler, habercilik, web sayfası tasarım eğitimleri; çeşitli sergi projeleri

İletişim E-Posta : esinonol@gmail.com

Tarih : 27.08.2019